

Eesusi Ajawariae Nokitiame

Riosi Riosiwara enamo tuuria

¹ Kúíra Tiiójíroo, weruma iyoriwa tiame. Kaaweruma kahtiare muuuu. Kaaweruma yasisaamua tísia kaawe enemiipua. Nee aamo iyotepuamea, aamo no'o pahcha simiyame iyoterichi iyotepuriaa, Eesusi Riosie Weratiame iintoria iyotepukamenia, masiteria tiame. ² Pu'kaonia, pukeri o'iniachisi ahkasi tewekachi apechunatiachisi Eesusio, yooma iyotekania iintoriao. Ihji Eesusia ke'chu mooenai tewekachio, ahpo ajawariao Riosi Riosiwarie nuurerepua pu'kao, ahpo nayewatumichiopua pu'kao, neipa ahpo tewekachi moenasoopua. ³ Neipa mukukai oijenasaapua, Eesusia ahpo ajawariao, apoe wa'api ahpo tetewiterepua eenechio, ahpo masitera mochikachi machejeneka, ahpo ajawariao, pichiwa ahpo oijenario erakomichiopua. Eesusia ahpo ajawariaopua tiameo, ahpo te'ta Noono ye'karichi simiyame nayewerepua, Apoe tisiwa te'pa kahtiamé.

⁴ Nape neipa eenechi oijenasaopua tiameo, ahpo ajawaria ahjama koayaio, Eesusia ahpo ajawariao, ki ahka puuyanurerepua Eerusarenioopua pehjiio. Wa'a cheesaa-pua eee chaanerepua:

—Riosi iintomia puuyemitiapua pehjiio, no'oo aamoo ki ehpesi aamo nayeweka yasitoria. ⁵ Eemea ehpe taawechemio, neeroie paatotiamepua Waani Paatorio, nape ku'we eemea Riosia ahpo Riosiwarie aamo paatomeripua, ahpo utewarie aamo teetomichio apochi simiyame nayewatukaopua.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 1:62 Eesusi Ajawariae Nokitiame 1:12

Eesusia tewekachi moenaria

⁶ Piiechi taawechemi neipao, Eesusi ahjama mochikaio, Eesusi ajawariaa, iinatukerepua Eesusio:

—¿Paamira, ehpe taawechemi enetarepu aamo yawi-chitumiaa, yooma i'ka i'isaerichi ikimiaopua?

⁷ Waikao pukachi simiyameo, chaanere Eesusia:

—Pu'kao ki aamo nane'reporipua pehgio, i'ka itapiti Riosi iintomiaopua, apoekamera Riosi nane'riamekapaopua pu'kao. ⁸ Nape ke'chu aamo nane'rioopua pu'kao, i'ka aamo chaaninia aamoo: Eemea Riosi Riosiwari amochi enasoopua, Riosi utewarie teetomeri eemea no'o nayewatukao, Eerusareni o'inesaopua ahkasi yomachi Uurea weechiami ohjomeripua, Saamaria weechiami tiamé, yomachi mochiwachiami, pu'ka noochi simiyame nayewatuwao; neipami eemechitia noochi paparakamea, noochi simiyame nayewatuka nokisimeripua, ahkasi yomatiamé i'ka wehjoarichi mochiwachiami, noochi paparamichio nayewatukao.

⁹ Neipa i'ka cheesaapa Eesusia, ne'neka ajanioipua pehgio Eesusia, tewekachi apechunaretupua, ahkasi toomarichi wekaka. ¹⁰ Pu'ka ne'neka ajakoipua pehgio, senawato Eesusi ajawaria chokichi ajakame tetewiretupua ooka ti'tijoe, totosáme wakiraeme. ¹¹ Ihji ooka Riosi ku'iwaria chaachaparepua:

—Arirea ti'tijoérii, ¿achini iika wa'a teeka ne'neka itipina eemea pu'ka tewekachi moenaka akipariachio? Puuu wa'api Eesusia, ahpo wa'achi teeka tewekachi moenaria-chitia, wa'achi teeka eename tetewipumeepua, kii ookapi ti'tijoeri yeeka tekiyame tewekachi o'iniaio.

Maatia weraniame Uurasi teetoriachi

¹² Waikao wa'a ijikisaapua wa'a kaawichi Ooriwo taakeri echitiachi tewaniachi o'iniaio, yoomahka

Eerusareni e'enarepua eenechi, sawarachi oiwa keenako reesisewachi. ¹³ Puuu Eesusie ajawatiamea, Eerusareni nonowasaapua, raampakarichi mo'moenarepua wa'a naanapawika mochikachi, naatia: Peero, Aakowo, Waani, Anteresi tiame, Eeripe, Toomasi, Waatorome tiame, wa'a ikisa Maateo, Aakowo Arajeo taanara, Siimoni We'muame teewataniame, naati tiame, Uurasi Aakowo poonira. ¹⁴ Wa'ao yooma puuu, wa'a nanapawiamie eneriaipua Riosichi iyoriwa nayewamia, Maariaa Eesusi yeeyera, Eesusi poponiraapua tiame, wahjachi ooweru tiame.

¹⁵ Seenepi simikame Eerusareni wa'apiopua napawitioio, Peeroa werisika nayewerepua napawikameo. Wa'a napawikamea, piire sienta aampa piire weerewahka napawiriaipua. Pu'ka napawikameo Peeroa, chaanerepua:

¹⁶ —Riosichi poponiwaa pipiniwa tiame, no'o keepumitiaopua ku'witapio. Ehkoriaami Raawitaru iyoteriaa Riosi Riosiwario, aaata wahka ihtoriachi na'ara iintomeriko tuuriaa, ikikache itipirupa puuu. Uurasi wa'a iintomia nayewaka cheeriamepua, Uurasia pichiwa wa'a iintokamekopapua, pichiwa muuwaeme yeeka eenakamepua Eesusi chapisa i'topuawichioopua. ¹⁷ Puuu Uurasia, Eesusi ahjama taamo ohjoio, wa'a iintokamepua Eesusi na'arekao. ¹⁸ Pu'ka na'ara iintorioa teemekamera tetewikamepua, ahpo Eesusi na'ara iintoria nateteretiaepua, weee tarariamekopua Uurasio. Wa'a iintosaopua neipao, tekoratatipo wichika, yooma ta'pariamepua topachio, ma'chi wichika siiwarao. ¹⁹ Uurasi ikiriao, yooma Eerusareni ohjoeme ti'tijoeria, tísia nane'reka ohjoemepua pu'kao. Pukaepa pu'ka we'e tarario, Akerama teewaretupua, riekeo nayewarichio, puuu weee wa'a teewaraa, Eraeme Weee cheeka chaniwamepua. ²⁰ Uurasi ikiriao, te'ta Wiika Iyotaperichi chiiachitia ikirepua, Raawi

iyoteriachitiaopua, ehkoria mio. Wiika Iyoterichio eee cheeriame puuuu:

Uuruchi toipuapua ohjirao,
ki aaata ohjoepuapua wa'ao.

Puuua cheeriamepua tiameo:

Pu'ka tehkiwa teetoriachio, piirechi werapuapua.

²¹ 'Pukaepa Uurasi tehki towariachio, piirechi werapuamepua, nape Eesusiche ahjama oikame, iiweta Apoe Paamirao, taamo ahjama oiyoi. ²² Nape puuuu Eesusio, Waanie paatoniachisi o'inia, ahkasi tewekachi mooenariachisi tetewikame enemeripua. Te'ta pu'ka tetewakame nakiwamepua, taamo ahjama pichiwatamichiopua Eesusio, pu'kao, te'ta pichiwa oijenakamekopua.

²³ Waikao wa'a cheesooa Peeroo wa'a raampa karichi napawitiachio, Eesusi ajawariaa ooka ne'neparepua waikao werapuameo, Uurasi Eesusie weratiamechitia teetomichiopua, aaata pu'ka ooka uutiam eo, Riosie uutiamekoopua werapuawichioo. Piiripi puuuu, Oose enerepua werapuamea, Warawasi teewataniame, Uhto teewataniameopua tiame. Piirea, Maatia tewaniame enerepua. ²⁴ Waikao Riosichi nayewarepua, chaachapaka:

—Muuu No'no tewekachi kahtiameraa, muuu te'ta machiyamerakapa pu'ka ti'tijoeri iikara te'teriao, taamo ne'netepuapua aatanakamerakopua taamo weramiao, i'ka ookao. Amoe uupuapua i'ka werapuameo, ²⁵ i'ka Uurasi teetoriachi tehki werapuawichioopua, Uurasio simikamekopua pu'kaopua wa'asio, ahpo te'ta kokosa aiwamiachiopua wa'asio, ahpo ki kaawe iintoriawichioo.

²⁶ Waikao puuu oosa mariki aampa piiripi Eesusi ajawariaa, aaata pu'ka ooka piiripi werapuame inatariao, itapiti ihpapaka nane'repuamechi iyoterepua tewarao, pu'ka ihpapaniamechio nane'repuawichiopua Riosio, aatanakamera e'rariopua werapuameo. Waikao Riosie

Eesusi Ajawariae Nokitiame 2:15 Eesusi Ajawariae Nokitiame 2:7

nane'repuame ihpapatimechio, Maatiachikamera wihirepua werapuamea. Wa'a yooraka nane'retioopua Riosie eratiameo, Maatiakamera weraretupua, Uurasi tehkiwara teetoriamechioopua. Waika o'inia Maatiaa, Eesusi ajawaria ahjama oisirepua, Uurasi tehkiwaeria yorasika, pu'ka Eesusi oosa mariki aampa piiripi ajawari ahjámao.

2

Riosi Riosiwari eenari

¹ I'ipari pahko asisooopua, yooma puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawaria napawiriachiopua, ² senawato te'pa tewekachi o'inia inamuretupua, weruma eeka cheetoamechitia. Puuu cheetochaniamea Eesusi ajawaria mochikachi, pochikame yasiparepua. ³ Waikao weeka yeenika tiame puuyarepua, na'ika tiame tajenarieme. Puuu na'i yeenia yooma Eesusi ajawariachi moochi chachasooopua yomatime wa'a yooremina mochikamechio, pochikame yasipare Riosi Riosiwaria. ⁴ Wa'a iikaopua Eesusi ajawariaa, pochikame ahjachi muipaterepua Riosi Riosiwario, yooma ihtaoi seesenu naeraoi kajuteka, Riosi Riosiwarie kiaretia iiyenawa.

⁵ Pu'ka wa'a ikinioio Eesusi ajawario, puuu yomachi weechi Eerusareni e'enakamea, yooma Eerusareni mochikameapua tiameo, pu'ka weruma eeka ahpo inamuriachi, ujumasirepua ne'nemia. ⁶ Waikao Eesusi ajawariaa wa'a e'enakameopua, yooma aaata pipiripi naewarichi, iiyenaka nayewerepua. Waikao wa'a e'enakame seesenu ti'tijoeria, ahpo wa'api naewachi nayewetiaopua Eesusi ajawariaeo, tísia wekamuwa erakorepua. ⁷ Waikao ahpo nayewa nayewachaniopao, tahpitika erakokao, chaachaparepua ahpoo:

—¿Ihtana ijikikame ohjoare naaju ihji ti'tijoea? Naakona, ¿ki Arirea ohjoemekosapu ihji ti'tijoe? ⁸ Nape Arirea ohjoeme enesaa, ¿achini iika taamo nayewa nayewachaniamepua, yooma pipiripi taamo seesenu nayewamechi? ⁹ Ihji ti'tijoeri ahpo seesenu naewachi inamukamea, wekanami weeechi o'inia e'enakamepua: Paratia weeechi e'enakame, Meeria weeechi e'enakame, Eerami e'enakame, Meesopotami e'enakame, Uurea e'enakame tiame, Kaparosia e'enakame wa'achi, Poonto e'enakame, Aasia e'enakame tiame, ¹⁰ wa'a ikisa Rijia e'enakame, Paanjiria e'enakame tiame, Eejito e'enakame tiame, Riiwia weeechi e'enakame tiame, Siirene weeechi waapi. I'wa nookapua tiameo, Rooma muuwarichi e'enakame, Iitaria weeechi o'inia; ookapi ihjia i'isaeri naawakame enerepua, epeche ookapi puuua isaeri enepakamepua. ¹¹ I'wachi nookapu tiameo, Kereta e'enakame, Aarawia weeechi e'enakame tiame. Yooma ahka ma'chiamé pahteka inamuame teemea pu'ka Eesusi ajawario, ma'chiamé taamo nayewa nayewachaniamekoo, Riosio yooma ihta peenia iintoriamekoopua taamowichioo.

¹² Yooma ihji ti'tijoeria, ki nu'unti peenia erakorepua, ki teesá peenia tiame ikitiopua wa'ao. Wa'a erakoa-paopua, chaachaparepua ahpoo:

—¿Ihtana ikiwame i'wao? ¿Ihtanapua?

¹³ Nape aaata wahjachia, na'arakao chaachaparepua:

—Aa puuua, nawajikamepua.

Peero naewaria

¹⁴ Wa'a chaachapopa Peeroa, yooma pu'ka Eesusi ajawaria ahjama weripakao, pu'ka ti'tijoeri ahpoo nawa-jiamé teewario, weeru sisinaka chaanerepua:

—Yooma ti'tijoeri yomachi e'énakamea, yooma i'wa Eerusareni ohjoeme tiaméa, kaawe no'o keepumitiapua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 2:157 Eesusi Ajawariae Nokitiame 2:20

pahchuo. ¹⁵ Teemea, kiisi nawajika chaachapamepua.
¿Aatana nawajita piarikooiopua pehjo? ¹⁶ Ihji taamo
ikiyaa, ehkoriaami chanitiamepua, Ooeri iyoteriachi, Riosi
nayewatura. Ihjia cheeka iyoteriaipua:

¹⁷ Neipami taawechiamio, Riosi nayewatura kajumia-
chiopua wa'asio, Riosia cheeriaipua:

Yooma weeechi mochikamewichioo, no'o Riosiwari kia-
mania pu'kao;

yooma noochi paparameo, aamo tatana tehtemario, no'o
kaaweruma nayewamichiopua,

aamo mamaraopua tiame, wa'achi chaachapami-
chio;

aamo tehtemario, ka'karuma yoorari inatatemichiopua
pu'kao;

o'ochetiamea yayawatiamea tiame, peenia tiame teemu-
michiopua kochirewachio,

ahpo peenia erakoa tewekachi mochipua.

¹⁸ Pu'ka taawechiamio, no'o seekarachitia mochikameo,
ti'tijoeo ooweruo tiameo,

no'o Riosiwari yahchemania pu'kao,

noochi simiyameo peeneka nayewamichiopua, ki
se'wi simiyame;

¹⁹ Neeea tewekachio, itapiti tetewitemania neipamio,
itapiti peeniatiwari uurapari tetewitemania neipami

teetomeri wa'asi,

wehchioi itapiti eera uurapari teetotemania waikamio,

itapiti na'i uurapari tiame, itapiti morowa tiame.

²⁰ Taaaai tukapamapua, meechaai eeraka tiame ikimapua
sehtanasipaka,

ke'chu no'o aamo Paamirao Riosi Tijoetukame eenoio
pehjo,

yooma wa'a tiame teetomeripua, nape no'o Taana
eenaiopua Tijoe Tijoetukameopua,

tahpitika teetoka enameripua, pu'ka taawechio.

21 Yooma pu'ka Riosi Tijoetukamechi paparakamea,
newipatepuamepua pukaeo, tatakoriwao.

22 'Eeme i'isaeri ti'tijoeria, keepusa i'ka naawesari:
Nane'rena eemea Eesusi Nasare ohjoemeo, Riosie werati-
amekopua pu'kao, pu'ka weruma itapiti, peenia tiame ih-
siriapa, Eesusia pukae peenia ihsiawae ahpo pichiware-
pua, pichiwa Riosie weratiamekopua ahpoo, pu'ka taamo
nane'reka mochitomichiopua. 23 Nape ihji Eesusichi iki-
tiamea, Riosi e'rariachitia teerekamepua, Apoe Riosi Taa-
narao, amochi kiatiamekopua meripuaichio. Eeme wa'api
nokakamepua pu'kao, nanaaramechi ki'yakao. Pukaepa
wa'a noonoire eemea, kurusichi meripuaichio. 24 Nape
Riosia i'ka ahpo Taana Eesusio, eenechi ahjaterere puuua,
oijenatekao. Wa'a iintoka Riosia Eesusio, newitoterepua
wahjipaniameo; wahjipaniameo ka'chi iika newitome ti-
iamekopua Eesusio. 25 Taamo yawichi ehkoriaami Raaw-
itaru ikipo tuuriai, i'ka Eesusi ikiria cheeka cheekame
puuuai, eee cheeka iyotiaiopua:

Neeea no'o Noonoo, ki piineri no'o toaka tetewamepua,
pukaepa no'ochi ahjama inisiame tetewamenia,
pukaepa ki majayamenia noochio, apoeo no'o ahja-
makopua pu'kao.

26 Pukaepa peenia e'raninia noochio, no'o iikachio,
pukachi ahjachi e'rapa;
pukaepa no'o yeenieoi, ta'iria nayewamenia wa'a e'rapa;
no'o weerewaai ahjachi e'ramepua, ahpo oijenatepuao
mukukai, amoeopua No'noo.

27 Muuua no'o iikaoui, ki toimapua wahjiparichio,
aamo Taana Te'ta Piipari weerewaraoui, kiisi toima-
mua pikamichio.

28 Muuua no'o tetewitekamemua aachin iintoka no'o
mukukoio,
eenechi no'o ahjatemio; wa'a ikitiapao neeea,

tísia ta'iria yasitomerikopua, aamo kahtiachi ahjamao.

²⁹ 'Ihji ehkoriaami Raawi wa'a cheeriao, ma'chiamé ki ahpo weerewa nayewaka cheerepua, apoeai Raawitaruo, wetemajitiamekopua mukisoo, i'ka Raawitaruo tetewikame teemea wetemajitiachio. ³⁰ Ihji Raawitarua Riosie naewaniamekapa, ma'chiamé tiiame enerepua, i'ka Riosi ahpo chaaneretiao, pichiwa ahpo tetejimarisiwachi machenamerikopua piiripi aata yawichi, ahpo tetejimariwachi yawichitumeri. ³¹ Wa'a tiame pahtekapa Raawitarua, ke'chu ehpiami simiyame ikiyoiopua pehjiio; pukaepa, wa'a cheeka iyoterepua Eesusi oijenatepuao, ka'chi iika pikamerikopua weerewarao, wa'a iikaopua, kiisi itipimerikopua wahjiparichio mukukaio. ³² Ihji Ehkoriaami Iyoteri no'o aamo tuuyeriaa, Eesusi naewaka cheetiamepua, i'ka Eesusio, Riosie oijenatetiame. I'ka wa'a ikitiameopua teemea, tetewákame teemea. ³³ Ehpeo Riosie Eesusia, tewekachi i'toretupua, pu'kao ehpeo ahpo chokichi yasitenapua, te'ta ahpo weruma teere-waeka. Riosi ahpo ahjama yachapasaopua Eesusio, tamochi teerepanurarepua ahpo Riosiwari, ahpo utewarie teetopuawichiopua, ihtaoi ahpowichio nokiawao. Puu-upua ihjia, ehpe i'wa aamo tetewariaa, ehpe i'wa aamo inamuriaopua tiameo, yooma i'ka itapiti aamo naewachi taamo nayewariaopua. ³⁴ Waikao, ma'chiamé pichiwa ki ahpo naewaka cheere Raawitarua, ki apoekamera ki mooenariopua tewekachio. Pukaepa Raawitarua, Eesusi ahpo Paamira naewakaopua, eee cheerepua:

Apoe no'o Noono Paamira Riosia, chaanerepua no'o Paamira weeechi enamerio:

“I'wa yasipamitia no'o ahjamina,

³⁵ ahkasi no'o aamo seepurawao newitoachisi,

ahkasi aamo taaratere so'mipaka tesiwa te'tereka toa-pachisi.”

³⁶ Yooma i'isaeri ti'tjoeria, te'ta weruma nane'rewa iintaka mochtipuapua, i'ka Eesusi aamo me'yariaopua kurusichio, ki nu'uti teerewa kiaretiamē eneriopua pu'kao, pu'kakamera te'ta Noonorao, ki nu'uti Paamira-tumichio uuriamekopua pu'kao, yomatiamē wehjoarichi mochikame ti'tjoerichio, yooma ihta yomatiamē i'ka weechi iintuameopua tiame.

³⁷ Waikao i'isaeri ti'tjoea, aapoe me'yario tuuwapa Eesusio, ki teesa iiyana erakorepua apochio, ahpo ki kaawe noonowirio tuuwapa. Wa'a erakoapa pu-uua, iinatukerepua pu'ka Peeroo, yooma wahja Eesusi ajawariaopua tiameo, chaachapaka:

—¿Ihtana noonoita teemea ehpeo, taamo ki kaawe nokaria kaawe itipipuawichio?

³⁸ Peeroa waikao chaanerepua:

—Eemea, Riosichi aamo ma'chitapuapua ohso kaawe, pu'ka aamo ki kaawe noonowiria erakoao, Riosio eemea, aamo cheriwenurapuapua. Pu'ka ki kaawe aamo noonowiria erakoao, Riosichi aamo paatoka tetewitepuapua. Aamoo kaaweruma inatamekopua, Riosi e'rariopua amochi yasipariopua ahpo Riosiwariē.

³⁹ Ihji Riosiwariē paatoniamēa, Riosi ehkoriaami o'iniaio taamo kiamo tuuriaopua, aamowichio, aamo tatanawichio, seesenuwichio tiame, yooma Riosichi paparamēopua tiame, Riosichi e'enakame.

⁴⁰ Peeroa tehpe weeka itapiti tuuyerepua pehjo, apoe Riosie Weratiameo, Eesusikopua pu'kao. Wa'a cheesaopua chaanerepua tiameo:

—Yooma ki ka'karuma nokiwameopua ti'tjoeo, poanatuapua pu'kao.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 2:4111Eesusi Ajawariae Nokitiame 3:1

⁴¹ Waikao, yooma Riosichi simiyame Peero nayewaturia pichikekamea, ahpo paatonurerepua, yoomahka pipiripi Riosichi ma'chitaka, ahpo ki ka'karuma yoorario. Waika taawechio, paika miiri ahka Riosichi eneparepua, te'ta Riosichi paparakao, yooma Eesusi ikiria pichikekameopua, iintoria. ⁴² Wa'a iika paatotiamea, yoomahka Riosi chiia na'naritorepua, pu'ka Eesusi ajawariae masiteriao. Puuu papatotiamea, waika o'inia ahpo nanapawirepua, wahjachi Eesusichi paparama ahjamao, kaawe erakoka teetomiaopua, Riosichi nayewamiaopua, Eesusi Aari Ko'karia, yorasimiaopua.

Pukerio aachin te'tereria Eesusichi paparakameo

⁴³ Waika o'inia yomatiame Eesusichi paparakamea, Riosie tísia peeniatiwari tetewiwa mochitorepua, Eesusi ajawaria nokisiwaeopua. ⁴⁴ Yooma Riosichi paparaka mochikamea, yoomahka ahpo kipotiame eneparepua, ihtaoi ahpo kipoteka mochipuameo. ⁴⁵ Ihjia, a'chitia ahpo nakisiachi, ahpo ku'isiame enerepua, ahpo iin-ueka itapiti nehjisa. ⁴⁶ Tiopachioi ki toarepua napawikaopua, senepi taawechi. Ahpo ta'pechioi napawisaoi tiame, yooma ahpo kaawe uuka mochitorepua, pu'ka Paamira Aari Koi'wameopua, koayaio. Wahjachi kooameopua tiameo, ahpo kipoteka ko'karepua pu'kao, nape kaawé erakoka. ⁴⁷ Ihji we'wemera Eesusichi paparama, tísia kaawe tetewiniame enerepua aataeoi wahjachio. Puuu we'wemera Eesusichi paparasiamia, wahjachi paparakame ahjama enepasirepua, Riosie.

3

Chookopakame kokoriamia yachapatewa

¹ Piire taawechiamio, Peeroo Waani tiame tiopachi e'noiopua, arikiri Riosi ahjama nayewamia tiopachio.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 3:212 Eesusi Ajawariae Nokitiame 3:10

² Wa'a tiopa muirachio, yasariai aaata chookopakame kokoriame. Wa'a tiopa muirachio, puuu rojomi kokoriamea, wa'a ujuparetiaipua senepi taawechio, ihko itamichiopua wa'ao, Peeniatiamе teewaeriachi muirachio.

³ Puuuu, Peero Waani tiame tiopachi muiyame tetewapao, ihko itanerepua pu'kao. ⁴ Nape Peeroa Waani tiamea, chaanerepua:

—Ehsoo, taamo ne'nepao.

⁵ Waikao kokoriamea ne'neparepua, itapiti ahpo kiapuame maaeka. ⁶ Nape Peeroa cheerepua:

—Toomio ki iinuenia, nape aamo kokoriao aamo yachapatemia iinuemenia: Eesusi Riosie Weratiameo, utewarie.

Wa'a cheesaopua chaanerepua:

—¡Weriśísa! ¡Kaaweruma oisísa saukame!

⁷ Waikao Peeroa ahjamina sekachi chapikao, werisipurepua. Waikaopu chookopakame sautetiamea, pu'ka wa'apichi werisipuniaio, tonochi utewarepakaopua, oisirepua. ⁸ Wa'a iika oisisaapua chookopakamea, tísia kaawe e'raka niinipakao, Riosichi papararepua; wa'a inisika pakirepua tiopachio.

⁹ Pu'ka chookopakame oisikameo, yooma ti'tijoeri tetewarepua pu'kao, Riosio ahpo iintoria pukachio, tísia cheriwema ki'yaopua pu'kao, tísia kaawéruma naewakaopua Riosichio. ¹⁰ Yooma machirepua chookopakame sautetiameo, puuukopua chookopakame kokorekameo, tiopa muirachio yayasamekoopua pu'kao, i'isaeri tiopachi, Peeniatiamе muirachi tewaniachi yayasariameo, ihko itaká. Wa'a iikame tetewikame chookopakameo, yooma weruma peenia erakorepua chookopakameo, wa'a ikikame tetewapao.

Peero masiteria tiopachi

¹¹ Peeroo Waani tiame tiopachi ohjoio, pu'kao tiopateriami nokisioiopua Saromoni tewaniachi, puuu yachapakamea, chokichi weritoriaipua tiameo. Waikao yooma ti'tijoeria, wa'a ihtoame tetewapa yachapakameo, wa'a ujumasirepua ne'nemia, tísia peenia erakokaopua yachapariopa. ¹² Peeroa wa'a noonoikopao, cheerepua pu'kao:

—Eeme ti'tjoeri, ¿achini ikai taamokamera weruma erakona eemea, taamoe utewarie yachapaterio erakoka i'ka tijoe? ¹³ Ka'ipua. Ki teemekamera iintokaitepua. Kee-pusao naaju. Ihji sautetiame aamo tetewariaa, Riosikamera iintokamepua sautekao, ahpo te'ta utewarie, puuu wa'apia Aurani Riosiwara, Ihsa Riosiwara tiame, Aakowo Riosiwara wa'achi. Puuu Riosiwara iintokamepua, aamo ehkoriaami o'inia Riosiwara. Puuu wa'api Riosi ih-sikamepua, Eesusi werumatakaioipua, ahpo Seekaechitia yasimichioopua. Pu'ka eeme i'isaerio, Piiratochi nehjaria meripuaichio, Piirato ki merinarioio aamo utewa yooraria meripuaichio. ¹⁴ Eemea Piirato, Eesusi Te'ta Kaawerumara puhjenarioiopua, tijoe ko'yakamera itaria, puhjepuawichio. ¹⁵ Wa'a nokaka me'yakame eemea Eesusio, pu'ka Eesusi te'ta ki wahjiam ahjari taamo ki'yameopua. Eemea pu'ka me'yarepua me'yao, nape Riosia eenechi oijenaterepua pu'kao. Yooma i'kao, taamoe wa'api tetewakamepua, teeme Eesusie wa'api ajawátiam. ¹⁶ Ihji tijoe aamo machiyachitia ikiriao, Eesusi utewarira iintokamepua sautekao, tonochi utewatekao oitekao. Ihji wa'a ikitiamea i'ka tijoechio, Eesusichi paparakapa wa'a ikitiamepua, yoomá aamoo, tetewachi.

¹⁷ 'Eeme no'o tetejimari wa'api, nane'renania aamoo, aamo pa'pamiratuameopua tiameo, ki nane'riamekopua aatanakoo, wa'a noonowiriopua Eesusi me'yakao. ¹⁸ Nape puuu wa'a aamo noonowiraa, wa'a teeremiapa wa'a noonowirepua, wa'a ikimio tuutiamekapa, ehkoriaami

Riosi nayewaturaeo, Aapoeo chaachapariaipua, ihji Riosi Uutiamea, tísia aiwameri puuua. ¹⁹ Wa'a teesoo pu'ka aamo noonowiriawichioo, Riosichi e'enamitia eemea, apoe aamo noonowiriawichioo, aamo cheriwemichiopua, pu'ka aamo noonowiria Eesusichio, ki peteremichiopua wa'asio. ²⁰ Wa'a aamo noonoisoopua, eenechi uhjurepuame eemea i'ka Riosie Weratiameopua, pu'ka aamo puuyetoka mochitoao weeechi yawichitumeriopua, apoe yasipamichiopua waikao, aamo yawichichitiao. Ihji enapuame aamo puuyeka mochitoaa, ihji Eesusi puuua, ehkoriami Riosi nayewatura chaachaparia. ²¹ Nape Eesusia pehji, tewekachi yasimeripua pehji, ahkasi Riosi yahchariachisiopua ahpo eenechi enamiachio. Waika enasaapua Eesusia, te'ta kakupachi aamo iintapameripua i'wao, te'ta ehkoriami Riosi nayewatura chaachapariachitia. ²² Moisetaruai, ahpo Ehkoriami Iyoterichio, cheeriaipua: “Apoe taamo Paamiraa Riosi, aamo tetejimarichi ma'chipamapua, piiripi noochitia Riosi naewame. Yoorepuapua pu'kao, yooma ihtaoi aamo nuruiao. ²³ Aaata ki e'wakamea pu'kao, kihta teeremeripua Riosichio, poanachi te'teremeripua Riosi ijinuwarachio, ki seená aampasi.”

²⁴ 'Yooma puu Riosi na'nayewakamea, wa'achi chaachapariamepua, yooma i'ka ikitiameopua, Saamueri taawechi o'inia ahkasi ehpesi. ²⁵ Yooma Riosi aamo kiamo tuuriaa ahpo na'nayewaturachio, kajukame itipimeripua amochi enasoopua, pu'ka Nayewatura Riosi enamo tuuria. Nane'riame eemea tiameo, Aurani ahjama ahpo katewiaiopua Riosio, cheeripua Auranio: “Amochi machenameripua piiripi tijoe, yoomá weee mochikamewichioo, ki teesá kaawe iintomeri.” ²⁶ Pukaepa aamo i'isaeri ti'tijoerio, Riosia Eesusi naawatesao, amochikamera uhjurerepua pahchao,

amochi pahcha cheriwepuawichiopua tatakorio, aamo toinaresoopua aamo ki ka'karuma nokayao.

4

Peeroa Waania tiame, ya'yawichi iinatukewachi

¹ Neipa taawechiamio, Peeroo Waanio tiame ti'tijoeri ahjama nayewioio Eerusareni tiopachi masitekao, wa'a e'enarepua ookapi tiopachi neesetori. Puuuu piiripi kapitai yeeka e'enarepua, tiopachi inatiame, naati yeeka tiame, saruseo ti'tijoe, puuuu Moise nuurarira neesetoame enerepua. ² Puuuu nekamucherepua Peeroo Waaniopua tiame, Eesusio meritiai eenechi ahjariae, pichiwa iintapariopua tuuyopua, eenechi ahjaniamio. ³ Puuuu wa'a erakoapao, chapisa yeeteparepua pu'kao, nape tísia aarikopua wa'asio, meerewichio toarepua katewepuao. ⁴ Nape muuwaeme ti'tijoe ooweru tiamea, kaawe e'raka inamukamea pu'ka eenechi ahjapuame tuuyewario, pichikerepua. Pu'ka wa'a ikipuame pichikekamea, ahkasi mariki miiri enetorepua, ti'tijoeche ihtetakao.

⁵ Pu'ka meereo i'isaeri ya'yawichia ahpo napawirepua, Peero katewemia Eerusareniopua. Wa'a napawikamea tiameo, tuuyewari pa'pamuratuame enerepua, Moisetaru nuurari neesetoame. ⁶ Wa'a mochirepua tiameo, Aanasi te'ta tiopachi paamiratuamera, wa'a ikisa Kaija, Waani, Arejanto, wahjachi tiame te'ta tiopachi paamiratuameo, tetejimara. ⁷ Waikao wa'a napawisaapua, ahpo napawiri-achi upanurarepua Peeroo Waani tiame. Pu'kao upa-tioopua, naasipa ajawaka iinatukerepua, chaachapaka:

—¿Aatanachi utewaeka peenia nokayame eemea, pu'ka ki maaepori aamo nokayao? ¿Aatana reesisewachi wa'a nokayame eemea?

⁸ Waikao Peeroa, Riosi Riosiwari ku'irae naewakao, cheerepua:

—Yooma eeme te'ta pa'pamiratuameopua ti'tijoei, ⁹ i'ka rojomi taamo cheriweka sauteria katewenariao, pukachi simiyame taamo iinatukiao, ¹⁰ ma'chiamē chan- imania pu'kao, yooma aamoopua, yooma aamo i'wa na- pawikameopua, yooma aaata i'isaeriopua tiame. Ihji tijoe i'wa weeriamē aamo tetewachio, Eesusi ihsikamekaitepua yachapateka ahpo utewarieo, Nasare tijoe enekame, Apoe puuu aamo merinureria, nape Riosio eenechi ahjate- ria. ¹¹ Ihji Eesusia, aamo wa'api ipaka tetewariapua, nape ehpeo tisia nateyame enepakame, yomatiamē ihta itapitichiopua. Ihji Eesusia, tehte te'ta nateyamechi- tia enepakamepua, itapiti tehte te'ta kaari naawarachi yachaniamechitia. ¹² Ki'tepua wa'asi i'ka weechio, aaataai taamo tatakorio, te'ta puhjiamea.

¹³ Waikaopua ya'yawichia, Peeroo Waani tiameopua, kihta seeweka nayewiopua pu'kao oowera ti'tijoe kai, tisia pepeniamēkopua pu'kao, tahpitika eraparepua. Waikao nane'rerepua pu'kao, Eesusi ihsiriopua masitekao. ¹⁴ Waikaopu pa'pamiratuamea, pu'ka yachapatiamēchi simiyameo, kihta chaachapame e'rarepua, pu'ka saukameo wa'achi weeriopua pu'kao tetewachi, yachapakame wa'asi. ¹⁵ Waikao Peeroo Waani tiameo, ma'chi puuyanasaopua ku'itapio, aapoeche ahpo nayeweka itipirepua waikao, ihtana ahpo noonowimiao. ¹⁶ Puuuu ahpo chaachaparepua:

—¿Achini yoorata teeme i'ka ti'tijoeo, i'ka nokariao i'wa Eerusarenio, yooma nane'reniamēpua wa'asio, ihji oika yachapatetiamea, pichiwakoopua? Pu'kao teemea, ka'chi iika ka'itametepua. ¹⁷ Kihta yorametepua ti- iao, nape a'chitiaoi teewetenia nakiyame puuuu, Eesu- sichi simiyame masitiao, ki weruma mehtamichiopua

wa'asi. Mamajochatia kaawepua pu'kao, teewemichiopua wa'asio, pu'ka Eesusichi simiyame masitiaio.

¹⁸ Wa'a erapasaapa puuuu, Peeroo Waani tiameo, eenechi ahpo mochikachi upanurerepua. Wa'a upasaapa pu'kao, utewaeme chaanerepua pu'kao, kiisi masitemichiopua wa'asi Eesusichi simiyameo. ¹⁹ Nape Peeroa Waani tiame wa'a chaanetiapao, chaacháparepua:

—Eemea, eeme wa'api ne'nepuapua aaatakamera yoorepuameo, Riosioi, aamo chaachapaoi, ²⁰ nape teemea taamoo, kiisi teewemeriko erakoamepua taamo tetewariao taamo inamuriaopua tiame Eesusichio.

²¹ Waikao isaeri pa'pamiratuamea, oowera mamajochasa toarepua Peeroo, Waaniopua tiameo. Ki wepisa toarepua pu'kao, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiameo, Riosi peenia ihsiwa pu'sereka tetewiriopua pu'kao. Pukaepa ti'tijoerio, majawekaopua tiame. ²² Ihji pa'pamuratuamea, kihta chaachapame erakorepua aapoeo, pu'ka sautetiameopua, apoe wa'api nayewame tiopua pu'kao, ooka weerewa paamuamekopua tijoeo wa'asi.

Eesusichi paparamea, ahpo nayewatumia oisa teetowa itaniame

²³ Waikaopua toitiapao, Peeroa Waania tiame, wahjachi Eesusichi paparame mochikachi nonowarepua. Pu'kao wa'a e'enasao, yooma tuuyerepua ahpo ikiriao, pu'ka pa'pamuratuame noonowiriaopua apochi, yooma ihtaoipua tiameo, ahpo mamajochatiame. ²⁴ Ihji Eesusichi paparame kaawe keepusaapua, yoomahka pirena kaawe erakoka nayewerepua Riosichi paparakaopua chaachapaka:

—Muuu te'ta yoomachi Paamiraa, Muuu amoe netekameraopua tewekao weeeopua tiameo, yooma ihtaoipua pa'weoi, taamo anachari kiamitiapua utewari,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 4:2518Eesusi Ajawariae Nokitiame 4:31

ki seeweka nayewatupuaichiopua aaataoiopua, yooma ihta amochi simiyame naawesariopua. ²⁵ Muuuu aamo Riosiwarioe, aamo Raawi seekarewachi naewakao, cheeriainua:

¿Achini iikai ki no'o nakiyamea no'o puipameriko er-akoame eemea,

ka'chi iika no'o newitome tiiai eemea?

²⁶ Yooma ya'yawichi weeechi mochikamea,

pu'kawichio noochi nasiwamia pirenatuamepua, no'o Uuria

Weerariamechi nasiwamiaopua tiamé.

²⁷ 'Puuu aamo Raawichi cheeriao, pichiwa ikikamechepua. Eerore yawichia, Poonsio Piiratoa tiame, seesenu ti'tijoeriopua tiameo, i'wa Eerusareni napawikamepua, aamo Uuriamerimiamia, Eesusi, pu'kao aamo seekarewachitia yasitoame. ²⁸ Puuuu, pichiwa wa'a noonowiretupua, te'ta aamo cheeriachitia.

²⁹ Ehpeomua Apoe taamo te'ta Paamiraa, taamo ku'imitiapua ki majamichiopua taamo mamajochameo, taamoo, anachaka aamo nayewamichiopua. ³⁰ Tamochi teerepuapua aamo seekao, amoe sautepuawichiopua aaataoi ahpo sautejeresoo, aaata aamo Taanachi paparakameo. Tamochioi itapiti aamo peenia ihsiwa yorajerasaa, taamo ku'ipapuapua aamo tetewitepuaiichiopua utewarirao.

³¹ Kajutiopa Riosi nayewekao, wa'a mochikachio noonorepua, Riosio wa'a kahtiopa ahjama. Pu'ka noonosoopua yooremina mochikamea, ahpo iikachio peenia eraparepua, Riosi Riosiwari apochi eenariopa. Pukaepa wa'a puuyasaapa, oisa e'raka nayewasirepua eenechio, Riosi tuuyewario.

Yoomahka ahpo iinuwao, ki ahpochewichio erakowa

Eesusi Ajawariae Nokitiame 4:3219Eesusi Ajawariae Nokitiame 5:3

³² Eesusichi paparama muuwaeme enerepua, yoom-ahka pirena, ahpo tetejimachitia mochikame. Pukaepa yooma ahpo iinuekao, ahpo kipotepuamewichio iinuerepua. ³³ Waikaopu yooma puuu Eesusi ajawariaa, ute-waeme te'teretorepua ahpo Paamira Eesusi oijenaria nae-watukao. Riosiai epeche teetorepua pukachio, ahpo ku'isika cheriwewaeo. ³⁴ Eesusichi paparamechio, kitererepua chorowaniamea. Weewaemeai, kariwaemeai ahpo ijinuwa nehjisaapua, ³⁵ Eesusi ajawaria kiasirepua, kehkisa ahpo ku'inariaeopua. Waikaopu Eesusi ajawaria yooma Eesusichi paparakameche, kiasirepua naachutekao, ki cho'chorowamichiopua pu'kao. ³⁶ Weee nehjiwa naewaniachio, wa'achi yasariaipua piiripi tijoe Oose teewaeme, puuu Wenawe teewataniame eneriaipua Eesusi ajawariaeo. Puuu teewaraa, “Kaawe Erapatiame” chaniwame puuu. Puuu tijoea, tiopachi ku'yame eneriaipua, Chipire tewaniachi o'inia eenakame eneriaipua, pawenasipa weechi. ³⁷ Ihjia ahpo weewa nejisaopua, Eesusi ajawaria uujuyparepua toomio, naachutepuaichio kooame nakisiameo.

5

Ananiaa tatakoriwa, ahpo uupira Saajira tiame

¹ Nape piirechi tijoea, ki wa'achi iintorepua, Anania tewaniamea ahpo uupimaopua Saajira tewaniame. Puuu ahpo weewa nehjisaapua, ² paikapi toomi ah-powichio katewesaopua, ki ahsieme i'yetorepua Eesusi ajawariaopua, pu'ka nehjitiame toomio. Ihji Ananiaa, wa'a eenakaopua yooma Eesusi ajawaria ajakachio, wehchi to'weparepua toomio cheeka:

—I'wa maani weee taamo nehjaria toomia. ³ Waikao Peeroa chaanerepua:

—Anania, ¿achini iika aamo toakamua Satanasiae wisikuepuawichioo, Riosi Riosiwarikamera aamo wihkuenaremichioo, ki ahsieme aamo wihkueka upamichiopua toomio? ⁴ Ke'chu nehjiwai weeea, ¿ki aamo weecosakaipua? ¿Achini iikai wihtumio o'raka nehjaka eemea weeeo, ki ahsieme upanariapa toomio ki wihkuamechitia, aamoo te'ta weeka nehjariachitia tetewipuawichioo? Puuu aamo iintoria, ki nu'unti wihkuatiamepua Riosiwichiokamera, ki ti'tijoeriwichiokamera.

⁵ I'ka inamusache Ananiaa, mukukame wichirepua. I'ka tetewikamea wa'a ikitiopao, ki nu'uti iyoripo eraparepua Riosio. ⁶ Waikao wa'a e'enaka aaata tehtemaria, wisasorie ikapisapao weerewarao, apechunasa i'torepua wetemajimia.

⁷ Paika keenako tepepio, puuu uupiraa wa'a eenarepua. Puuu uupiraa kihta nane'riame eneriaipua pehjo, ahpo kuuna ikiriao. ⁸ Pu'kao Peeroa chaanerepua:

—¿Eee kehkichi nehjaka eemea weeeo?

—Eje'e. Wa'a kehkichi nehjitiapua —cheerepua.

⁹ Waikao Peeroa chaanerepua:

—¿Achini iikai wa'a noonoimo o'raka eemea, aamo tísia kokosapuame tiame Riosie? Ka'chi ikimete muuuu ehpeo. Ne'neo wa'a ajakameopa, aamo kuuna i'tokame puuupa, wetemajimiao; ehpeo aamopechi i'tomia e'enakamepua.

¹⁰ Wa'a chaanesoche Peeroo, mukukame wichirepua ikanati, puuuai. Pu'ka tehtemari muiioipa, mukukame poirepua wa'asi. Waikao ma'chipasaapua, kuunara wetemajitiachi wetemajirepua tiame. ¹¹ Yooma ti'tiopachio, aaataai i'ka ikitiame inamukameopua tiameo, tísia majaka inamurepua, wa'a ikitiameopua wa'a.

Eesusi uhjurawaa muuwaeme ki maaenari yoorani

¹² Yooma puuu Eesusi ajawariaa, ki ookapi Riosi peenia ihsiwa tetewiterepua ti'tijoeriopua, Eesusi utewarieo. Eesusichi paparamea, eepi nanapawiriaipua tiopatereo, Saromoni tewaniachio. ¹³ Wahjachi ti'tjoeria, kaawe tetewiriaipua pu'kao, nape ki nanapawiriaipua ahjama, tísia iyoriniame tetewapa wa'ao. ¹⁴ Nape wa'atioipua, Eesusichi paparamea, epeche epecheche teetorepua muuwesikao, ti'tijoeopua, ooweru tiame. ¹⁵ Muuwaeme ti'tjoeriaio, e'taparachi puyanariaipua ahpo kokoriamewao pooesuwe Peero u'matomiachi toamia, Peero ekawiraraa ahjachi u'matosaapua sautemapua, erakokao. ¹⁶ Ahkasi Eerusareni mochiwachiamioi wa'achi noonoirepua, Peero u'matomiachi puuyanekaopua kokoriaméo, pooechi. Waikao yooma Eesusi ajawariaa, yooma kokoriamé Eesusichi paparaka sautesirepua, wa'ami u'umatokao.

Eesusi ajawaria chapipuame naanaritowa

¹⁷ Wa'a tiame inamukapa napawikarichi pa'pamiratuamea, wahjachi tiame saruseo ti'tijoe pirenaturiai, kiisi kaawe erakore puuua ahpoche tísia erakowae pochikapa, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiame Eesusi ajawariakamera na'naritoamekopua. ¹⁸ Waikaopua, pu'ka Eesusi ajawario chapisaopua, yeeteparepua meeresi. ¹⁹ Nape tewekachi Riosi ku'iwaria, wa'a eenaka tukaoo, wahjonerepua Eesusi ajawario, yeetaeka mochikachio. Puuua yeetapuka puuyansaopua, chaanerepua:

²⁰ —Eemea, simitepuapua tiopachio masitekaopua ti'tijoerio, pu'ka weemera ahjarichi simiyameopua.

²¹ Wa'a chaanetiamekapa Eesusi ajawariaa meere piaro, simiterepua masitekao, wa'api tiopachio.

Waikao wa'a nokayoioopua masitekao, puuu te'ta isaeri napawikarichi pa'pamuratuamea, eenechi napawirepua, ahpo yeetepariachi simiyame katewemiaopua. Wa'a napawisaopua, Eesusi ajawario, upanurerepua eenechio, pu'ka noonowiria katewepuawichioopua. ²² Nape wa'a yeetepatiachi e'ensaaopua i'norameria, ki aaata tewarepua yeetepatiameo. Wa'a ikisaopua, wa'atia nonowarepua, ahpo pa'pamuratuamechi tuumiaopua. ²³ Pukachi e'enakaopua chaachaparepua:

—Ki'tiapua wa'ao. Yooma yeetaeka weririapua weeriao, inatiameai wa'achi ajariapua ajariao, nape taamo yeetapusa ne'nioipua yooreminao, ki'tia wa'ao aataai.

²⁴ Waikao yoorewa inatiame kapitairaa, tiopachi neesetori pa'pamuratuamea tiame, i'ka inamukapao, wekana erakokao chaachaparepua: “¿Ihtana ikiniamekosapua naaju i'wao?” ²⁵ Wa'a erakoioopua pehjiio, wa'a eenare aaata tijoea chaanesikao:

—Aamo karichi mo'ariaa ti'tijoe, waami nokayamekapua tiopachi masiteka.

²⁶ Waikaopua tiopachi inatiame kapitairaa, piirechi yeeka simirepua tiame, pu'ka Eesusi ajawaria ahpo yeetepariachi i'noramiaopua. Nape ki e'raka chapisa u'parepua, majawiapa pu'ka ti'tijoeriopua, ahpo pasipupuawichioo. ²⁷ Waikao pa'pamiratuamea, ahpo mochikachi u'yepatiaapua pu'kao, naasipa ajawaka iinatukerepua pu'kao:

²⁸ —¿Ki utewaeme wa'ineka teeme aamoo, ki masitemichioopua wa'asi Eesusichi simiyame utewario? ¿Ki wa'a noonoire eemea ohsotia? ¿Ki yomachi Eerusareni pochiware eemea aamo masitiaeo? Eemea pukao taamokamera sahtuchamepua, pu'ka Eesusio taamokamera me'yario tuuka.

²⁹ Waikao Peeroa, wahjachi Eesusi ajawariaa tiamea, nehjiarepua:

—Wa'atepua tiiao, nape teemea, Riosikamera yooremetepua, ki ti'tijoerikamera. ³⁰ Pu'ka Riosi taamo ehkoriame mochikame Riosiwarao, pu'ka Eesusi eenechi ahjatekame, pu'kao aamoo, kurusichi chuhchaka me'yaria. ³¹ Pu'ka wa'api Eesusio Riosia, eenechi ahjaterepua, wa'a iintosaapua, epeche te'ta weruma yasira ki'yarepua pu'kao, ahpo ahjamina yasimichiopua, te'ta ki nu'uti weruma Paamirachitia yasimichiopua. Riosia pu'ka Eesusio ahpo ahjamina yasakao, te'ta ki nu'uti Newipatiamera enepaterepua pu'kao, yooma isaeri ti'tijoe ooweru tiameo, cheriwepuwachiopua tatakoriario, yooma ahpo ki kaawe nokayao pichiwaka toinaresoopua. ³² I'ka Eesusi Riosi eenechi ahjateriao, tamoe wa'api tetewikamepua. Yooma wahjachi Eesusichi paparama, ki tetewameai Eesusi oijeraniao, Riosi Riosiwariae ahpo nane'retia te'ta pichiwatame puuuai.

³³ Waikaopua aapoe noonowirio tuuwapa Eesusi me'yakao, ki teesa nenekarepua, ahkasi ko'inareka Eesusi ajawariaopua. ³⁴ Nape piiripi parisero tijoea, Amarieri tewaniamea, werisika ma'chi uhjurarepua ku'itapi Eesusi ajawariao. Ihji Amarieria wa'a mochiwachio, tísia nakiwame eneriaipua, Moise nuurari masitiame. ³⁵ Waikao ihjia pa'pamuratuameo, chaanerepua, yooma wa'a napawikameo:

—Eeme isaeri ti'tijoe, aamo chaanemane no'o e'rao. Ki te'ta yorajepo e'raninia i'ka ti'tijoeo, seenekachi ki kaawe teeremaoui eeme. ³⁶ Nane'riame eemea piie taawechemio, Teurasi tewaniameo, muuwaeme ahjama werisiriopua, weruma ahpo maaeka. Pu'kao meriretiopua, yoomahka ahpo ahjama ohjoao, naao sientohka. Wa'a iikapa puuua, yoomahka chi'ripaka kajurio. ³⁷ Neipaoipua tiameo, aata

Uurasi tewaniameai, wa'achi iintoriai puai, muuwaeme pirenatusao. Nape meriretu puai, pu'ka na'naritoameai, yooma chi'ripaka. ³⁸ Pukaepa, ehpe tiiachio, toitia kaawe eneriaipua ohso kaawe. Oowera ti'tijoerichi eename enesaa, wa'atia u'matomapua. ³⁹ Senawato seenekachi Riosichi eename enesoo, ka'chi iika saipatema eemea i'kao, Riosichi nasiwame enemeri eemea, Riosi puipanariame.

⁴⁰ Waikao Amariერი chiia kaawe e'resaapua, uhjurarapua waikao Eesusi ajawario, upapuaichio. Upasapua i'kao, ki oosa naewanuresapua Eesusio, wepisache toarepua pu'kao. ⁴¹ Waikao wa'a weruma napawitichi puuyaiopua, ka'chi erakorepua Eesusiwichio wepiretia aiwakaio, ohsotia kaawe erakorepua wa'a yoratiopua. ⁴² Wa'a yoratai puuuu, kaawe erakoka simiterepua Eesusichi simiyame masitekao, senepi taawechi wa'api isaeri tiopachio, yomachi wa'api mochiwachiami ta'pechiamiopua tiame.

6

Oowisani tijoe naachutari ajawatiame

¹ Pu'ka taawechiamio Eesusichi paparamea, epeche teetorepua muuwaepakao. Wa'a teetopa i'isaeri ti'tijoeri rieko naeraemea tiame, ki kaawe erakorepua, ahpo wahjachi i'isaeri eureo naewamechio, ahpo tetejima ki kuku-naemeo, ki ajasepo tuuka kooameo, senepi taawechi naachutaniameopua. ² Waikao puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa, napawinurere puuuu, Eesusichi paparameo. Napawisoopua piiripi puuu Eesusie ajawatiamea, cheerepua wa'a napawikameo:

—No'o keepumitia yoomahka. Ki yekimeri teemea naachutakao, ki toime tiiapa teemea masitekao, Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyekao. ³ Pukaepa

ajawatia kaawepua aata kooame naachutameri. Aamoe chaachapamitia eemea amochio, aatanakamera ajawapuame amochi uuka oowisani ti'tijoeo, nape ka'karuma ijinatamera ti'tijoe, ahsepari ahjachi oowe e'repua te'teriamo naachutapuawichioo, apochi yahchaka ohjoamera Riosi Riosiwario, kaawe e'rariwa tiame. ⁴ Wa'atiaopua teeme Eesusie ajawatiamea, wa'apitia simitemapua masitekao, Riosichi itasikaopua tiame aamo kaawe te'teretopuawichioo.

⁵ Waikao chaanetiamea, yooma ahka ahpo pirena kaawe iintasaapua pu'kao, apochi i'yasaapua aatao, Teiwa uurepua piiripio, kaawerumakoopua pu'kao, soparame yahchamekopua apochio, Riosi Riosiwario. Wa'achi te'teriamo uuretupua wahjachioi, Eeripeopua, Poorokoroo, Nikanoriopua tiame, Tiimoni tewaniame, Paramena tewaniame tiame, Nikorasi Antiokía ohjoekame tiame. Ihji tijoea pukerio, isaeri tijoe enepakame, ehpeopua Eesusichi paparame. ⁶ Wa'a ikisaopua i'ka oowisanio Eesusi ajawaria u'yeparepua. Waikaopua Eesusi ajawariaa, ahjachi seekarepaka Riosichi naewakao, pu'kakamera uurepua naachutamichioo.

⁷ Waikao puuu Eesusi ajawaria nokisiachio, Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyekao, epeche mehtasirepua Eerusarenio, wa'ao, yomatiam wa'a weechiamioopua tiame. Wa'a ahkaoio, ahkasi muuwaeme isaeri tiopachi neeseriosiai, Riosichi papararepua.

Teiwa chapisa i'toniame, te'ta weruma kateweri na-pawirachi

⁸ Teiwaa, piiripi puuu naachutamea, weeka itapiti peenia ihsiwa ihsikamepua tiameo Riosi ihsiwaeo, muuwaeme ti'tijoeri tetewachioopua, ti'tijoeria pu'sererepua Teiwa masitiao. ⁹ Nape Puhku Puhjetiam napawikari tewaniachi te'teriamo Eerusarenio o'inia

e'enakamea, kiisi pu'sereka tetewarepua Teiwa masitiao. Pukaepa Teiwa masitiao, o'inerepua Teiwa chiia ka'itakao. Yooma puuua Aasia weechiami o'inia e'enakame enerepua, Siirene tewaniame mochiwachi, Arejanti mochiwachi tiame, wa'a ikisa Seerisia mochiwachi. ¹⁰ Yooma ihji ti'tijoea Teiwa newitonariaipua, ka'chi iika newitome teererepua, Teiwao Riosi ihsiopa ahjama ku'isikao, ahpo Riosiwario. ¹¹ Waikao puuu ti'tijoea, ki newitome tiipapa Teiwao, aaata nateterepua Teiwa wenejimichiopua, Eerusareni ohjoemehchiopua. Ihji natetetiamea waikao, ahkai oiyoachio chaachaparepua wenejikao: "Na'ara chiiame inamukame teemea, Moise masiteriao, wa'a cheekaopua, na'arinapua Riosio." ¹² Wa'a chaachapakaopua, weeru noonowiterepua ti'tijoerio ki kaawe erakoteka, wa'achi chaachapakao ki kaawe erakoterepua tiameo, isaeri pa'pamuratuameoi, ahkasi tiopachi iyoteri ti'tijoeoi nenekatererepua. Wa'a iikapao, Teiwa chapisao, weruma kateweri napawirachi uparetupua. ¹³ Wa'a napawitiachi upasaopua, puuu wihtuka wenejiamea, chaachaparepua:

—Ihji tijoea, kiisi teewenarepu na'ara cheekaopua, i'ka taamo tiopao, Moisetaru nuurai taamo iyoria. ¹⁴ I'ka Teiwao chiiame inamuka teemea, Eesusi Nasare tewaniameo, yooma ru'minamio tuuyamekapua i'ka tiopao, pu'ka Moise nuurari taamo yooriaopua tiameo, yooma taamo toitemio tuuyapua tiameo, taamo ehkoriame o'inia taamo nokisiwaoi.

¹⁵ Nape Teiwaa wa'a chaachapaka wenejiniaipua, sewina iikaopua nanarirao, Riosi ku'iwarika tiame eneparepua, tewekachi eename.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 7:127 Eesusi Ajawariae Nokitiame 7:8

¹ Te'ta neeserosia, iinatukerepua Teiwao:

—¿Pichiwapu ihji aamo chaachapawaa?

² Waikaopua nehjiarepua:

—Ka'íí, ki wa'atepua. No'o keepumitiaopua ku'itapiooio, yooma eemea pa'pamuratuamea, yooma eeme keepuamea tiameo. Riosia, Auranitaruo tetewiterepua ahpoo, taamo ehkoriaami Meesopotami weeechi kahtioopua pehji, ke'chu Aarani mochiwachi eenoioopua. ³ Riosia chaaneriaipua pu'kao: “Machenamitia aamo weewachio, aamo tetejimachio, wa'a ikisaomua, no'o aamo tuuyemiachi weeechi siimitiapua.” ⁴ Waikao Aurania Riosie siminuretiapao, Kaareo weeechi machenasaopua, Aarani weeechi eenarepua mochiwachi. Neipao wa'ao, ahpo noono mukisoopua, Riosia i'wa u'parepua, ehpe aamo mochikachi. ⁵ Aurania waikamio kihta weewaeka yasariaipua, ahkai i'wami ahpo ohjoekachio. Nape Riosia i'wami kiamo tuuriaipua weeeo, ahpo tatana tatanasiwachiopua tiame. Pu'ka ahpo wa'a chaanetiameo, ke'chu aaata tatanaekoi eneriaipua. ⁶ Nape Riosia Auranio chaanekame eneriaipua tiameo, pu'ka tatanachi puuyakameo, seesenuchitia mochimerikopua wahka seenu weeechiopua, puhkuchitia, naao siento paamuparichisi. ⁷ Nape Riosia pu'ka puhkuchitia mochitiameo, cheerepua: “Neeea pu'ka aamo puhkuekachitia mochitiameo, ki teesa aiwatemanía pu'kao. Nape neipa wa'a no'o puuyanasoopua pu'ka i'isaerio, noochi paparameripua, i'wa no'o upasoopua eenechi.” ⁸ Riosia wa'a cheesaapua ahpo kateweka Aurani ahjamao, pu'ka Auraniopua ahpo kateweri naaniatiwachitia, ahpo siichitepujewerepua, yooma ahpo tatanaopua tiame tehtemari. Neipamio Aurania, pahcha weeriamé tatanaesaopua, osanao taawe i'toi

siichitepurepua, Ihsa tewaniameo. Ihsaai, wa'achi iintorepua ahpo taanachi Aakowooi; puuu Aakowoi tatanatasikaopua, wa'achi inisirepua siichitepuwa inisikaopua tiameo, yooma ahpo oosa mariki aampa ooka tatanasiriao.

⁹ 'Ihji Aakowo tatanaraa, epeche kaawe tetewiniopua ahpo pooni Ooseo, ki kaawe erakorepua papachiraa pu'kao. Wa'a tiame ki kaawe erakoapa puuu ahpo poonichio, ti'tijoe tarayamechi nehjarepua, Eejito si-impamechi. Nape Oosea wa'a yooratiaio, tísia kaawe teeremiai teerepua Riosieo. ¹⁰ Riosia, yooma ihta a'chi ikiyoio, nehpuharepua pu'kao. Neipamio Eejito weechioo, Riosia Ooseo, ki teesa tiame machiwari ki'yarepua pu'kao. Pukaepa Eejito yawichia, Araoni teewataniameapua tiameo, tísia kaawe tetewapa pu'kao, weruma ye'kamechitia yahcharepua pu'kao, yooma ahpo kariwachi neesetoame, yomatiamé weechiopua tiame, Eejitoo.

¹¹ 'Wa'a weruma teereka kahtioiopua Ooseo, wa'a pu'ka taawechemio, weruma toorewi eenarepua, yomachi Eejitoo weechiopua, wa'a ikisa Kaanani weechi tiame. Pukaepa taamo ehkoriaami noonoria, ka'chi ikime erakorepua tooremuri. ¹² Waikaopu taamo noonori Aakowoa, Eejito ki tooremuniame inamukapa tiirikowichioo, wa'a uhjurarepua waikao, taamo ehkoriaami noonoriwa papachiopua, tiiriko tarijupamichiopua wa'ao. Ihjia pahcha simiyamechi enerepua pukeri. ¹³ Oosea, oosa simiyachi uhjuratioi ahpo papachio, ahpo ma'chiterepua ahpo papachio. Wa'a iika nane'reretu Eejito yawichieo, Oose tetejimaraa. ¹⁴ Ehjepamio Oosea, upanurarepua ahpo noonoo Aakowo tewaniameo, yooma ahpo ta'pechi tetejimaopua tiame. Puuu ta'pechi tetejimaraa, paika weerewa oosa mariki aampa mariki enerepua. ¹⁵ Waikao Aakowoa,

wa'a iika Eejitoo, eenarepua. Wa'a ohjoekai mukurepua, taamo noonori tatanaraapua tiame, yooma wahjiparepua wa'a. ¹⁶ Ihji weerewaraa Kaanani weewarachi i'tosiretupua, Siikeni weeechi toasimia, ehkoriامي Aurani tarariachi, wahjipame toapuachio. Puuu weee, Aamori tewaniamechi tatanara, taritiame.

¹⁷ 'Amori asiyoi Riosi Aurani kiamo tuuriachi weeeo, ki ookapi muuwekame eneriai i'isaeriapa, Eejitoo. ¹⁸ Waika taawechiami Eejitoo, piirechi yawichi yasiparepua, Oose ki nakiyame. ¹⁹ Ihji yawichia, taamo ehkoriامي noonoriwao, ki nu'uti tesiwa yooraka tetewarepua. Puuu taamo yayawaopua tiameo, ki nu'unti na'ara yoorarepua pu'kaoi, ahkasi pu'ka kohjawaraopua yooma ihpapanura, toore wahjipamichiopua pu'kao. ²⁰ Pu'kachi taawechiami naawariai Moiseai, puuu kohjaa tisia peeniatiameneeriaipua. Ihji kohjaa, paika meecha inateretupua, ahpo yayawaeopua petechio. ²¹ I'ka kohjao paika meecha i'toiopua, akisuwe neerochi toiretupua apoe yeeyeraeo, aaatae teipuaichiopua pu'kao. Waikao wa'a eenaka, yawichi maaaraa, neerochi po'yame tewakaopua itapitichi pohjachuka, apechunarepua pu'kao. Wa'a ikisaopua ahpo taanachitia weripaterepua. ²² Waikao Moisea, yooma masiteretupua, Eejito te'ta pepenipari machiwariopua. Ki teesa peeneka nayewame eneparepua, ahpo yooraoi, tisia inatame.

²³ 'Moisea, ooka weerewa paamuaiopua, ahpo tetejima tekipanachi ne'nemia, machenariaipua, i'isaeri ti'tijoori. ²⁴ Wa'a oiyai tekipananiachio, aaata ahpo tejima wepayame tetewapao Eejito tijoeo, me'yarepua pu'kao ahpo tejima nehpuapakao. ²⁵ Ihji Moisea, ahpo pahtepo o'rariaipua, apoekopua ahpo tetejima, Eejito puuyanamerio, nape aapoe, kiisi pahterepua. ²⁶ Pu'ka meere eenechiopua, Moisea, eenechi

nateparepua nasiwaniame, nape ooka isaeri wa'api ahpo. Puuua pu'kao, ta'omakao chaaneriaipua: “Ka'te nasiwaa, ¿achinikai nasiwani eemea, eeme wa'apikai?”²⁷ Waikao Moise tejimariaa, chaanerepua: “¿Achinikai papakinamua tiame taamo nasiwachio? ¿Aatana aamo weerakame aamoo, taamo ta'omamichioo?”²⁸ ¿No'okosa merinaremua tiameo, tapana aamo me'yariachitia, eejito tijoe?”²⁹ Moisea wa'a tiame inamukapao, simirepua Eejitoo. Mehka u'marepua Mariani weeechi, wa'ao, seenuchitia ohjoerepua. Wa'ao neewisaapua, ooka tatanaerepua.

³⁰ 'Wa'a Miriano, ooka weerewa paamupari ohjoekaio, wa'a wakiwechi, waapi Sinai kaawichiami oyoio, wa'a nayewere Riosia, weeru kuhsichi tajenakaopua. ³¹ Moisea waikao, weruma ihtanakaitepu erapakao, ne'nemo ora- parepua waapi weripaka. Nape Riosia waapi weritio, chaanerepua: ³² “Aamo ehkoriaami Riosiwara neeea, Aurani Riosiwara, Ihsa Riosiwara tiame.” Waikao Moisea tísia majarepua. Oowera chachapia ihsirepua majakao, kiisi ne'neme e'rareoipua wa'a tajenarichio. ³³ Waikao Riosia cheerepua: “Pujisa mo'korio, aamo kaakaopua tiame, no'o tetewachi werika, yooresa. ³⁴ Ma'chiame tetewaninia no'o mochiwario, Eejito mochikameo, tísia aiwaka mochikopua pu'kao, tesiwa chaachapaka, pukaepa tekikamenia ku'imia pu'kao. Muuu enemeripua puuua, pu'ka ti'tijoeri ku'imeriopua no'o ku'ika.”

³⁵ 'Ihji kuhsichi nayewakamea, i'ka Moise wa'api weerarepua Eejito uhjurapuaichio, ahpo tetejima neh- pumichioopua, Riosie paamiratuamechitia, i'ka Eejitoo kahtioio: “¿Aatana aamo weerakame aamoo taamo ta'omamichioo?” chaanetiame. ³⁶ Wa'a ikire Moisea wa'ao. Waikao Riosia pu'kao, ki ookapi peenia ihsiwae yorateka, puuyanarepua Eejitoo, ahpo utewarie ku'ikao

Moiseo. Ihji peenia ihsiraa, Eejito mochikoi enerepua pukerio, neipao Pa'we Sehtanamechi paatenioi, wa'a ikisa wakiwechiami nokisinioi, ooka weerewa paamuparisi. ³⁷ Moise wa'api enerepua, isaeri ti'tijoerio chaanekamea: “Riosi aamochi machenatemapua piiripi, noochitia Riosi nayewatura.” ³⁸ Ihji Moise wa'api enerepua tiameo, isaeri ti'tijoeri, wakiwechi nokisioio paamiratuame. Puuua enerepu tiameo, Riosi ku'iwari ahjama nayewakamea, te'pa Sinai kaawichiopua. Puuuchi enerepua tiameo, taamo ehkoriaami noonori ahjama yasakamea, pu'ka Riosi nuurari taamo a'chi teeka mochitopuameo, tuuyeka.

³⁹ 'Nape pu'kao, taamo ehkoriaami mochiriamea, ki yoorerepua pu'kao, ohsotia ahpo iikachiopua, sewina erakorepua, Eejito nonowanarewa eenechi, Eejito ti'tijochitia mochitonarewa. ⁴⁰ I'ka Moise sinai kaawichi ihsioiopua, Riosi nuurari kianioiopua, taamo ki'yami mochiriamea, chaachaparepua Aaronio: “Muuua, taamo netekemita itapiti taamo ahjachi paparamia, i'ka Moisea Eejito taamo ku'ika puuyanakameapa, ki naaniajupua puuuapa wa'asi, itapiti ikireoipua.” ⁴¹ Waikao Aaronia, wakasi taanara riosirewa netekerepua, yooma ti'tijoeri ku'iwae itapiti netetiamee o'roe, pu'kao pu'ka riosieka mochimichiopua. Wa'a ikisaapua pu'ka ahpo riosi neteriaopua tooro, wakasi me'resa manawerepua, kohseka. Waikao wa'a noonoisao, ahpo wa'api netetetiachi, ahpo riosiwaka paparawerepua, pahkotekaopua. ⁴² Waikao Riosia towarepua pu'kao, ahpo wa'api riosichi neteria, paparaweka mochimichiopua, itapiti so'soporichiopua tiame, paparawemichiopua tiame. Pu'ka wa'a tiame noonowitiame chaachapare Riosi ehkoriaami nayewaturaa taamo ehkoriaami mochiriamea, eee chaachapaka iyoteriaopua Riosieo:

¿No'o oowekamena eemea wakiwechi nokisiaio,

no'onawichio kohsekamena eemea,
no'owichio kaaweruma erakokaopua aamo iikachio?

⁴³ Eemea no'o iyoriwa karitera mooketoriaipua mooke-
toao,
nape ki ka'karuma iikaeka,
ohsotia eemea, aamo neteriakamerachi, inataka nokisire-
pua,

Mooroki tewaniame aamo riosiwatiachi.

Wa'achitia tiameo, Reejani so'porichi paparare eemea
tiame,

wa'achi tiame so'pori netesa.

Pukaepa Wawironia aamo i'totemania,

seesenuchitia mochimichiopua wa'ao, puhkuchitia.

⁴⁴ 'Puuu iyoriwachi Riosi karitera i'toniamea wakiwechi
nokisinioio, Riosi te'ta cheeriachitia netetiame enerepua,
ehkoriaami Moisetaruo, Riosi cheerio tuuyeriachitia, ahpo
moochi tetewiteriachitia tiamé. ⁴⁵ Pu'ka Osuwetaru ah-
jama nokisinioio ahpo Riosie kiapuaopua weee, pu'kao
wa'a mochikame u'yerioiopua weeeo, pu'kachi mookeka
nokisiriaipua tiame, pu'kachi Riosi karitera iyoriwachi.
Ihjia Riosi karitera i'tokao, wa'a nokisiretupua ahkasi
Raawitaru taawechemisi. ⁴⁶ Raawitaru eneriaipua te'ta
weranariamea, Riosi kaari tiopao, wa'a ohjoremichio
Aakowo Riosiwarao, wa'a enapaka paparapuawichiopua
Riosichi iyorikao, yoomá i'isaeri ti'tijoeripua tiame.

⁴⁷ Nape pu'ka tiopao Saromonikamera iintorepua, te'ta
weerakao, ⁴⁸ Riosio ki weeechi karichi ohjoemekoipua,
Riosio Ehkoriaami Iyoterichio, eee cheeriopa:

⁴⁹ No'o nuurari yasiraa tewekachi o'iniapua;

no'o ihteka kahtiachio weepua.

Wa'a kehchuma kahtiame enesoopua weeechi ihtekao,

¿Kajutare eemea, no'o kariwa netekao, no'o kehchumawi-
chioo?

⁵⁰ ¿Ki Nee iintokamepu tiameo, yooma itapiti netekao?

⁵¹ 'Eemeai i'wa napawikamea, wa'achitia tísia peewaeme kuhtaemepua, ki ku'rime tiame Riosie ku'richaniaiopua. Eemea wa'achi te'tiamepua aamo ehkoriaami noonoriwachitia, tísia peewaeme aamo iikachio, kiisi keepunariame eemea Riosio, aamo chaaneniameopua Riosiwario. ⁵² ¿Aatana ehkoriaami Riosi na'nayewatura, ki na'ara yoorakamepu, aamo ehkoriaami mochiriamea, aamo noonori? Yooma pu'ka Riosi na'nayewaturaopua, kiisi kaawe yoorakamepua pu'kao, pu'kao, Riosi Te'ta Kaawerumara enameriko tuuyoio, ohsotia ko'yakame puuuu pu'kao. Ahkasi ehpiami taawechioi eemea, wa'achi noonoikamepua, ahkasioi pu'ka Te'ta Kaaweruma Riosi enameri tuutiameopua tiame, me'yare eemeai. ⁵³ Eemea pu'ka Te'ta Kaaweruma Eesusi me'yakamekapao, kiisi iyorikame eemea Moise nuurario, pu'ka nuurario eee chiiame: “Ka'te aaata merimitia muuuu.” Puuu wa'a chiiame nuurari Moise kiatinamea, Riosi apoe iintokamepua ki'yakao, ahpo tewekachi nuurewarie ku'iwarie.

Teiwaa meriwame

⁵⁴ Ihji isaeri pa'pamiratuame wa'a napawiriamea, ahpo wa'a chaaneniapao, tísia nekamuparepua Teiwachio, ki'pupaka taameo. ⁵⁵ Nape Teiwaa, kihta seeweka Riosi Riosiwarioepua, te'pa ne'nepaio, Riosi tahpitira tiari tetewarepua, tewekachi wahjorachio, Riosi ahjama weerame tetewarepua Eesusio, Riosio ahjamina kahti-achi. ⁵⁶ Waikao chaacharepua:

—¡Nee! ¡Wahjore tewekachio! ¡Wa'a weeri Eesusi Tijoe Tijoetukamea, Riosi ahjamina!

⁵⁷ Nape wa'a napawikame ti'tijoea, kiisi inamunariapa Teiwa chiiiao, ahpo nahka to'pekao, yooma aampa e'enarepua Teiwao, weeru chaachapaka. ⁵⁸ Waikaopua

chapisao, te'ta napawirachi ma'chipasao, ma'chi i'torepua mochiwachio, merimia. Wa'a ikisaopua, yoomahka pasipuka me'yarepua Teiwao. Wahjachi ne'neka ajakamea, ahpo kaawe iintamechitia wa'a nokiwao, ahpo wakira pujisaa, Sauro tewaniameterere to'warepua, tarachi. ⁵⁹ Teiwaa ahpo papaniaio, Riosichi nayewerepua, cheeka:

—No'o Paamira Eesusi, no'o iikao, aamo kahtiachi no'o i'tomitiamua.

⁶⁰ Wa'a cheeka chopokorieka weripakao, weeru sisinarepua cheeka:

—jEesusi, wa'a nokayoioipua i'kao, cheriwemitiapua!

Wa'a cheesache, mukukame wichirepua.

8

Aaata Sauro tewaniame Eesusichi paparama na'araria

¹ Pu'ka taaweichi Teiwa meritioio, wa'achi ihsiriai Sauro tewaniameai, puuu eneriaipua tiame, Teiwa merinioi kaawe iintameapua meripuawichioo. Ihji Sauroa, parisero eneriaipua isaeri tijoe.

Ihji Sauroa pu'ka taaweichi o'inia o'inerepua, Eesusichi paparamaepua tesiwa yorasikao, kokosa yorasikao, Eerusareni mochiwachio. Eesusichi paparama muuwaeme eneriaipua, yooma Uurea weechiamio, chi'rika mochikame, Saamaria weechiami tiame, naatiche ki ujumakame eneriaipua, Eesusi ajawaria.

² Riosichi te'teretoame ti'tijoea, Teiwa apechunasa wetemajirepua. Wa'a ikitiameopua, tisia naaracherepua pu'kao, yuuwesika. ³ Nape Sauroa simiterepua pu'ka Eesusichi paparamaepua, tesiwa yorasika, yooma ta'pechi pakisika puuyachasika pu'kao, ti'tijoeoipua ooweru tiame chapisaopua, perekarichi toamia.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 8:435Eesusi Ajawariae Nokitiame 8:12

Riosi kaaweruma tuuyewari, Saamaria mochikame sisinamuwa

⁴ Nape ujumakamea wa'a Eerusarenio, ahkaoi nokisiai, simiterepua Eesusichi simiyame nayewakao, Eesusi iintoriaopua ahpowichioo. ⁵ Eeripea piiripi puuu oowisani kunamukukame naachutemichio weratiamea, Saamaria eenariaipua muuwari mochiwachi. Wa'a enasaapa puuua, Riosie Weratiamechi simiyame nayewarepua wa'ao. ⁶ Eeripe nayewariao, yoomahka yooreka keepuretupua wa'ao, Eesusichi itakaopua, tísia peenia ihsiopa pu'kao, sautekao. Waikao ki ookapi puuua, Eesusichi papararepua. ⁷ Ki ookapi yachapaterepua tiame, ki ka'karuma na'arari yahchameopua, puuu na'araria, ki ku'ita siinakoka puuyaparepua puuyachaniaio; muuwaeme tu'ikameoipua yachapaterepua, rojomiwa kokoriame tiame. ⁸ Wa'a inisia Eeripe wa'a muuwarichio, weruma kaawe erakoretupua wa'ao.

⁹ Wa'a ohjoeriaipua piiripi tijoe, Siimoni tewaniame. Ihji tijoea, puusi wihkueka machiyame eneriaipua. Puuua, muuwaeme wihkuekame eneriaipua wa'asio, itapiti yooraka ahpo peenia ihsiwaeopua, yomatiam wa'a weechi mochiwachiamioipua. Ihjia epeche machiyame ahpo tetewipuawichio ihsiame eneriaipua ki aaatachitia. ¹⁰ Wa'a ihsiopa Siimonio, yooma ti'tjoeria yooreka tetewiriaipua pu'kao, ahkasi ya'yawichiai peenia e'reriaipua pu'kao. Pukaepa chaachapame eneriaipua:

—Ihjiape, pichiwa Riosi utewara iinuemepua.

¹¹ I'ka yooreka tetewakao, ki ku'itapisi wa'a te'tereriaipua wa'ami ohjoemia. ¹² Nape Siimoni na'naritoamea ti'tjoeri, Eeripe nayewa Riosi ye'karichi simiyamera tísia pu'sereka inamukapao, Eesusi Riosie Weratiameo ahpowichio iintoriamekopaopua tiameo, Eeripechikamera eeneparepua, Eeripe chiiakamera

pichikiapa. Wa'a iika Eesusichikamera papararepua. Wa'a iikopaopua pu'kao Eeripea, yooma paatorepua pu'kao, ti'tijoeopua ooweruopua tiame. ¹³ Waikao ahkasi Siimoniai kaaweruma tiamekopua Eesusichi simiyameo, Eesusichi papararepua tiame. Wa'a iintokoopua pu'kao, paatoretupua tiame. Wa'a o'iniaio, Eeripe ahjama oisirepua. Eeripe ahjama oikao, tísia peenia e'rerepua, Eeripe peenia ihsiaio.

¹⁴ Eesusi ajawaria Eerusareni mochikamea, Saamaria mochikameo, apochi uuka mochiko tuuopa Riosi tuuyewariopua tiameo, Peero uhjurarepua wa'ao Waani tiame. ¹⁵ Waikao puuu uhjuratiamea Saamaria e'enasapua, yooma Eesusichi paparakameo, Riosi Riosiwariichi simiyame kaawe ma'chiame masiterepua. Chaanerepua pu'kao aata Eesusichi paparanaresoo, Riosia pukachio, ahpo Riosiwari yahchemerikopua, aapoeo pukae ahpo ku'ika mochtomichiopua. ¹⁶ Aataai ki nane'reka mochtoriaipua, Riosi iintoriaopua aapoechio Eesusichi paparariopao, pukachi yahcheriaopua ahpo Riosiwario. Puuu oowera paatotiamе mochiriame eneriaipua pehjo, Eesusichi paparakao. ¹⁷ Waikao, Saamaria ohjoeme Eesusichi paparakameo pahteriopapua Riosi Riosiwario apochi uuriamekopapua Eesusichi paparaka, Peeroa Waaniapua tiameo, ahjachi seekarepasoopua, pirena cheriwema ki'yarepua Riosio, Riosio ahpo Riosiwari ahjachi enepariopa.

¹⁸ Waikao Siimonia, Peeroo Waani tiameo, Saamaria mochikame Eesusichi paparakamechi ahjachi seekarepakoopua Riosi Riosiwari kiaretiawichioo, puuu Siimonia wa'a nokayopao puusi wihkueniamе maaerepua. Pukaepa wa'a nokiniameo, toomie tarinareriaipua, wa'achi ihsinariapa. ¹⁹ Pukaepa eee

chaaneriaipua Peeroopua Waaniopua tiame:

—Noochi nehjimitia pu'ka aamo pepenia nokaka, wa'achi ihsimichiopua no'ooi, aaatachi no'o ihchepakoi seekarao, uutemichiopua Riosiwario.

²⁰ Nape Peeroa chaanerepua:

—¡Teesana ki inatanimua aamo chiia? ¡Aamo toomichi pikapuapua ohso kaawe! Riosie kianiamea, ki toomichi kianiamepua; Apoe Riosi ahpo Riosiwari ki'yaa, kihta natekachi ki'yamepua. ²¹ Wa'a cheekamekapa muuuu, ehpe waanamio muuuu, kihta ihsimeripua Riosi teh-kichio, kihta kaawerumakapa muuuu aamo iikachio.

²² Yaapiti Riosichi aamo cheriwepua itamitiapua, yooma tuuyeka aamo ki kaaweruma erapario, nape te'ta pichi-waka Riosichi tuumitiapua naaju. Aamo te'ta pichiwaka cheesoo Riosia, aamo cheriwemapua. ²³ Naaniaju noochio, tísia iinya tiiamechi aamo kahtio. Aamo na'arariaa, aamo chapirepua wa'asi.

²⁴ Waikao Siimonia nehjiarepua:

—No'owichio ka'chi ikimichio nayewamitiapua aamo Riosichio, kihta no'o a'chi ikimichio no'o aamoo, ki kaaweruma chaaneriawichioo.

²⁵ Ahpo uhjuratia kajusaapa wa'ao, pu'ka Riosi tuuyewari naewakaopua, ihji Peeroa Waani tiamea, nonowarepua waikao Eerusareni. Waikaopua ahpo uumatosiachi-amio, yooma masitesirepua mochiwachiamio, Saamaria weewachiamio.

Eeripe tomikatewiame nayewia, Etiopía ohjoeme

²⁶ Neipatakirio i'ka Eeripeo, Riosi ku'iwari machejenerepua pu'kao. Ihjia Eeripeo chaanerepua:

—Werisika muuuu teetu siimitiapua, Eerusareni o'iniaio, Kaasa tewaniachi akipame pooechi.

²⁷ Waikao Eeripea werisika simirepua, pu'ka pooechituo. Pooechitu ihtoaiopua, wa'a nateparepua

aaata tijoe, wa'achi pooechitu ihtoame, Etiopía weechi ohjoeme. Puuu tijoea, weruma teerewa iinueme enerepua, Etiopía yawichi tomiwara katewekiamе. Eerusareni o'inia no'rakame eneriaipua, ahpo Riosiwa iyoririaipua, kaawai kaaretachi yasitoriaipua. Puuu Etiopía yawichia, oowitiame eneriaipua waika taawechiamio, Kaantasi tewaniame oowitiame. ²⁸ Ihji tijoea, Isaia tewaniame iyoteria iyonasiriaipua, ehkoriaimi Riosi nayewatura iyoteria. ²⁹ Waikao Riosi Riosiwaria chaanerepua Eeripeo:

—Kaareta chokichi weritomua.

³⁰ Waikao Eeripea kaareta chokichi weritoaiopua, ehkoriaimi Isaia iyoteria, iyonasiame inamurepua. Pu'ka iyonasiame inamukaopua, iinatukerepua pu'káo:

—¿Pahtiamеjoaremua pu'ka aamo iyonasiaó?

³¹ Waikao puuu tijoea, nehjiarepua:

—Ka'i, tehkipua pahteniaa ki aaatae masiteniaa. No'oku'isaomua pahchu, pahtiamе enesaa.

Waikao utewa yoorarepua, ahpo ahjama kaaretachi moenamichioo.

³² Ihji tijoe iyonasiriaa, eee chiiachi iyonasiriaipua:

Po'wachitia i'toretupua meriwachio, ihchi itipirepua, po'wa poasikira sikiniamechitia.

³³ Na'ara yooranioipua pu'kao, ki aawata eenarepua pejana naewameo.

Kiterema puuuu tatanaraa, aaata ahpo naewapuameo, pu'kao,

ke'chu tatanaekoi u'yetiapa i'ka weechio.

³⁴ Waikao iyonamea Tiopia tijoe, iinatukerepua Eeripeo:

—¿Aatana naewaka cheekame ihji Riosi naewaturaa?
¿Ahpo wa'api naewaka, aaata piirechikosaoi?

³⁵ Eeripea, pu'ka wa'api iyonarichi nayewakao, kaawe tuuyerepua pu'kao, yooma a'chitiame ikitiame Eesusichio. ³⁶ Waikaopua yooma Eeripe cheeria pichikekapao, ahpo paatomo eraparepua. Neeroi maaniachi ajasitioopua tijoea, chaanerepua Eeripeo:

—Nee, i'wane maani neeroi; ¿ki kaawejoarene i'wa paatotia?

³⁷ Eeripea chaanerepu pu'kao:

—Eje'e. Kaawepua, nape pichiwa aamo pichikesoo.

Tijoea waikao nehjiarepua:

—Aamo pichikena neeea, pu'ka Eesusi Riosie Weratiameo, pichiwa no'owichio mukuriopua, apoekopua tiameo, te'ta Riosi Tijoetukamekoo.

³⁸ Waikao tetekisaapua kaaretachio, neerochi muika paatoretupua Eeripeo. ³⁹ Neerochi puuyatiaopa, Eeripea ki naania ikirepua wa'ao, Riosi Riosiwarié apechunatiapa sewinachi i'toka. Waikaopu puuu tijoea, ki tewakapa Eeripeo u'matorepua, ki oosa tewarepua wa'asi. Nape wa'a ikisaopua, ihjia tísia peenia eratoka u'matorepua.

⁴⁰ Wa'a ikisaopua Eeripea, ikanati pu'ka wa'apichio, Aasoto mochiwachi, ahpo tetewarepua. Wa'a o'iniaio, Sesarea mochiwachi akiparepua, yooma mochiwachiami nayewatusika, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewario, Eesusichi simiyameo.

9

Eesusichi paparaparia Sauro

(Nokitiame 22:6-16; 26:12-18)

¹ Sauroa, tísia nekamuka Eesusichi paparaka mochitoameo, pukaepa tísia nekamuchekaopua pu'kao, yooma ko'imo tuurepua pu'kao, tísia tahpitika cheeka oiriaipua ahkaoi oiyachio. Wa'a e'rapaopua, te'ta isaeri neeserosi paamiratuamechi

eenariaipua, wa'api Eerusarenio, ² pu'kao iyojura reesiseri itanémia, Raamahko ahpo i'tomiaopua. Wa'a Raamahko napawikarichi pa'pamuratuame asinariame eneriaipua, pu'ka reesiseri Eerusareni ahpo itariao, wa'a napawikarichi pa'pamuratuame iyonamichiopua pu'kao, puuua iyonasaapa, piirechi reesisewa ahpo kiamichioopua. Pu'ka piirechi reesiseri iyoteria, yooma Raamahko mochikame Eesusichi paparameo, chapisa pe'pereso Eerusareni upameri enerepua. ³ Nape wa'a simika pooechi ihtoio Sauroo, senawato ki nu'uti uutapasiparepua tepoona o'iniao, nape ki teesa tísia utewaeme tajayame, Sauro norikameo tisiwa uutapasipaka. ⁴ Wa'a iikapa Sauroa tísia majakao, wehchi wichirepua. Sauroo wichikame po'yoioepua tewekachio, ahpo chaaniame inamurepua:

—Sauróo, Sauróo, ¿achini iikai noochi nasiwánimua?

⁵ Waikao Sauroa iinatukerepua:

—¿Aatanamua chiiaa?

Nayewachaniamea nehjiarepua:

—Neeea Eesusipua, aamo ahjachi nasiwa. Aamo wa'api na'atanimua wa'a ihsikao, itapiti animari, icherachi motayamechitia.

⁶ Sauroa waikao chachapia ihsikao, nehjiarepua:

—Paamira, ¿ihtana cheenariamemua no'oo?

Waikao tepoona o'inia Paamiraa, chaanerepua:

—¡Werisí! Waami siimitiamua Raamahko mochiwachi, wa'a chaanepuamemua, itapiti aamo yoramiao.

⁷ Puuu Sauro ahjama nokisiamea, tajinachukame ajarepua wa'ao, wa'a nayewachaniame inamurepua inamua, nape ki tetewarepua aaatao. ⁸ Wa'a chaanetiapa Sauroa, werisirepua, nape werisiaiopua tiisi ma'chirerepua. Wa'a iikopa Sauroo, puuu ahjama nokisiamea, sekachi panitoka i'torepua Raamahko mochiwachisi. ⁹ Raamahkoo, paika

taawe yasarepua ki ma'chirekao, ki koakaopua tiame, kiisi nerojikaoui.

¹⁰ Raamahkoo, wa'a yasariaipua aata tijoe, Anania tewaniame. Ihji tijoea, Eesusichi paparame eneriaipua tiame. I'kao kochirewachio, Eesusi Paamiraa chaanerepua:

—¡Ananía! —chaanerepua.

Waikao Ananiaa teemurichio, nehjiarepua:

—¿Ihtana Paamíraa?

¹¹ Waikao chaanere Apoe Paamiraa:

—Werisika siimitiapua, wa'a Pooe Riisame tewaniachi. Wa'a asisaapa, Uurasi kariwara i'yapuapua, pu'ka kaari tewisaapa, aata Sauro tewaniame iinatukepuapua wa'ao, Taraso o'inia eenakame. Ehpe wa'api wa'a ihsiamepua, noochi paparaka. ¹² Puuu Sauro tewaniameai tiameo, ehpe wa'api kochirewachio, aamo tetewanipua tiameo, aamoo, ahpo puichi seekarepaka sautiame.

¹³ Ananiaa nehjiarepua:

—Nape Paamira Eesusi, ki teesa na'ara ihsiameniamukamenia pu'ka tijoeo, yooma Eerusareni mochikameopua, amochi paparame. ¹⁴ Puuu tijoea tiameo, i'wa wa'apioi reesiseri itamia enamerikaipua, i'wa pa'pamuratuumeeoi, yooma amochi paparameopua, chapisa i'topuawichio Eerusareni katewepuawichioo.

¹⁵ Nape Eesusi Apoe Paamiraa, chaanerepua Ananiao:

—Nape wa'a ihsiamekoipua tuunioi Sauroo, siimitiapua muua, pu'ka tijoeo noekamera uukamekopa. Neeea pu'kao, yomachi ki i'isaeri mochikachiamio, uhjuramerinia, wa'ami ya'yawichio tiame, aataoipua tiameo, i'isaerichi tijoe. ¹⁶ Nee wa'api ne'netemapua pu'kao, aachin teetomerikopua pu'kao, no'owichio aiwasikaopua.

¹⁷ Waikao Ananiaa, wa'a eenasaapua ahpo tuuyetiachio, wa'a tewarepua Sauroo. Waikao Ananiaa chaanerepua pu'kao:

—No'o Riosichi pooniwa Sauroo, Eesusi Paamiraa, i'wa no'o uhjurakapua aamo po'yachi, i'wa eenaka aamo sautemichioopua puichio, aamoo eenechi ma'chirepatepaka. Eesusieo amochi uhjuratiamenia tiameo, no'oo aamo weramichioopua Eesusio amochi yachamichioopua ahpo Riosiwario, aamo yorasiachi ku'imichioopua ahpo tehkiwachio.

¹⁸ Waikao wa'a chaanesaapua, Sauroo ahjachi seekarepasaopua, Riosichi itarepua sautemichioopua puichio. Wa'a cheeka itasoche Riosichi paparakao, ikanati sinapewaka tiame ruhjikapua puichi o'iniao. Wa'a ikisaopua ma'chiriame itipirepua, eenechi kawiyame tetewaka. Wa'a iintosaapua Sauroo wa'a ikisaopua, Eesusi weeraria enepaterepua. Waikao Sauroa werisisaapa, Eesusichi paparakaopua, ahpo paatorepua. ¹⁹ Wa'a ikitiaopua ko'karepua waikao, utewaparepua eenechio. Wa'a tiiapua, Raamahko itipirepua ookapi taawe, Eesusichi papareme ahjama.

Sauroa Raamahko nayewatuna

²⁰ Wa'a o'inia o'inere Sauroa, pu'ka Eesusi Riosi Taanarao, Riosi wa'apichi eenamekopua, Riosi tiarichi. Wa'a cheeka nayewasire puuuu, ahkai mochiwachiamio, i'isaeri napawikarichio. ²¹ Yooma i'ka nayewatuame inamukamea, chaachaparepua:

—¡Naakona! ¿Ki ihjipu na'ara iintokame Eesusichi papareme, Eerusareni kahtiaio? ¿Ki puuupu tiame i'wa eenakamea, Eesusichi paparemeo chapisa Eerusareni i'tomo o'rakame, te'ta neeserosi yawichichi katewepuai-chio?

²² Sauroa, epeche yekatorepua ti'tijoeri oowe e'retekaopua Eesusichio, pu'kao Riosie Weratiameo, te'ta Riosi tiarirachi o'inia eenameo. Wa'a chiiopua Sauroo, te'ta masitari isaeri ti'tijoea, ka'chi ijikime erakorepua, kihta tewakapa ahpo chaachapamiao.

Sauro ku'iwa u'mamichio

²³ Neipa muuwaeme taawechiamio, i'isaeri te'ta pa'pamuratuamea, ahpo na'poasaapua Sauro ahpo merimia katewerepua. ²⁴ Pukaepa puuua merinarekao, senepi taawechi tukao tiame puuyeriaipua Raamahkoo, wa'a muirachio, nape Sauroa nane'rerepua pu'kao. ²⁵ Pukaepa Sauro na'naritoamea, weruma waarichi tekipurepua wanaminao, sa'mikore yeewachitipo ma'chipakaopua. Wa'a iika newipateretupua ahpo seepurawachio.

Eesusichi paparama uutiam Sauro

²⁶ Sauroa Raamahko machenasaapa, Eerusareni asisaapa puuua, wahjachi Eesusi ajawaria ahjama enepamia teetoriaipua. Nape Eesusi ajawaria Eerusareni asisoo, majawerepua Sauroo, ki nane'riamekapa Eesusichi paparamekoo. ²⁷ Pukaepa Sauro natepasaapa Wenawea, Eesusi ajawariachi u'parepua, tetewipuawichioopua pu'kao. Waikao Wenawea yooma tuuyerepua pu'kao, yooma ihta Sauro ikikame Eesusieo, Raamahko pooechi ihtoao. Yooma tuuyerepua tiameo, Eesusie Sauro nuureratiaopua, achini teeka utewaeme teetoriopua Eesusichi simiyame nayewatukaopua Sauroo, yomachiami Raamahko mochiwachiamioopua. ²⁸ Wa'a ikisao Sauroa, wa'a Eerusarenichi Eesusi ajawaria ahjama teereparepua. Waikaopua wa'ao, ahkai Eesusichi simiyame nayewarepua ti'tijoerio. ²⁹ Nape ri'rieko nayewame nayewioio Eesusichi simiyameo, ki pu'sereka

inamuretupua Paoro nayewao, newitoka nayewaniapa Sauroeo. Pukaepa merinaretupua pukaao. ³⁰ Nape ookapi Eesusichi paparamea, merinareniopao Sauroo, Sesarea i'torepua, pa'wesuwe mochiwachi, Sesarea o'iniao puuu i'tokamea, Taraso mochiwachi uhjurarepua waikao, pawekakerachi.

³¹ Waika o'iniao Paaroo, tisiwa te'ta Eesusichi paparame enepariopao, ta'iria mochirepua waikao, yooma Eesusichi paparame Uurea mochikamea, Arirea mochikamea tiame, Saamaria mochikamea wa'achi, Riosichio iyoriwa te'teriapao. Puuu ahjachi erakoaa Eesusi Paamirachio, epeche epecheche peewapasika, epeche ta'iria mochisika Riosi ku'iraeo. Wa'a iikao ki ookapi muuwepasirepua, Eesusi Paamirachio.

Eenea tewaniame yachapatetiame

³² Peeroa piiripi Eesusi ajawaria, ahkaoi oiyai masiteka Eesusichi simiyameo, piie taaweo Riira mochiwachi asirepua. ³³ Wa'a mochiwachio, aaata tu'i kokoriame tewarepua, Eenea tewaniame. Ihji tijoe Eenea tewaniamea, osanao paamupari i'toame eneriaipua tu'ikameo. ³⁴ Peeroa, tesiwa tiime tetewapa Eeneao, sautekao chaanerepua pu'kao:

—Aamo Eeneao, Eesusi Riosie Weratiamea, aamo sautekame itipitenapua wa'asi. Werisisa, apechunasa katewemitiamua aamo ipetao.

Waikao Eenea tewaniamea, ikanati werisirepua, yachapatetiame wa'asi. ³⁵ Muuwaeme Riira mochikamea, Saaroni mochiwachia tiame tetewarepua saukame itipikameo. Pu'ka kokoriame sautetiame tetewikapao, Eesusichi paparasirepua tiame, Apoe Paamirachi.

Taawita tewaniame oijenatewa

³⁶ Pirenachi mochiwachi Oope tewaniachio, wa'a tewarepua tiame aaata Eesusichi paparame, puuua,

Taawita tewaniame enerepua oowetiame. Taawita teewaa rieko naewachio, Roroka teewarapua. Puuu oowitiamea, kaaweruma enerepua, yooma kaawe tetewika ku'yame. ³⁷ Pu'ka taawechiami Roroka tewaniamea, kokorepaka mukuriaipua. Pu'ka weerewara papakosaopua, te'pa rampakarichi kateweriaipua yooreko. ³⁸ Riira mochiwachio waapikopa Oope mochiwachio, Peeroa Oope oiyame in-amuretupua. Waikao ooka Eesusichi paparamea, wa'a uhjureretupua, yaapiti enanuremichio.

³⁹ Waikao Peeroa paaetiaapao, ahpo uhjurementia ah-jama eenarepua. Enasooa Peeroo, te'pa karijampa i'toretupua mukukame po'yachi. Wa'ao Peeroo, ooweru kunamukukamea, naarakoka ne'neterepua Peeroo, itapiti pu'ka kiterepakame neteria, sipicha, wakira, pu'kao ah-jaka kahtiai neteria. ⁴⁰ Peeroa yooma puuyanasapa pu'kao, Riosichi paparaka nayewarepua. Waikao pu'ka weerewa ne'nepakao, cheerepua:

—jTaawitaa, werisisaa!

Waikao mukuriame oowitiamea, ne'neparepua. Wa'a kahtiame tetewapa Peeroo, yasisirepua. ⁴¹ Waikao Peeroa, sekachi chapika werisipurepua. Wa'a ikisaapua, paesapa Eesusichi paparameo, kukunara wahjipakameopua tiameo, ahjakame ki'yarepua pu'kao. ⁴² Yooma Oope mochikameai, nane'rerepua i'ka ikitiameopua Riira mochiwachio. Pu'ka nane'rekapaopua, muuwaeme papararepua Eesusichio. ⁴³ Peeroa wa'ao, muuwaeme taawe itipirepua, Oope mochiwachio, Siimoni wi'chi yokiyame ta'perachio.

10

Peero Koonerio tiame

¹ Sesarea mochiwachio, wa'a ohjoeriaipua aata ti-joe Koonerio tewaniame, soontaro kapitaira eneriaipua,

piie sienta soontaro pirenaturi, Iitaria tewaniamechi.

² Ihji tijoea yoomahka Riosi iyoriame eneriaipua ahpo ta'pechio, senepi Riosichi nayewame, ti'tijoerioi tísia ku'yame enerepua, koamechio tesiwa te'tiameopua.

³ Piie taawechi Koonerioo, ahpo ta'pechi kahtioiopua arikiri waanamio, ahpo kahtiachi eename tetewarepua aaata, tepoena eename Riosi ku'iwari. Ihji tewekachi eenakamea Koonerio kahtiachio, chaanerepua Koonerioo:

—¡Kúíra Koonerio!

⁴ Koonerioa majakame ne'nepakao, nehjiarepua:

—Kúíra. ¿Ihtana teetoamemua noochio paamira?

Waikao tewekachi eename Riosi ku'iwaria, chaanerepua Koonerio:

—Aamo Riosichi paparariaopa, kaawe e'retiame muuuu Riosieo, aamo tísia ku'ika yasitoaoi aaata, peenia e'reka tetewitiamemua tiameo. ⁵ Muuuu Oope uhjuramitiapua aaata, wa'a mochiwachio Siimoni Peero teewataniame i'noramichioopua. ⁶ Wa'a ta'pechio, piirechi Siimoni ta'perachi kahtipua, wi'chi iyokame pa'we suuwerachi. Puuu Peero aamo tuuyemapua, apoe enasaa.

⁷ Koonerioa, wa'a cheesa no'rasoopua tewekachi eenakameo, ooka ahpo nuurewa paarepua, piiripi soontaro tiame Riosichi iyoriame tiame, pukachio Koonerioo oowe e'rewa tiame enerepua. ⁸ I'kao yooma tuuyesa uhjurarepua Oope mochiwarichio.

⁹ Pu'ka meereopua i'ka pooechi waapi nokisirioio, Peeroa oowetaweopua wa'asio, karijampa moenari-ai-pua, Riosichi paparamia. ¹⁰ Wa'a ihsiaiopua Riosi ahjama nayewakao, chorowapariaipua. Chorowapasopua, ahpo kooame yoranurariaipua. Waikaopua ahpo kooame yorakenioio, kochirewachi wichikameka ikirepua. ¹¹ Wa'a ahpo ikiwatereopua, te'pa tewekachio, wahjoame tetewarepua. Wa'a o'iniao, weruma wisasori

apochi waapi tekiyame tetewarepua, naomina o'yaeka ta'rame. Ihjia ahpo waapi tekikao, ta'raka ipeparepua wehchi. ¹² Pu'ka wisasorichio, kii ookapi chuchutorepua yooma ihta ahjakame, chuchuka ohjoame, wehchi petika ohjoame itapiti animari, ma'saeme eekachi ohjoame tiame. ¹³ Pu'ka tekisoopua, tewekachi o'inia inamurepua Peeroa, eee cheechaniame:

—Werisisa Peeroo. Yaapi merisa ko'kosa.

¹⁴ Waikao Peeroa nehjiarepua pu'kao:

—Ka'i, ki ko'komania pu'kao, no'o Noono Paamira Riosíi. Ka'chitia taawechi koayamenia, ki no'o aamo reesiseria ko'komichioo, ki aamo iyoriniameopua kooameo.

¹⁵ Nape Riosia eenechi chaanerepua:

—No'o aamo reesisia ko'kopuame ki'yaa, kiisi ki iyoriniame tewamete muuua pu'kao.

¹⁶ Paisa simiyame wa'a cheechaneretupua. Wa'a ikitioopua, eenechi apechuneretupua wisasorio, te'pa tewekachio. ¹⁷ Peeroo weeka inataka itipioiopua pehjio, ihtana cheerio e'rioioopua ahpo chaaneretiao. Peeroo wa'a tiame inataka kahtioipua karijampao, puuu Koonerio uhjurariaa, Siimoni wi'chi iyokame ta'perachi, muirachi ajarepua wa'asi, Peero akana kahtiame iinatukeka. ¹⁸ Puuua sisinamukao chaachaparepua: “¿I'waju Siimoni Peero ohjirachio?” ¹⁹ Peeroo wa'a kahtioio pehji ahpo chaaneretia inatakao, Riosia eenechi chaanerepua inatarichio:

—Peeroo, ne'nesao muuua. Aamo ta'pe teereo paika tijoea aamo i'yachanipua. ²⁰ Ehpe wa'api werisika tekisaa, kihta seeweka siimpuapua ahjamao, nee uhjurakamekapu pu'kao.

²¹ Waikao Peeroa tekirepua teepotemiao, pu'ka Koonerio uhjurario. Pu'kao teepotasaopua chaanerepua:

—Kúíra. Neeju aamo i'yaka te'teretoaa. ¿Ihtana eratoka teetoame eemea noochio?

²² Aapoeo chaachaparepua:

—Kúíra. Teemea kapitai Koonerioe uhjuratiamekapua, kaaweruma tijoe Riosi iyoriamee, kaawe tetewiniameopua tiameo, i'isaeri ti'tijoeo. Ihji Koonerioa aamo paaenurekapua, Riosi ku'ira tewekachi eenamee, aamo paaenureretiapa, Koonerio ta'perachi enamichioopua aamoo, aamo keepupuawichio wa'a enasoo, Riosichi simiyame aamo nayewa.

²³ Waikao Peeroa muinurarepua yooreko, wa'a che'repamichioopua pu'kao. Pu'ka meereopua piari yasisaapua, ahjama simirepua waikao, wahjachi yeeka tiame, wa'api mochikame Oope, Eesusichi paparame.

²⁴ Pu'ka meere ahpo puuyariachioopua, Sesarea ajasirepua Koonerio ohjirachi. Wa'a ta'pechi ajasioio, Koonerioa wa'a yasarepua, weeka ahpo tetejima paajutesa ahjama, wahjachi tiame ahjama, kaawe ahpo tetewame tiame, seenu yeeniemeopua ahpo nayewa. ²⁵ Koonerioa Peero asikame tetewapao, weruma yooreka teepoterepua pu'kao, chopokorieka weripaka. ²⁶ Nape Peeroa sekachi apechunakao, chaanerepua:

—Ka'te wa'a iinto no'ochio, werumachitia tijoe iyorikao. Oowera tijoekaite neeeai amochitia.

²⁷ Pu'ka ahjama nayewasikao, yooremina pakirepua. Wa'a yooreminao, muuwaeme mochikame tewarepua napawikame. ²⁸ Waikao Peeroa cheerepua:

—Eemea nane'riamepua wa'asio taamo isaeri ti'tijoerio, ki reesiseniamekoopua taamoo, seesenu ahjama te'terepuawichioopua. Wa'a te'teriname teemea ki ehpesio. Nape Riosia no'o chaanekamepua pu'kao, aataaoio ki chaanepuameo, kiisi piipariemekoo, seesenu ahjama te'tereniameo, ka'chi ikiwamekoopua taamo

Riosichi iyoriwao. ²⁹ Wa'a chaanetiapania Riosieo, ikanati kihta chanika eenakania amoe paaetiapaonia. Ehpeo no'o chaanejeraninia aamoeo, itapiti e'raka aamo no'o paaeriaopua.

³⁰ Koonerioa waikao, yooma tuuyekaopua ahpo ikiriao, o'inerepua cheeka:

—No'o keepumitiao no'o tetewariao. Naa taawe i'tonapua ehpesio, i'ka wa'api keenakoio arikiri ahkao, no'o ta'pechi Riosichi naewaka kahtioio, no'o ne'neka kahtiachi eenakapua aaata tijoe, tohsaname wakiraeme, tatapara ihsiamie. ³¹ Puuuu no'o chaanekapua: “Inamukame Riosia aamo nayeweriao, tetewakamepua tiameo, aamoo tísia ki'yamekopua tiameo, wahjachi tijoeoi. ³² Pukaepa muuu Koonerioa, aaata uhjuramitiapua Siimoni Peero i'noramichioo, Oope mochiwachi kahtiamie, piirechi Siimoni tewaniame ta'perachi. Puuu Siimonia, pa'we suuerachi ohjoemepua, wi'chi iyokame tijoe.” ³³ Wa'a chaanetiapa neeea tewekachi eenameeo, ikanati aamo uhjurekania paaepuawichioo. Kaawechupena eenakame muuuu, no'o paaewa tesiwekao. Ehpeo i'wa mochikame teemea Riosi tetewachi aamo keepumia puuyekao, Apoe Paamira cheeria taamo tuuyepuawichioo.

Peero naewaria Koonerio ta'pechi

³⁴ Peeroa waikao Koonerio ta'pechio, o'inerepua cheekao:

—Ehpeo neeea, pahtiamepua, Riosio taamoo napati taamo nakika kahtiamekopua, ki aaatache piiripi, epeche kaawe e'reka tetewame. ³⁵ Aaata tijoeoi Riosi iyoriameo, ka'karuma yoranariameopua tiameo, kaawe uuka tetewamepua Riosia, ki isaeri ti'tijoekoipua. ³⁶ Wa'a tiamekapa Riosia, tísia nakiyamekapapua yomatiamie wehjoarichi ti'tijoerio, Riosia ahpo Taanao,

pahchao, isaeri ti'tijoerichi uhjurarepua Eesusi Riosie Weratiameopua, pu'kao, te'ta yomatiamie ihta aampa tiamerao. Pukaepa puuua yomachi oikamepua, te'ta Riosi chiia kaaweruma tuuyewari nayewatukao, yomachiami ti'tijoeo ooweru tiameo, ahpo tuuyewari chiiie Riosichi paparamichiopua, ka'karuma erakoame enepamichioopua ahpo iikachio, Riosie cheriwetiaapua yooma ihta ahpo tatakoriario. ³⁷ Inamukame eemeapa, i'ka wa'a tiame naawesario, Arirea o'ineriopua i'kao, wa'a o'inia i'ka nayewatuwao, ahkasi yomachi mehtariopua, Uurea weechio. Ihji wa'a ikitiamea, neipa Waani Paatori nayewaturioi eneriamepua, Riosimina e'enamichio sisinamurioi ti'tijoeo, ahpo tatakoriwa toaka paatomichiopua. ³⁸ Nane'renachi eemea Eesusio, Riosie uutiamekopua ahpo Riosiwari yahchekao, ahpo Riosiwarie weerarepua pu'kao, ahpo tehkiwa o'inemichiopua weechio, pukachi teetomerikapapua ahpo utewarieo. Nane'rena eemea Eesusio, Riosi utewarieo, wa'a teetoriopua, yooma riaorósie na'itutiameopua sauteka. ³⁹ Pu'ka yooma teetorio, taamowichio ikiriaopua tiame, taamoe tetewikamepua pu'kao, Eesusi ajawatiamea, yooma i'isaeri weechio iintoriaopua, yooma Eerusareni muuwarichio, ikiriaopua tiame. Ihji Eesusia, tísia na'araka meritiamepua, kurusichi chuhchaka, ⁴⁰ nape Eesusio Riosia, paika taawe i'toi mukukoio, eenechi ahjaterepu. Wa'a ikisaopua, eenechi ahjasaapua, tamochi eenaka tetewitekapua, ⁴¹ nape ki yooma ti'tijoechi, taamochekamera ahpo ahjariachiche, ahpo pichiwatameriche. Puuua pichiwa eenechi ahjakamepua, taamo wa'api ko'kakamepua ahjama, teeme wa'api ahjama ohjokamepua tiame, eenechi ahjakoio. ⁴² Apoe Riosi ihsikamepua taamo uhjurakaopua tiame, yooma ti'tijoei chaanemichiopua,

Riosie weratiamekopua Eesusio, i'ka wehjoarichio yooma weeechi ti'tijoerio apoekopua te'ta katewemerikoopua pu'kao, wahka ihtoriachi i'ka weee kajuyachiopua, yooma wahjipakame ahpo oijenateria, ki wahjipakameoioopua tiame. ⁴³ Yooma ehkoriami Riosi na'nayewaturaa chaachapariaipua, Riosio aaata uhjuramio tuukao, te'ta tatakori choaniamewichio meripuameo. Puuu Riosie uhjurapo tuutiamea, ihjipua Eesusi, taamo tatakori natetewawichio meritiame. Pukaepa yooma Eesusi iintorioa ahpowichio iintorio erakoamea, cheriwepuamepua, tatakoririao, yooma aaataai wa'a erakokamea.

Riosia ki i'isaeri ti'tijoerioi, ahpo Riosiwari ki'ya

⁴⁴ Pu'ka wa'a tiame inamukapa ki isaeri ti'tijoeri Koonerio paajuteriaa, Riosi Riosiwarie noonotetiaopua, tísia peenia eraparepua, Eesusi ahpowichio wa'a iintoriopao. Wa'a iikapa puuuu, ahpo seesenu naerachi naewaka tísia kaawe erakoka cheriwema ki'yarepua Riosio. ⁴⁵ Waikao, puuu i'isaeri ti'tijoeri ookapi Eesusichi paparakamea, Peero ahjama e'enakamea, ke'chu Eesusichi paparai siichitepuwetiameapua, chaachaparepua: “¡Naakonakosa puuuai cheriwetiamepua, ahpo tatakoririaoopua tiame, kiisioi siichiteputiamekai puuuu? ¡Wa'a teesoopua, ¿aaataai kaawe Eesusichi paparamacheoi, kihta siichiteputiamekai, ahpo tatakoriwa cheriwepuwichio? Wa'a teesoo Riosia, aaataoi ahpo Taana Eesusichi paparakame enesoo, kaawe uuyamepua pu'kaoi, pukachi yasitaoopua, ahpo Riosiwario.” ⁴⁶ Ihji siichitepuwetiame Eesusichi paparakamea, wa'a chaachaparepua, pu'ka ki siichitepuwetiameo, ahpo wa'api seesenu naerachi kaawe erakochaniopapua, Eesusichi paparakao. ⁴⁷ Waikao Peeroa yooma wa'a napawikameo, chaanerepua:

—Waikao Riosia, ma'chiamē tiiamepua, pu'kao tamochitia tiameo, ma'chiamē ki'yariopua ahpo Riosiwario, oowera Eesusichi paparakopaopuache. Wa'a iintokame enesoo Apoe Riosio, ʔihtana taamo wa'iniame wa'a teesoo, i'ka Eesusichi paparakameo, papatopuawichioo?

⁴⁸ Peeroa wa'a tiiame kaawe iintatioopa, paatonurerepua waikao, Eesusi Riosie Weratiamechi paparaka, pu'kao Eesusichi paparamē tetewipuawichiopua. Waikao yoomahka wa'a e'enakamea Koonerio ta'perachio, Peeroo, paikapi taaweoi utewa yoorarepua wa'a itipimichioo, Koonerio ta'perachio. Waikao Peeroa, wa'a ikirepua.

11

Peero tuuiwa, Koonerio ta'perachi ikitiame

¹ Pu'ka taawechiamio, pu'ka Koonerio ta'pechi ikitioio, yooma ahkai Uurea weechiamio, i'isaeri ti'tijoeri Eesusichi paparakamea, nane'reka mochitiapapua, ki i'isaeri ti'tijoeaio, Eesusichi paparamekopa, Riosi kaaweruma tuuyewari pichikekaopua. ² Nape puuua, ki nane'reriaipua pehʔio, siichiteputiame apochi nokiwameopua, ki nateyamechitia tetewarioi Riosiopa pu'kao. Pukaepa Peeroo Eerusareni enasoopua, Eesusi ajawaria napawiriachio, teriretupua Eesusi ajawariaeo, wahjachi wa'a mochikameeopua tiame, i'isaeri ti'tijoeri Eesusichi paparakamee. ³ Puuu te'yaka chaachaparepua Peeroo:

—ʔAchini iikai wa'a no'raka muuua, ki siichiteputiame mochikachio, ahjama ko'kakamua tiameo, kaawe e'riamechitia?

⁴ Waikao Peeroa wa'a chaachapopao, chaanerepua:

⁵ —No'o Riosichi poponiwaa, no'o keepumitia pahchuo, neepechi aamo nehjiamakoo, aatia tiiachipa wa'a no'o oiriao.

'Piie taaweche Oope mochiwachi no'o kahtioi no'o Riosi ahjama nayewakao, itapiti tetewitetiamenia Riosieo, itapiti tewekachi o'inia eename, wisasorika tiame naomina o'yaeka. Puuu wisasoria no'o kahtiachisi tekika ta'rapakapua. ⁶ No'oo kaawe ne'nepasoopua pu'kao, pukachi yooreminao ki ookapi chuchukuapua itapiti ahjakame, yooma ihta animari ki koi'wame, ihjichitia: animari naao taaraeme, animari sa'pa koayame mawiyachitia, topae ohjoame animari siinoichitia, te'pa eekachi ohjoameopua tiame tuchiki. ⁷ Pu'ka tete-waiopua Oope mochiwachio, no'o chaaneniame inamukania tewekachi o'inia: "Peeroo, werisisa. Werisika Merisa ko'kosa." ⁸ Neeea waikao pu'ka wa'a cheechaniameo, chaanekania: "Ka'i Paamira. Neeea no'o kutachitipoo, kiisi u'matotiamenia ki reesiseniameopua kooame." ⁹ Waikao tewekachi cheechaniamea, eenechi no'o chaanechaniapua: "Riosi apoe aamo ko'konuriao, kihta ka'itametemua pu'kao." ¹⁰ Waikaopu wisasoria, paisa simiyachi wa'a cheesoopao Riosio, yooma apechukapua eenechio te'pa tewekachi. ¹¹ Waikaopua, pu'ka wa'apichio apechusocheopua pu'kao, wa'a e'enakapua paika ti'tijoe Sesarea ohjoeme, puuu no'o i'yasika e'enakame eneriapua. ¹² Waikaonia Riosi Riosiwario, ahjama siinurakapua pu'kao. Waikaonia kihta cheeka siimo erapakania ahjamao, ki i'isaeri ti'tijoeoipua uhjuratiameo. Waikao neea, i'ka puhsani i'isaeri Eesusichi paparakameo, no'o ahjama siimpamichio uusaopua, pirena e'enaka teemea, Oope mochiwachi o'iniaopua Koonerio ta'perachio. ¹³ Sesarea ajasitioopa, Koonerioa, yooma taamo tuuyekapua ahpo ikiriao, yooma a'chitiame siinkameopua wa'ao. Puuu wa'ao, aata tetewako tuukapua tewekachi eename, puuu apochi eenakao chaanetiopua pukaeo eee cheeka: "Oope tewaniachi uhju-

ramitia ti'tijoe, Siimoni i'noramichio, Peero tewataniame. ¹⁴ Apoe aamo chaanemapua enasaapa, aachin teeka aamo newipamerikopua aamo tatakoriario, yooma aamo ta'pechi ohjoemeopua tiame.” ¹⁵ Waikao no'o Sesarea ihsioiopua Koonerio ta'perachi napawikame nayewekao, Riosia ki isaeri ti'tijoeo iikachi noonoteriapua. Tísia pu'serekapa Eesusi iintoriaopua ahpowichioo, Eesusichi papararepua waikao. Ahpo wa'apichi nayewa nayewakao, tísia pu'sereka nayewarepua ahpo Eesusichi paparao, ahpo tatakoriario cheriwetiame itipikapapua. Wa'a iikopaopua pu'kao, nane'rekania Riosi Riosiwario pukachi eenarioopua, tamochi eenariachitia, pukeri Eesusichi taamo papararioopua. ¹⁶ Waikao wa'a iikopua pu'kao, Eesusi cheeria inatepakania waikao, eee cheeria: “Pichiwa chiiame neea, Waania neeroiye paatoriaipua paatoao, nape eemea Riosi Riosiwarie, paatopuamekaitepua.” ¹⁷ Waikao wa'a teeripao i'kao ki i'isaerikoi, Riosi Riosiwarie noonotetiamekopaopua pu'ka iikachio, wa'achitia taamo peenia erakoriachitia pukeri Eesusichi taamo paparioo, ¿ihtana ka'itania, pu'ka Riosie ikitiameo? ¿Ki kaawe iintoriokosa tuutarenia Riosio?

¹⁸ Waikao Eerusareni ohjoeme isaeri ti'tijoeeri Eesusichi paparakamea, yuuweeme itipirepua, wa'a chaanetiapa Peeroe. Tahpitika tiame peenia erakorepua Riosichio, tísia kaawe iintoriopua ahpowichioo. Waikao chaachaparepua tahpitika peenia tiame e'rakao:

—jNaakonakosa cheriweretupua tiame Riosieo, kiisi i'isaeri ti'tijoeerikaopua?

Antiokía tiopa

¹⁹ Ehpeo, Eesusichi paparama chi'ripakame nayewamania i'ka no'o iyoterichio. Neipao Teiwa meritioi ujumakamea, Eenisi mochiwachiami e'enarepua,

wahjachi Eesusichi paparakamea Chipire tewaniachi e'enarepua, wahjachi puuu ujumakamea tiame, Antiokía tewaniachi e'enarepua, Eesusi Riosie Weratiamechi paparapa chapipuai uujumasaapua. Waikao wa'ami ohjorepua pu'ka taawechiamio, Riosi ka'karuma tuuyewari nayewatukaopua, nape isaeri ti'tijoerichiche. ²⁰ Nape wahjachi isaeri ti'tjoeria, Siirene ohjoemea Chipire ohjoemea tiame, pu'ka ujumakamechi pepenipakamea, Antiokíami ohjoparepua Eesusi ka'karuma tuuyewari naewatuka. Nape puuuu wa'a ajasisaapua tiameo, rieko ti'tjoeri masiterepua tiame, machimichiopua pu'kaoi, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyameo. ²¹ I'kao wa'a ohjoi ri'rieko nayewekao, Riosia i'ka ri'rieko iikarachio, apochi paajutesirepua pu'kao, ahpoo Riosiwariopua. Pu'ka wa'a inisiaopua Riosi Riosiwario, apochi paajutesikao, muuwaeme Eesusichi papararepua. Wa'a iikaopua, Eesusichikamera paparaka mochtorepua waikao, ahpo ki kaaweruma te'tereriaopua toaka.

²² I'ka inamukapa Eesusi ajawatiamea, Eerusareni tiopachi mochikame pa'pamuratuamea, Wenawe uhjurerepua waikao, Antiokía mochiwachio. ²³ Wenawea Antiokía asisaapa, Riosio tísia kaawe iintorio tetewika-paopua wa'ao, tísia kaawe erapare Wenawea. Wa'a te'tereteriopua wa'ao Wenawea, kaawe e'raka tuuyerepua wa'ao, yooma pu'kao, ki se'wika mochtomichiopua ahpo Eesusichi papararichio, pewatiame mochtionureka Eesusichio, Apoe te'ta Paamirachiopua. ²⁴ Wenawe wa'a uhjuratiameo, kaawe e'rame tijoe enerioapaopua pu'kao, Riosi Riosiwariopua puuuu, ta'irepakamekopaopua tiameo, tísia paparamekopua Riosichio, pukaepa Antiokía uhjuritame enere Wenawea. Puuuu yooma wa'a tiamekapapua, muuwaeme Eesusichi paparaterepua, Eesusichi oowe era-

pateka.

²⁵ Neipao Wenawea wa'ao, ki ookapi enepariopua Eesusichi paparakameo, Taraso muuwarichi akiparepua waikao, Sauro i'yasikaopua ahpo ku'imichio. ²⁶ Sauro tewisaopua, Antiokía i'torepua yeeka. Waikaopua Antiokíao, piie paaumpari mochirepua wa'ao masiteka, pu'ka weemera muuwekameopua, Eesusichi paparakameopua. Wa'a Antiokía enere, Eesusichi paparamo, Riosie Weratiamechi paparakame tewatiachio, pahcha pukeri wa'a teewaka o'inetiachiopua.

²⁷ Pu'ka taawechemio, wa'a Antiokía e'enariaipua ookapi ti'tijoe, Eerusareni o'inia e'enakame, Riosi na'nayewatura eneriapua tiame. ²⁸ Piiripi puuu tijoe Akausi tewaniamea, chaanerepua Antiokía ohjoemo, tísia toorewimio tuuyo tuurepua Riosio, yomachiami i'ka weechiamio. Puuu cheeriaa, pichiwa wa'a teerekapua, Kaurio tewaniame yawichikoipua, rooma weechiami mochiwachio. ²⁹ Tísia tooremuniopa yomachi Uurea weechio, Antiokía mochikame Eesusichi paparama, itapiti ku'iwa uhjurenariapaopua pu'kawichioo, yooma a'chitia ahpo ahsepatia, ku'ipaka na'poarepua, yoomahka pipiripi. ³⁰ Wa'a noonoirepua waikao. Waikao yooma a'chitia ahpo ahsepatia na'poasaopua pu'ka ku'iwao, Wenawe uhjurarepua Sauro ahjama, i'tochekaopua pu'ka ku'iwao, yomachiami pipiripi mochiwachiami pa'pamuratuameopua, yooma tooremuame naachutemichio pu'kao.

12

Saantiao meriretia; Peeroo karichi yachaniame

¹ Pu'ka taawechemi Eerore yawichiai, paikapi Eesusichi paparama chapinurarepua, tísia na'arenareka.

² Saantiaoo merimachetae merinurarepua pu'kao,

Waani pa'chirao. ³ Eerorea pu'ka isaeri napawikarichi ya'yawichio, kaawe uuka teteopua pu'kao, chapinurarepua Peeroi. Ihji wa'a nokitiamea, paani ki rewaruraeme pahkotanioi nokiretupua. ⁴ I'ka chapisaopua perekarichi yahcharepua, naao na'nao soontaro inatetekaopua. Pu'kao, neipa ma'chipasa pahko u'matosoopa, katewemo o'rariaipua pu'kao, wa'a muuwarichi ohjoeme iinatukekaopua, aatia yorapuamekoopua pu'kao. ⁵ Nape Peeroo wa'a kahtioi perekarichi yeetepatiameo, Eesusichi paparamea, ki toarepua Riosichi itakaopua, utewaeme chaachapakaopua, Peeroo ma'chipuawichiopua Riosieo.

Riosia Peero ma'chipani karichio pereso

⁶ Pu'ka tukao wa'api meereo, Eerore ma'chipamiachi Peero katewemiao, Peeroo, ooka soontaro inatewachi poiriapua naasipa, kaarenae o'yaeka kochika. Wahjachi ooka soontaroa, yeetachi ajarepua inateka. ⁷ Wa'a teerenioiopua tukao, senawato wa'a eenare Riosi ku'iwaraa Peero po'yachi yooremina. I'ka wa'a eenakoopua, weeru uutapasiparepua wa'ao. Puuu Riosi ku'iwaria waikao, Peero wachikachi noonoteka pusaterepua. Pusatesaopua chaanerepua:

—Yaapiti Peeroo, werisisa.

Pu'ka wa'a chaanetiochepa na'sore kaarenaa, sekachi o'yaraa tiame. ⁸ Waikao Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Ikanati wakiratasa kaakatasa tiamé.

Wa'a iintosoopua Peeroo, Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Yaapi kematosa no'o na'narito.

⁹ Peeroa machenarepua waikao na'naritoka, oowera na'naritoka ki nane'riai ahpo ikiyao. Oowera teemuameka e'rarepua. ¹⁰ Pirenapi unatiame weeriachi uumatotioopa, pirenachi tiameo, sisioki yeetachi ajasirepua waikao, puuyaniachipua wa'asi wa'a perekarichio.

Puuu wa'a yeetaraai apoe wa'api wahjorepua. Puuya-tioopua ahpo ma'chiparia Riosichi eename ku'iwari ah-jamao, piiripi poee paonaka uumatotioiopua, puuu Riosi ku'iwaria ki naania ikirepua piineri toaka. ¹¹ Waikao Peeroa pusakameka ikirepua. Wa'a ikisaopua e'rarepua:

—Pichiwa wa'a teesoo no'o ikiyao Riosieo. Ehpeo nane'renane, Apoe ihsirio Riosio no'o karichi ma'chipakao. Ahpo ku'iwari uhjurarepua, no'o Eerorechi nehpuapakao, yooma isaeri pa'pamiratuameo, no'o na'ara yoranariaopua tiame.

¹² Yooma pusasaapa Peeroo, Maaria ta'perachi siimo oraparepua, Waani Marako tewaniame yeeyera kahtiachi. Wa'a Peero asimo o'rachio, wa'a mochiarepua muuwaeme, Riosichi paparaka Peerowichio. ¹³ Peeroo teepotasoopua kaari yeetarachio, puuu Rooro tewaniamea nuurewaraa, nehjiarepua. ¹⁴ Nape puuuu machikai Peero naewachaniao, ki wahjonesa wa'atia u'masirepua, tísia kaawe e'raka, wa'a werichanio tuumia Peeroo, yeetachi.

¹⁵ —¡Wíhtuame! —chaachaparepua aapoeo.

Nape nuurewaraa, utewa chaanerepua —Pichiwáá.

Waikao aapoeo chaachaparepua:

—Ki puuukoi chaanipua, iikarachichekoipua chiiaa.

¹⁶ Nape Peeroa simiterepua yeetapunurekao, kaari yeetarachio chonaka. Waikao aapoeo wahjonesaapa, tetewisaapa Peerokopaopua:

—Naakona muuukaite —chaachaparepua waikao, kaawe erakoka. Sewina ijkirepua tetewapao, ki maaeriaiopaopua pu'kao. ¹⁷ Waikao Peeroa pakisaapua, sekae ihchitarepua pu'kao, ahpo keepupuawichioopua ku'itapioi. Waikao Peeroa o'inerepua nayewakao, yooma a'chi tiame ahpo ikiria, a'chi teeka ahpo ma'chiparetiaopua perekarichio, ahpo Noono tewekachi kahtiameopua. Saantiao tuuyenurerepua tiame ahpo

ikiriao, wahjachi pichikiamē tiame poponiwari. Wa'a machenasaapa, pirenachi akiparepua.

¹⁸ Meere ma'chirepasoopa, perekarichi soontaroa, ki teesa wekana erakorepua, Peerochi simiyame aatiati-achi wa'a ikiriopua. ¹⁹ Eerorea, i'yanurerepua pu'kao, nape neipao, ki tewariopa Peeroo, utewaeme iinatukesache soontaroo, ko'inurerepua pu'ka soontaroo. Neipao Eerorea, Uurea machenakaopua, Sesarea akiparepua ohjoremia.

Eerore mukuria

²⁰ Eerore nekasoopua Tiirro mochikame ahjamao, Siironi mochikameopua tiame, na'pa ihji ahjama nekatiamea, Rasito itanerepua Eerore itanemichio ahpo ahjama napawipuawichioo. Wa'a napawisaapua, Eerore ahjama ahpo katewepuawichio, wa'a noonoimo o'rarepua, ki ahpo u'yepuawichiopua, ahpo kooame tariwachi kianiameopua. ²¹ Eerorea yahcharepua piie taaweo, pu'ka Tiirro mochikameo Siironi mochikameopua tiame ahpo kahti-achi napawipuachioopua. E'enasoopa Eerorea, yawichi wakirataniame wakiratasaopua, yawichi yasirachi yasi-paka nayewerepua. ²² Waikao o'inesoopua nayewakao ti'tijoeria, o'inerepua chaachapakao, siinakoka:

—¡Néé, keepusao eemea! ¡lhji nayewamea, Riosi apoe puuua, ki tijoééé!

²³ Waikao tewekachi eename Riosi ku'iwaria, pu'ka wa'apichi ahjachi eenakaopua, tísia kokorepaterepua Eeroreo, Riosichitia iyoriniame ahpo e'rariopa, ti'tijoerio wa'a chaachapopa. Wa'a iika mukure Eerorea ikuchua-pakao, kiisi tehpe simiyachi.

²⁴ Wa'a wa'a ikitiameeo yoomachi mochiwachiami nane'reretipapua, weruma mehtare Riosi ka'karuma tuuyewaria, muuwaeme ti'tijoe Eesusichi papararepua, ooweru tiame.

²⁵ Wenawea Sauroa tiame, Eerusareni kajusaopua ahpo tehkiwao, Antiokía nonowarepua eenechi, Waani yeekaopua, pu'ka Waanio Marako teewaameopua tiame.

13

Wenawea Sauroa tiame, o'inenapua ahpo ohjoa Riosi naawesari i'towa

¹ Pu'ka taawechiami Riosi na'nayewatuamea Antiokía tiopachi mochiriaipua, masitari ti'tijoea tiame. Riosi chiia masitiamea, ihji enerepua: Wenawe, Simeoni (Nijeri teewataniame), Ruusio tiame (Siirene eename tijoe), Manaeni (Eerore yawichichi weripakame), wa'a ikisa apoe Sauro. ² Piie taawechio Eesusichi paparaméo, Riosichi paparaka nayewenioiopua kiisi koakao, Riosi Riosiwaria wa'a eenaka napawikameo, moochi nayewerepua inatari-chio chaaneka:

—No'o poanatekemitia Wenaweo Sauroopua tiame, no'o paaeriakamerakopapua pu'kao, no'o tehkiwa teetomichioopua.

³ Waikao Riosichi paparaniame nayewai kajusaapua, kiisi koaka nokarioio, Wenawea Sauroa tiame, Riosi chiia nayewatumichio ajawaretupua; aampa seekarepaka ahjachio, Riosi ku'iwari yahcherepua, Riosi Riosiwari. Wa'a yorasaapua uhjurarétupua waikao, Riosi tehkiwa teetomichio.

Chipire weeechi pawenasipa nayewaturia Paaroo, Wenawe tiame

⁴ Uhjuratiapaa Riosi Riosiwariéopua, ahkasi Sereusia tewaniachi ajasirepua pa'wesuwe, wa'a o'inia pawekakerachi mo'moenasaopua, Chipire tewaniachisi e'enarepua, pawenasipa weeechi. ⁵ Chipire weeechi ajasisaapa pawenasipao, Saramina pawekakera chuchupachi, wa'a

o'inerepua Riosi tuuyewari naewatukao, i'isaeri napawikarichiamiopua. Puuu Waani, Eerusareni o'inia yeeka enatiameai, wa'achi ihtoame enerepua tiameo, Paoro Wenawe ahjamaopua tiame, Riosi tehkiwachi ku'isika. ⁶ Wa'a pawenasipa weeechi masitesikao, ahkasi Parajo tewaniachi e'enarepua. Wa'a tewarepua aata tijoe Warajesu tewaniame, puuu isaeri tijoe enerepua. Ihji tijoea riaorósi tekipanakiame eneriaipua, ahpo masitiao wihtuka Riosichi eenameko tuuka. ⁷ Puuu tijoea Serejio Paoro tewaniame eneriaipua, ki te'ta yawichi ahjama oiyame, tísia inatame. Ihji ki te'ta yawichia, apochi upanurarepua Wenaweo Sauroopua tiame, keepunariapua pu'kao, Riosichi simiyame nayewatusiaopua. ⁸ Nape puuu Warajesua, Eerima teewataniamea (riaorósimina simiyame, masitiame cheeka chaniwamepua), puuu wa'inerepua Wenaweo Sauroopua tiame, pu'ka ki te'ta yawichio, nayewepuwichioo, ki pichikemichiopua pu'ka chaachapao. ⁹ Nape Sauroa (Paoro teewaamea tiame), ki nu'uti yahchameapa utewari Riosi Riosiwarioe, puichi kaawe ne'nepaka itipisaapua ku'itapi, ¹⁰ te'yarepua cheeka:

—¿Muuu riaorósichi eename, muuu yooma ka'karuma seepurawaa, yooma na'arari wiskuari pochikame yahchame, ¿ahkasi achinitio wa'a teeretamua aamo na'ararie? ¿Kiisi toime e'ranimua pu'kao? Toipuapua muuuu pu'kao, wa'asi, ki eerina aamo ihsimichiopua Riosio, Riosi kaaweruma pooe masitewachiopua. ¹¹ Ehpeopua muuuu, kokosapuame muuuapa wa'asi Riosieo. Ki ma'chiriame itipimeri muuuu wa'asi, pu'ka aamo tísia na'ara ihsiriawichio; wa'a teeremerimua meerimesi. Muuwaeme taawechi ki ma'chiremamua; taaaoi teesa ta'wesameo, ki tetewimamua.

Ikanati tukapachi wichirepua chaanetiache. Waikao imasuka i'yarepua, aata ahpo ku'imichiopua, panitoka.

¹² Waikao ki te'ta yawichia, pu'ka Paoro masitia yooma inamukapaopua, i'ka nokaya tetewikaopua tiameo, tísia iyoriwamekopua Riosio. Waikaopua yooreka yasitomo erapakapao Riosio, Eesusichi papararepua.

Paoroa Wenawea tiame Antiokía, Piisiria weeechi

¹³ Wa'a te'teresapa Parajo mochiwachio, Paoroa ahpo ahjama nokisiameo tiameo, pawekakerachi mo'moenasopua, Pereka mochiwachi uumparepua Paajiria weeechi; nape Wanimarako, wa'asi toisa no'arepua Eerusareni. ¹⁴ Pereka o'inia Paoroche ahjama nokisikao, Antiokía e'enarepua eenechio, Piisiria weeechi. Wa'aopua resipuniame taawechio, napawikarichi e'enarepua keepumia, wa'a mochiparepua yooreko. ¹⁵ Neipa pa'pamiratuamea Ehkoriaami Iyoteri iyonasaopua, chaachaparepua Paoro, itapiti iinuesoo ahpo cheemia, ehpe chanimichio.

¹⁶ Waikao Paoroa werisikao, sekae nayeweka ihchi-wasaopua yooma napawikame ne'nepakaopua, cheerepua:

—Yooma eeme isaeri ti'tíjoe, wahjachi tiame Riosichi iyoriameapua ti'tíjoe, no'o keepumitiaopua pahchuo.

¹⁷ Ihji taamo Riosiwaa, puuu wa'apipua i'ka taamo ehkoriaami noonoriwa uuka tetewikamea, ihji wa'api iintokamepua muuwepatekaopua Eejito mochikoioopua. Ihji wa'api Riosi iintokamepua tiameo, taamo ehkoriaami puhkuchitia Eejito mochikoio puuyanakaopua ahpo utewarieo, tísia aiwaka mochikoioopua. ¹⁸ Ihji wa'api Riosi enerepua tiameo, kiisi iyoriniameoipua taamo ehkoriaami mochiriameepua, tísia kaawe neesetokamepua pu'kao, ooka weerewa paamuparisi, nokisinioopua wakiwechiamio. ¹⁹ Ihji Riosi wa'apichipu tiamea, Kaanani weee u'yesaa, taamo ehkoriaami noonoriwa ki'yakamea, wa'a Kaanano oowisani ti'tijoeri mochiwari

puipasaopua ki ka'karuma nokayameopua. ²⁰ Wa'a iintosaapa Riosia weewara ki'yakao, naao sienta aampa ooka weerewa mariki paaumpari yawichituterepua wa'ao, taamo noonoriwao, te'ta pa'pamuratuame tu'tuyewari ajawesikaopua, pe'pereira, ahkasi Saamueri taawechisi wa'a teererepua. Saamueri o'inia wa'anao, Saamueri wa'api Riosi nayewatura enerepua, pahcha púkeri Riosie nayewatura ajawanioiopua. ²¹ Waika taawechiami Riosi na'nayewatura ajawasioio, i'isaeri ti'tijoeria, yawichi itanerepua Riosio, ahpoo yawichitupuawichiopua. Waikao Riosia, Saauri tewaniame weerarepua yawichitumichioo, puuu Saauria, ooka weerewa paamupari yawichiturepua. Ihji Saauria, Kiiisí tewaniame tijoe taanara enerepua, Chaamini tetejimarisiwachi naawakame. ²² Neipamio Riosia, Saauri u'yesapa yawichiwao, Raawitaru weerarepua waikao, Riosio pukachi tewako tuuria, ahpo kaawe e'rewao, pu'kao, weemuamekopua pu'kao, ahpo yoratioo. ²³ I'ka Raawi tetejimarisiwachi u'pakame Riosia, i'isaeri newipatemeriopua, ihji Eesusi tewaniame enerepua, ehkoriaami o'iniao, Riosie enamio tuutiameopua. ²⁴ Waani paatoamerao ke'chu i'ka Eesusi eenoio, ti'tijoeri tuuyeka ihsiriaipua, ahpo tatakoria toinurekao wa'asi, ahpo paatonurerepua ohso kaaweo, apochi te'ta pichiwa tetewipuawichiopua, ahpo tatakorika yasitao, toinariamekopua wa'asi. ²⁵ Puuu Waani Paatori wa'apiai cheeriaipua tiameo: “Neeea, oowera paatoamepua neeroiyeo, ki neekapapua pehjo, aamo puuyeka mochitao, puuu no'o neipa ihtoaitepua, puuu apoe te'ta cheriwemeria, yooma ihta ki kaaweruma nokitiameopua. Neeea, kihta nateyamenia pukachio, pu'ka kaakaraoi no'o na'sonemiao kakajoyaroo.”

²⁶ 'Poponí, Riosichi no'o poponíwarii, yooma eeme

Aurani tetejimarisiwachi e'ename, wahjachi tiame eeme Riosi iyorika mochitoame, ihji Eesusi ka'karuma tuuyewaria, yooma tamowichio uhjuratiamepua, Apoe Riosio, uhjuraria. ²⁷ Nape Eerusareni i'isaeri pa'pamiratuamea, kiisi machika tetewarepua pu'kao, apoe Eesusikoipua pu'kao, Riosi uhjurario, senepi resipuniame taawechi ahpo napawikarichio, pu'ka chiia nayewame yonaiopua. Pukaepa wa'a noonoirepua Eesusi me'yakao, puuu wa'a noonowiraa, Ehkoriaami Iyoterichi chiiachitiao, pichiwa machenakamepua. ²⁸ Pu'ka Eesusio kihta a'chitiame tewakaipua meripuawichio, pa'pamiratuamea Piiratochi u'parepua, kurusichi chuhchaka meripuawichio. ²⁹ Neipao yooma Eesusi kurusichi meriwame u'matosoopua Ehkoriaami Iyoterichi chiiachitiao, tekipuretupua kurusichio, wa'a ikisaopua, mukukatewechi tekiretupua. ³⁰ Nape Riosia pu'ka mukukoiopua, eenechi ahjaterepua. ³¹ Eenechi oijenasaapa Eesusia, muuwaeme taawechi mamachenarepua, ahpo ahjama e'enakameopua Arirea o'iniao Eerusareni. Ehpeo puuu nokayamepua Eesusi eenechi ahjaria pichiwatakaopua, ti'tijoerio.

³² 'Wa'a tiichipa teemea, pu'ka wa'api Riosi taamo ehkoriaami mochiriame iintomio tuuyeria, pu'ka wa'api simiteka aamo nayewatuame teemea, ahkasi aamo mochikachiami u'yepasikaopua. ³³ Wa'a tiichipao taamoo, taamo ehkoriaami o'inia tijoetusiwachi e'enameo, Riosia ehpe taawechiamio pichiwa wa'a tiame iintorepua ahpo cheeriao, Eesusi mukukoio, eenechi ahjatekao. Riosia ehkoriaami Wiika iyotaperichio, Eesusi naewakao chiiame Riosia: "Ehpeo muuuu no'o Taanapua; neeea aamoo, aamo Noono enepakamepua, aamo tijoetutekao." ³⁴ I'ka Eesusio Riosia ke'chu ikiyoiopua mukiwao, eenechi ahjatemo tuuriaipua Ehkoriaami

Iyoterichio, ki pikamichiopua Eesusi weerewarao. Pichiwa iintaparepua ahpo cheeriao, Raawitaru ahpo iintokemo tuuriachitiaopua kiisi wehchi wichika itipimerikopua, eee ahpo ikitemio tuukao: “Nee Riosia yooma no'o cheeriao, te'ta pichiwache iintomerinia, Raawi no'o seekarewa no'o iintokemoche cheeriachitia.”³⁵ Pirenachi iyoterichio Wiika tewaniame Iyoterichio, ihji wa'api Raawiai Riosichi paparaka nayewaiopua, eee cheekamepua ahpo iyoterichio: “Muuu no'o Riosia aamo Taana Te'ta Tisia Piipariemeoopua, mukukoioopua, kiisi toimamua pu'ka weerewara pikamichioo.”³⁶ Ihji Raawitarua wa'a cheeka iyoteriaa, ki ahpokamera wa'a teeremia nayewaka cheeriamepua, pu'ka Raawitaruo, yooma ahpo Riosywa tehkiwa kajusa mukisaopua, pikariamekopua weerewarao, puuuu, ahpo ehkoriaami noonori wahjipakame toatiachi, wetemajitiame puuuu.³⁷ Wa'a teesoo Raawia, ki ahpo naewaka cheeriamepua ahpo Ehkoriaami Iyoterichio, Eesusikamera naewaka cheeriamepua, pu'ka weerewarao Riosia, eenechi ahjateriopua pu'kao, ki pikamichiopua. Wa'a tiiachiopua puuu ehkoriaami Raawi iyoteriaa, Eesusi Riosie Weratiamekamera nayewaka cheeriamepua.³⁸ Puuuu taamo tatakoriawichio nateteka mukukamepua, puuuu mukiwameo newitokamepua, taamoo weemera ahjarichi iintapapuaichiopua, te'ta kaaweruma ahjari ki wahjiamechi. I'ka Eesusi te'ta aamowichio iintoria mukuka, pu'ka te'ta inataka mochitojerani neea.³⁹ Yooma aata i'ka Eesusi iintoriao, ahpo pejanaka mukurio erakoamea, yooma ihta ahpo ki kaawe noonowiriaopua, yooma te'ta cho'wetiamie itipimeripua wa'asi; yooma puuu ehkoriaamisi Moise nuurari nokisitiamea, kihtawichio kaawe enekamepua, kihta te'ta cho'wiame eneriopua puuuu tatakorio.⁴⁰ Wa'a

tiiachipa eeme i'isaeri ti'tijoeria, kaawe inataka
pahtepuapua, aamo ehkoriaami Riosi na'nayewatura
Riosie chaachapariaopua. Pu'kao eee chaachapaka
iyoteriao:

⁴¹ Nee, eeme no'o iintomo tuuya na'ariamea,
kihta nateyame tetewikameapua pu'kao;
eeme ki no'o pichikeka na'ariamea,
tahpitika erakosa no'o iintomia te'ta peenia iin-
tosoopua,
ki pu'serekamea oowera ne'nepasa toisa nonorapua-
pua;
nape no'oo, pu'ka taawechi no'o iintomiaa,
ki teesa peenia tiame enemeri puuua,
ki aaata ahsepari maaeme tiame,
aaataeo aachin teererio tuuyetiai.

⁴² Paaroo kajusooa napawitiameo, ahpo ahjama
ohjoame machenoio napawikarichio, ti'tijoeri ki
i'isaeria, ki muika keepukamea Paoro cheeriao,
eenechi e'enanurarepua pu'kao, eenechi resipuniame
taawechiopua, pu'ka wa'apichi simiyame ahpo
nayewepuawichio. ⁴³ Muuwaeme i'isaeri ti'tijoeria,
i'isaeri ti'tijoeri enepakameapua tiame, Paoroa
ahjama nokisirepua. Paoroa Wenawea tiame poechi
nokisiaiopua, chaachapasirepua ahpo ahjama nokisiao:

—Simitemitia eemea, pu'ka Riosie aamo nakirewa tee-
toachio, pewatiame te'teretokapua pukachio.

⁴⁴ Eenechi sawarachi resipuniame taawechio,
kiiya yooma wa'a mochiwari e'enarepua waikao,
pu'ka Paoro nayewa keepumiaopua, Apoe Paamira
Eesusichi simiyameo. ⁴⁵ Nape wa'a napawikarichi
i'isaeri pa'pamiratuamea, tísia muuwaepariopua wa'ao,
nekamucherepua Paaroo. Wa'ina e'rerepua pu'kao,
epeche keepuniopa pu'kao ki ahpochitia. Wa'a erakoapua

puuuu, na'ara yoorarepua Paaroo, ka'itaka Paoro chiiao.
⁴⁶ Waikao Paoroa Wenawe ahjamao, uwatiame nayewaka nehjiarepua pu'kao, chaaneka:

—Aamo isaeri ti'tijoerio, aamokamera pahcha tuuyepuamekai ihji Riosi tuuyewaria, nape aamoo, ki nakiyopa i'ka Riosi tuuyewari ki wahjiamе ahjaniameo, wahjachi ti'tijoechi nayewatuma teemea ohso kaawe, ki i'isaeri ti'tijoechi. ⁴⁷ I'ka ki i'isaeri naewepuameopua tiameo, Ehkoriai Iyoterichio, cheeriai Riosia:

Aamo i'isaeri ti'tijoerio tahjerichitia ajawakamenia,
yooma pu'ka ki i'isaeri mochiwarichiopua tiame,
eeme nayewemichiopua pu'kao tiame,
ahkasi yomatiamе i'ka wehjoarichisi.

⁴⁸ Wa'atiame chaniwame inamukapa ki i'isaeri ti'tijoesia, tísia kaawe erakorepua, Riosi tuuyewario tísia kaawerumako tuuka. Waikao yooma nakikamea pu'ka weemera ahjari ki wahjiamеo, apochi uurepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario. ⁴⁹ Wa'a iika Riosi tuuyewaria, yomachi mehtarepua wa'a wehjoarichiamio, Riosichi pichikiamеe nayewaturae. ⁵⁰ Nape i'isaeri napawikarichi pa'pamiratuamea, ookapi ooweru nayewarepua tísia kaawe te'tereka mochitoame wa'a napawikarichio, ookapi ti'tijoeripopua tiame, tísia kaawe te'tereka mochitoameopua wa'a muuwarichio, weruma te'tewaka mochikameopua, pu'ka Paaroo Wenaweopua tiame, weeru chaachapaka ujumapumichipopua pu'kao, tísia na'arekao. ⁵¹ Waikao Paoroa Wenaweа tiame, ahpo ki kaawe erakoa ahpo pechichisapa kaakao, uumatorepua wa'ao Iikonio mochiwachio. ⁵² Nape nu'uti Antiokía mochikame Eesusichi te'ta paparakamea, kaawe erakore puuuu, Paoro masiteriae pepenipakamekapa puuuu, Riosi Riosiwario apochi yasipariopa, apochi ahjama oimia.

14

Paoroa Wenawe tiame, Iikonio nokiniame

¹ Iikonio ajasisaapa wa'asi, Paoroa Wenawe tiamea, pirena muirepua i'isaeri napawikarichio ti'tjoeri nayewemia. Wa'aopua, pu'ka nayeweriaopua Eesusichi simiyameo, ki ookapi oowe e'repaterepua i'isaeri ti'tjoeria ki i'isaeri ti'tjoeriopua tiame. Wa'a iikapa puuuu, ki ookapi papararepua Eesusichio. ² Nape puuu ki Eesusichi paparakamea i'isaeri pa'pamiratuame, kiisi kaawe erakoapa puuu Paoro masitiao, nekakomichio ki i'isaeri ti'tjioe noonoterepua pu'kao, ki aata wa'asi pichikemichio Paoro Wenawe tiame masitiaopua, Eesusichi paparamo, ki epeche muuwepamichiopua. Wa'a noonowirepua, pu'ka Eesusichi paparakameo, ki nakipuawichiopua wa'asi ahpo mochiwachio. ³ Pukaepa Paoroa Wenawe tiame, tehpe eeneparepua wa'ao, utewaeme nayewekaopua Eesusichi simiyameo, kihta seeweka te'ta pichiwako tuurepua, ahpo masitiao. Apoe te'ta Riosiai ahjama inisirepua ahpo te'ta peenia ihsiwae ku'isikao, ahpo ki maaenari ihsiwaeopua tiame, pukae peenia ihsiwae pichiwatasikaopua, Paoro Wenawe tiame masitesiao. ⁴ Wa'a te'terepakaopua wa'a Iikonio mochiwachio, ooka poanaturi eneparepua: pirenaminao isaeri pa'pamiratuame ahjama, pirenaminao Paoro ahjama Wenawe tiame. ⁵ Wa'a ikisaapua i'isaeri pa'pamiratuamerachi enepakamea, te'ta i'isaeri ti'tjoeria, te'ta ki i'isaeri ti'tjoeria tiame, Iikonio ya'yawichichi ahpo katewepua, Paoro Wenawe tiame pasaka ko'ipuawichiopua. ⁶ Nape Paoroa Wenawe tiamea, wa'a noonoimia nane'rekapao, Rikaonia weechiami uumparepua, Risitira mochiwachi Ewe mochiwachi tiame e'enaka, wa'a iika newiparepua ahpo pasipupua. ⁷ Wa'a ikisaopua tiameo, wahjachi weechi ohjorepua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 14:869Eesusi Ajawariae Nokitiame 14:14

tiame, yooma wahja weechiami tiame masitesika, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewario.

Risitira tewaniachi pasipunia Paoroa

⁸ Nape Risitira e'enakaiopua, wa'a tewarepua aaata, tu'irewa kokoriame, wa'a tiiame naawakame eneri-aipua kiisi oiyame. ⁹ I'ka tijoeo keepuka kahtioopua Paoroa, kaawe ne'nepakaopua puichio, tísia Riosichi pa-parame tetewarepua pu'kao, ahsepari tiiame ahpo yachapatepuaichio. ¹⁰ Waikao Paoroa, utewaeme naewakao, chaanerepua:

—jWerisika weripa, utewarieme muuuapa aamo tonochio!

Waikao tu'ikamea, niika werisirepua. Oisirepua waikao. ¹¹ Waikao wa'a iintokame tetewakapa Paoroo, weeru chaachaparepua, ahpo wa'api nayewachi naewaka, Riikoni nayewaniame:

—jNee, tamochi tetekire ri'riósii, tijoea te'tiame enepakame!

¹² Wenaweo, Seeusi riosi teewarepua, Paoroo Eremesi riosi teewarepua, te'ta nayewamekopapua pu'kao. ¹³ Puuu Seeusi tioparachi neesetoamea, wa'achi muuwari ma'chi muirachi, iinueriaipua ahpo tiopawao; puuu Paorochi eenakaopua Wenawechi tiame, tooro u'yepariaipua, Paoroo Wenaweopua tiameo ko'yeka oowewemia. Pukaepa sewateriaipua Paoro ihsiachio Wenawe tiameo, ri'riosichitia paparawemiaopa pu'kao, ahpo muuwari ohjoeme ahjama. ¹⁴ Nape Wenawea Paoroa tiame, nane'rekapa pu'ka noonowinariao, ahpo si'panarepua wakirao, tísia iiyana erapakapaopua ahpo yorakepuao. Waikao wa'a erapakaopua Paoroa, muuwarichi naasipa weripaka, utewaeme sisinamurepua pu'kao, cheeka:

¹⁵ —¡Ka'téee, ka'te wa'a nooka taamóó! ¡Teemea aamóka te'tériamekaitepua tiaméé, oowera ti'tijoe! Ki aaata ri'riosikaite teemea. Teemea aaata Riosi naewamia e'enakamepua, nape te'ta pichiwarikamera Riosí, Apoe te'ta teweka netekamerachi nayewaniame, Apoe te'ta i'ka weee yahchakame, pa'weoipua Apoe netekamerachi simiyameopua tiame, yooma ihta i'ka paika Riosi neteriachi ahjakame iintuameopua tiame. Pu'ka te'ta Riosichi simiyame aamo nayewemia e'enakame teemea, pu'ka aamo ri'rosiwa ti'tijoe neteriameo, toaka mochtomichiopua pu'kao, kihta kaawewichiokamekopua pu'kao, aamoo ohso kaaweo te'ta Riosi pichiwarikamerachi, paparaka mochtomichio. ¹⁶ Apoe Riosia, taamo ehkori-ami mochiriameo, a'chikoi erakoka ki ka'karuma yooraka mochirioiopua, ki ahpo nakiyoiopua pu'kao, ¹⁷ Riosia ki toaka tetewarepua pu'kao tísia kaawe yoorakao. Puuuu tísia taamo nakiyapaopua, taamo yukitekerepua, yooma ihta taamo echariao tísia taamo taaketemichiopua, taamo ta'iria mochtomichiopua pu'ka koaká.

¹⁸ Nape yooma i'ka nayewetiaipua, tesiwatia ewa-terepua pu'kao, ki ahpo oowewemichiopua pu'ka tooro me'yenekao.

¹⁹ Nape pukeri oowe erapatetioi wa'ao, wa'a e'enaka ookapi i'isaeri ti'tijoea Antiokía e'ename, wahjachi likonio e'enakamea tiame, puuuu ikanati eenechi sewina erapateriamepua Risitira mochikameo. Wa'a iikaopua, Paorochi aampa e'enariamepua pasipusikao. Ihjia pasipukepasaopua, ma'chi ipariamepua mochiwachio, panisutoka i'toka, mukukame maaeka. ²⁰ Waikao Eesusichi paparakamea, wa'a e'enariaipua mukukame apechunamiao, nape norikame ne'neka ajakoiopua pehjio, Paoroo noonoka werisirepua, tísia pasiputiaio; wa'a ikisaopua, eenechi wa'api mochiwachi pakirepua.

Wa'a ikisaopua pu'ka meereo, Erewa mochiwachi akiparepua Wenawe ahjama.

²¹ Neipao Erewa mochiwachi mochinioiopua Riosi ka'karuma tuuyewari nayewatukao, muuwaeme Eesusichi paparasoopua wa'a ti'tijoeo ooweruopua tiameo, Paoroa Wenawe tiameo, Risitira mochiwachi e'enarepua pe'kuu Erewa o'iniaio, wa'a ikisao likonio tewaniachiami uumatokao, Antiokía nu'utirachi ajasirepua pe'kuo. ²² Yooma i'ka pipiripi mochiwachiamio, muuwaeme weemupaterepua pu'kao Riosi naawesarichio. Pu'ka wa'a ahpo te'teriaio, ki se'wika nokisinurerepua pu'kao, ahpo Eesusichi paparaopua. Anachanurerepua pu'kaopua pehjio, aiwaiopua Eesusiwichioo. ²³ Yooma pipiripi ti'tiopachi ahpo inisiachioopua tiame, pa'pamiratuame ajawasirepua tiameo, ti'tiopachi neesetomeriopua. Ahkai ti'tiopachi pu'ka ajawasiaiopua, wa'atia kiisi koaka pu'ka ajawaiopua Riosichi itaka aatanakamera ajawapuamekopuao, yooma ahkai pipiripi ti'tiopachioopua, neesetomerio. Wa'a te'teretorepua ahkasi ahpo kuuwepachisio.

Paoroa Wenawe tiameo, eenechi e'enanipua Antiokía Siiria weechi

²⁴ Risitira tewaniachi puuyasaapa, Piisiria weechiami nokisikao, Paajiria weechi e'enarepua. ²⁵ Wa'a Paajiria weechiami nokisiaio, Pereje mochiwachi ajasirepua. Wa'a nayewaturepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewariopua waikao, Pereje o'iniaio, Aataria weechi e'enarepua. ²⁶ Wa'a Aataria weechio, pawekakerachi mo'moenasaopua, weruma Antiokía nonowarepua eenechi pe'ku, ahpo ajawasa uhjuratiachioopua, Riosi tehkiwa yoramichioopua. Pu'ka yooma tehki yorapume kajusaapua, eenechi e'enakame enerepua. ²⁷ Wa'a weruma Antiokía ajasisaapa ahpo puuyariachio o'iniaio,

yooma napawinurerepua wa'ao Riosichi paparakameo. Wa'a tiopachi napawisooopua, yooma tuuyerepa napawikameo, aachin teerio Riosio ahpo ohjoriachio, yooma ihta teetoria Riosio, apochi paparapuawichiopua. ²⁸ Waikao Paoroa Wenaweewa tiame, ki ku'witapisi itipirepua wa'ao, Eesusichi paparama ahjamaopua.

15

Eerusareni napawiwa

¹ Waika taawechiami weruma Antiokía kahtioiopua Paaroo, wa'a e'enariaipua ookapi i'isaeri ti'tijoe Eerusareni o'inia e'enaka, Eesusichi paparakameaipua, iiweta siichitepuwa yooraka mochitoame. Puuuu wa'a e'enasapua, tiopachi o'ineriaipua masitekao, wa'a mochikame Eesusichi paparakame. Ihjia ahpo masitewachio chaachapariaipua pu'kao:

—Eemea Eesusichi paparamepua paparao, nape ki siichiteputiame enesaa eemea, Moisetaru nuurari chiiachitiao, ki newipatepuame eemea Riosieo, aamo tatakoririao. ² Pu'kao wa'a chaachapaka masitioopa, ki nu'uti ki kaawe erakoa simikapua wa'ao, Paoroewenaweepua tiameo, kiisi kaawe tiame tetewiriopa siichitepuwa masitewa teetoniamopua. Pukaepa wa'api Antiokía tiopachi pa'pamiratuamea, Paoro Wenaweepua tiame Eerusareni uhjurarepua, Eesusi ajawaria Eerusareni mochikamechiopua, aachin teeremio chaachapamichiopua siichitepuwachi simiyameopua, wahjachi wa'a tiopachi pa'pamiratuameopua tiameo, ihtana chaachapamerikoopua pu'kao. ³ Waikao Paoroa Wenaweewa tiame Eerusareni siimpaio, Eenisia weewachiami uumatoaio Saamaria weechiami tiame, wa'ami tuuyesirepua ti'tiopachiamio, achini teeka ki i'isaeri ti'tijoeai, ka'karuma enepariopua Eesusichi

paparakao, ahpo ehkoriaami o'inia ki kaawe nokaka mochitoriao, toaka. I'ka wa'a tiame inamukapa tuuyetiamea, tisia kaawe erakoka itipirepua.

⁴ Eerusareni ajasisoopua Paaroo Wenaweopua tiame, wa'a tiopachio Eesusie ajawatiameea, wa'a pa'pamiratuameeopua tiameo, kaawe e'raka uuretupua. Pu'kao, yooma tuuyerepua Riosi iintoriaopua, ahpo ohjoriachiamio.

⁵ Nape ookapi pa'parisero Eesusichi paparakamea, ajasika chaachaparepua:

—Puuu ki isaeri ti'tijoe Eesusichi paparakamea, si-ichitepuwa yachatometepua apochio, Moisetaru nuurari chiiachitia.

⁶ Waikao puuu Eesusi ajawaria, wa'a pa'pamiratuamea tiopachiopua tiame, ahpo na'poasa nayewarepua, i'ka pa'parisero chaachapariachi simiyameopua. ⁷ Tehpe nokioi pu'ka pa'parisero chaachapariachi simiyame ahpo katewekao, ahpo katewesaapa puuuu, eenechi napawiti-achi e'enasoopua, Peeroa werisika chaanerepua yooma napawikameo:

—Eemea noochitia Riosichi poponiwa, no'oo nane'riame eemeapa, ki ehpesi o'inia no'o weratiamekopua Riosieo, ki isaeri ti'tijoerichi no'o nayewatumichiokoopua, i'ka Eesusichi simiyame kaaweruma tuuyewario, pu'ka ti'tijoerio, Eesusichi paparamichiopua tiameo. ⁸ Riosia, nane'riamekapa taamo iikachi e'rao, nane'rere puuuu i'ka ki i'isaeri ti'tijoeri ooweruopua tiameo, apochi paparanariamekopua pu'kaoio, ahpo kaaweruma tuuyewari keepusao. Riosia apochi paparakopa pu'kao, pukachi yasiparepua ahpo Riosiwario, tamochitia yasiparichitia, pukeri Eesusichi taamo papararioiopua. Riosia wa'a iintorepua pukachio,

kiisi i'isaeri ti'tijoekoiopua pu'kao, kiisioi siichitepuwa yoratiamekoiopua pu'kao. ⁹ Wa'a teesoo Riosia wa'a iintoriopao pukachio, ki seesenuchitia tetewakamepua pu'kao, tamochio. Riosia pu'kao, oowera apochi paparariocheoi, tamochitia te'ta piipaterepua tiameo, pu'ka tatakoriario. Wa'asa iintokamekapu Riosi, kiisi ihta Moise nuurari ahsepari nokarioiopua pu'kao. ¹⁰ Riosi apoe wa'a tiame inatakame enesoo, ¿aatia ki kaawe iintorio erakota teemea Riosio, ki siichitepuwa yahchetiamekoi piipatetiamekoopua Riosieo? ¿Aatia utewa yorata teemea pu'ka siichitepuniamemo, tamochi wa'apioi, tísia pehtiamekoopua, pu'ka wa'a tiame nokiwao? ¿Aatia utewa yorata teemea pu'kao, itapiti taamo ehkoriai mochiriameai, kiisi ahsepari nokariaopua Moise nuurari iyorikao? ¹¹ Riosia, ki i'isaeri ti'tijoe piipatiaiopua tatakoriario, kihta nateyame tetewarepua siichitepuwa nokiwameo, naatikamera te'ta nateyame tetewarepua tatakori piipatiameo, Eesusichikamera te'ta paparaniamera. Wa'a tiichipao teemeai, kihta nateyame tetewimetepua tiameo, siichitepuwa nokiniameo.

¹² Wa'a cheesoopua Peeroo, yooma wa'a napawikamea, yuuweeme itipirepua, pu'ka cheeria erakoka. Waikao Paoroa Wenawea tiame, o'inerepua tuukao, yooma Riosi iintoriaopua ahpo ohjoriachiamio, aachin teetoriopua Riosio, ahpo ki maaenari peenia ihsiwaeopua apochio, ki i'isaeri ti'tijoe mochikachiami inisioiopua, Eesusichi paparatekao. ¹³ Paoro kajusooa ahpo ohjoria tuukao, Saantiaopechi werisirepua naewamiao; puuua chaanerepua yooma wa'a napawikameo:

—Poponiraa, no'o keepumitia pahchuo. ¹⁴ Ihji Paoro taamo chaaneriaapua, achini iintoka Riosio ki i'isaeri ti'tijoe taamo ahjama Riosichi pirenatariaa, Siimoni

Peero taamo tuuyeriachitia ikitiamepua tapanaramio, Koonerio petechiopua ki i'isaeri ti'tjoerichio, aachin teeka Riosio pu'ka iikarachio ahpo Riosiwarie noonoteriopua. ¹⁵ Ihji taamo wa'a ikitiamea ki i'isaeri ti'tjoeri ahjama taamo Riosichi pirenatutiamea, ehkoriami Riosi nayewatura chaachapariachitia, ikitiamepua, Riosi nayewatura ehkoriami ikipuameko chaachaparia, Riosia eee cheeka iyoteteriaipua:

¹⁶ Wahka ihtoriachi enasaapa neeea,
eenechi apechunaka weramania no'o mochiwariopua no'o Raawi kaario;

eenechi ajasipumania ru'mikameka te'teriameo,

¹⁷ yooma pu'kao chi'ripariameo, noochi napawinamania eenechio,
pu'kao noochi mochitomichiopua yoomahka pirena,
yomatiamie ti'tjoeturioipua noochi paparamichioipua tiameo,
aaataoi ihta ti'tjoeturioipua,
ihta yeeniewa nayewameoipua.

¹⁸ Wa'a cheekame Riosia, Apoe Paamiraa,
tísia ehkoriamisi o'iniao.

¹⁹ 'Pukaepa wa'a tiioipao, toitia kaawepua wa'asio, kihta utewa yorania kaawepua wa'asio siichitepuwao, Eesusichi paparakame ki i'isaeri ti'tjioepua. ²⁰ Wa'a tiichipao, oowera iyotesa uhjuratai soparame kaawepua wa'asi, pukachi iyoterichio chaanecheoipua, ahpo utewaeme neesetonurekaopua ahpo suwepori nokiwameopua, kihta ko'konureka itapiti ri'riosi oowewatiameo, itapiti sa'paoi topepateka meritiameopua, ihtaai animari eerara ki ko'korureka. ²¹ Ihji iyorewa uhjurariaa, Moise nurari chiiachitia nokiniamepua, ehkoriami o'inia wa'a teetojeretiame, ehpe taawechiamioi senepi resipuniame

taawechioi, wa'a tiame iyoneniamepua iyoriwao, ahkai i'isaeri napawikarichiamio.

Antiokía Eesusichi paparakamewichio iyotepari

²² Waikao Eesusi ajawariaa, Eerusareni tiopachi pa'pamiratuame ahjamaopua tiameo, pu'ka siichitepuwachi simiyame katewesaapua, iyoteri uhjuramo oraparepua, weruma Antiokía tiopachio pa'pamiratuamewichioo. Wa'a erakosaapua ke'chu neteyaiopua iyoteri iyojuraopua pehjiio, ooka tijoe ahpo tiopachi uurepua, Paaroo Wenawe ahjama siimpamichioopua, ahpo iyojura i'tomichioopua pu'kao. Puuu ooka uutamea ihji enerepua: Uurasi Wasawasi teewaeme piiripi, piirea, Siira tewaniame, na'pa puua kaawe tetewiniame enerepua Riosichi poponiwaeo.

²³ Waikaopua iyojura netesao, Antiokía uhjurarepua, pu'ka naao ti'tijoeo i'tocheka. Pu'ka iyojurachi chiiaa, eee chiame enerepua:

“Teeme Eesusie ajawatiamea, Eerusareni tiopachi pa'pamiratuameopua ahjamao, yooma i'wa mochikame poponiwao pipiniwaopua tiame ahjameopua, aamo teepotena teemea, yooma ki i'isaeri ti'tijoeo ooweru tiame Eesusichi paparakameopua, yooma aamo Antiokiami mochikameopua, yooma Siiria weechi mochikameopua tiame, yooma Siirisia weechi mochikameopua tiameopua wa'achitia. ²⁴ Nane'rekame teemea wa'a e'enario ookapi ti'tijoeo, ki i'wa Eerusareni o'inia taamo uhjuraria, wa'ao aamoo, wekana erapaterio tuuwame, ahpo sewina tiame masiteraeo. ²⁵ Wa'a tiachipa wa'a uhjuramo orapaka teemea, aata ti'tijoeopua Paoro ahjamaopua, Wenawe tiame, tísia taamo nakiya poponiwa ahjama. ²⁶ Ihji Paoroa Wenawe tiame, tísia maapori tiachi ohjokamepua Eesusi tehkiwachi

nokisiaiopua, ahpo ahjario ahkasi wekateme teeka ahpo Paamira Eesuwichio tekipanapa. ²⁷ Puuuu Paoro ahjama taamo uhjuraa, Uurasi puuuu, Siira tewaniame piirea, aapoe kaawe aamo tuuyemichiopua, i'ka iyoterichi aamo uhjuriao. ²⁸ Teemea Riosi Riosiwario aamo chaanenariamepua, pu'ka wahjachi aamo utewa chaachapariaopua, siichitepuwa yoramichioopua aamo newipariwichioo, pu'kao teemea ki aamo yorajeramepua wa'asio. Aamo Riosie newipatepuamewichioo, Eesusichiche paparakaipua soparamepua. Nape i'kache aamo yorajerani teemea: ²⁹ ki ko'komachepua eemea ri'riosi oowewatiameo; ki ko'komache eemea tiameo, itapiti sa'pa eerampakameopua; ki nokimache eemea tiameo, ihtaoi suwepori nokiwameo. Yooma i'kao, mehka te'teresaa eemea, kaawe enemapua. Wa'asi kajuna teeme i'ka taamo iyotiao. Kaawe e'raka mochtomitia naaju.”

³⁰ Neipao, kaawe teetonureka uhjuratiapa, Paoroa Wenawea tiame Antiokía uumparepua, ooka uhjuratiame ahjama. Antiokía ajasisaapa puuuu, tiopachi napawinuresaapua, yooma Eesusichi paparameopua, pu'ka ahpo iyojura i'toao, pu'ka ki'yarepua. ³¹ Waikaopu Eesusichi paparame iyonasaapa chiia, tísia kaawe erakorepua waikao, wa'a chanika uhjuraretiapa. ³² Waikao Uurasia, Siiraa tiame, yorakamekapa pu'ka Riosi nayewaturao, pepeneka naewaka nokarepua wa'ao, pu'ka Eesusichi poponiwao, oisa erakoka paparamichiopua Eesusichio, pewatiame te'teretoka ahjachio. ³³ Tehpe wa'a mochikoioopua pu'kao, eenechi nonoramioio Uurasio Siiraopua tiame, Antiokía poponiwaa, itapitie ku'iparepua nonoramioio. ³⁴ Nape Siiraa, no'ramiaio wa'asi, epeche kaawe teeremio eraparepua wa'a ahpo itipimiao, pukaepa wa'a itipirepua. ³⁵ Paoroai Wenawei tiame, wa'achi itipirepua tiame pehjiio Antiokía, Antiokía nayewatuka

Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:3678 Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:1

taamo Paamira Eesusichi simiyameo, pukeri paparasi-ameopua Eesusichio, epeche kaawe masitesirepua pu'kao, epeche kaawe teeretomichiopua Eesusichio.

Paoroa oosa simiwa o'inena

³⁶ Neipa ookapi taawechemio Paoroa, chaaneriaipua Wenaweo:

—Siimpatia kaawepua eenechi yomachi weechiami nayewatumia, taamo masiteka ohjoriachi, pu'ka taamo Paamirachi simiyame nayewatukao. Ne'nepuapu wa'ami ti'tiopachiamio, aatia teetonarepua Riosichio.

³⁷ Wenawea, Wanimarako yeetopo o'rariaipua tiameo ahpo Paoro ahjama siimpamiachiopua, ³⁸ nape Paoroa kiisi yeetonarepua Wanimarakoo, pukeri pahcha simiyachi Paajiria weechi nokisinioiopua, ahpo na'pa toaka Eerusareni no'rariopa. ³⁹ Waikao Paoro, ki yeetonarekopua Wanimarakoo, tísia ahpo chaachapasapa, poanaturepua. Waikao Wenawea, apoe yeetoka simirepua Wanimarakoo, Chipire weechi pawenasipa akiparepua waikao, pu'ka ahjamao. ⁴⁰ Paoroa waikao, poanachi Siirache yeeka simirepua, ahpo Riosichi poponiwaeo, Apoe Eesusi Paamira kaawe neesetowachi uhjuratiaapa. ⁴¹ Waikao Paoroa Siira ahjamao, naatichiami uumatorepua, Siiria weechiami, Siirisia weechiami tiame, epeche pewatiame mochitonuresikaopua wa'ami ti'tiopachi, Eesusi Riosie Weratiamechio, Riosichi poponiwaopua.

16

Paoroa Siira tiame, Timoteo yeetona

¹ Nape Rerewe u'matoka Risitira asisaapua, Paoroa wa'a tewarepua aaata Timoteo tewaniame, Eesusichi paparame. Puuu yeeyeraa isaeri oowitiame enerepua, Eesusichi paparame tiame. Ihji Timoteo noonora, riekoo

tijoe enerepua. ² Ihji Timoteoa Risitira mochikame Eesusichi poponiwaeo, Iikonio mochikame Eesusichi poponiwaeopua tiameo, kaaweruma nayewaniame enerepua pukaeo. ³ Wa'ao Paoroa ahpo ahjama simijereriaipua Timoteoo, nape yeetomiapapua pu'kao, siichiteputerepua Timoeoo, ka'chi chaachapamichiopua i'isaeri ti'tijoeopua wa'amio, yomachiami ahkaoi nane'reniame enerioapa, Timoteo noonorao riekio tijoekopua, ki yooramekopapua siichitepuwao. ⁴ Wa'a machenasaapua Timoteo yeetokaopua yomachi weechiami ohjorepua, mochiwachiami eenechi oisa erapateka Eesusichi paparakameo, pewatiame mochitonurekaopua pu'kao Eesusichio. Wa'a inisikaopua tiameo, yooma tuuyesirepua tiame, pu'ka Eerusareni mochikame iyoteriaopua tuuyenuraka, Eesusi ajawaria chaachapariopua pa'pamuratuameopua tiame. ⁵ Wa'a inisiriopua Paoroo, ki ookapi pewatiame itipirepua Eesusichio, ahpo paparao, ki ookapiopua tiame epeche muuwekameopua, Eesusichi paparakamea.

Maseronia ohjoeme tijoe, Paoro tetewariae kochirewachi

⁶ Ihjia Aasia weechi siimpai Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatumiao, ki reesetiapa wa'amio Riosi Riosiwariopua, Riijira weechiami uumparepua, wa'a u'matokao, seene siimpaka Kaarasia weechiami Miisia weechi suuwerachisi e'enarepua. ⁷ Wa'ami nokisikao, Miisia weechiami suuwerachi umatokao, Wiitinia weechi muimo o'rariaipua, nape Eesusi Riosiwariaraa, ki reesirepua pu'kao, wa'ami muimichioo. ⁸ Waikao Miisia weechio semejenatoka uumatosaopua, pawekakera chuchupachisi tetekirepua waikao, Torowasi tewaniachioopua pa'we suuwe. ⁹ Wa'a mochinioio Paoroa, Maseronia ohjoemee ahpo paaeniame teemuriamepua, puuuo ahpo chaaniame: "Paoroo, asimitia tiame i'wa Maseroniaoi, taamoo ku'imia."

¹⁰ Pu'ka ahpo chaanenia teemukapa Paoroa, yaapiti ihtakotiapua Maseronia siimpapuwachioopua, Paoro Maseronia Riosie paaetiamekopapua, Riosi tuuyewari nayewatumichioopua wa'aopua tiame.

Paoroa Siira tiame, Iiripo tewaniachi

¹¹ Waikao Toroasi puuyasaapa, Samotasia tewaniachi ajasitiapua neronasipa weechi, riisaka simika wa'apoopua neerochi; pu'ka meereopua, Neeapori mochiwachi paonatiapua. ¹² Wa'a o'inia, Maseronia weechiami e'enakao, Iiripo tewaniachi te'ta muuwarichi ajasitiapua, wa'ao rooma ye'karichikapua. Wa'a itipitiapua waikao paikapi taawe. ¹³ Piie resipuniame taawechi wa'a Iiripo mochiwachio, ma'chi puuyatiaipua wa'ao akisuepa, wa'amahka ooruchi i'yakaopua Riosi ahjama nayewapuwachioopua. Wa'ami ohjoai teemea i'yakao, ooweru tewaka teemea ookapi, akichi e'enakame wa'a pu'seremia. Waikao wa'a mochipaka teemea, Eesusichi simiyame nayeweka, Riosi chiia ka'karuma tuuyewari. ¹⁴ Piiripi puuu oowerua Riiria tewaniame eneriapua, Tiatira mochiwachi ohjoekai eenakame, sesetamuri wisasori nehjamekapua, te'ta nateyamera wisasori. Puuu ootiamea, Riosichi paparame eneriaipua, nape ki machiyame Eesusichi simiyameopua pehjo. Ihji oowitiamea, Paoro masitia Eesusichi simiyame inamukapaopua, pu'ka iikachi noonoteria Riosia, ahpo Riosiwariopua. Wa'a ikitiapua puuu oowitiamea Eesusichi paparapakua, pichikekapapua Paoro masitiao. ¹⁵ Yooma pu'ka oowitiame pehtherachi ohjoemea tiameo, Eesusichi paparapakua tiame. Wa'a ikisoopua pu'kao, yooma pirena paatotiapua. Ahpo papatotioopua puuu Riria tewaniame oowitiamea, tísia utewa cheeka taamo paajutekapua ahpo petechio, eee cheeka:

—Ehpeo no'o aamo Riosichi piinichitia tetewame enesaa, no'o ta'pechi che'cherepapua.

¹⁶ Wa'a Iiripo mochikaio pehji, eenechi puuyatioipua Riosichi nayewemiao, naati natepatiapua waikao, aaata oowitiame na'arari yahchameopua apochio, ihta ikipuame tuuwichari eneriapua. Ihji oowitiame teekoraa, ki ookapi yowiyame eneriapua pu'ka ihsiaeo. ¹⁷ Puuu oowitiamea, ahkai naanaritoapua Paaroo, taamo ahkai nokisioiopua, wa'achi iijitoapua taamo pukamina siinasikao. Puuu na'ara chachanesiaipua Paaroo:

—Nee. Ihji puuu wa'a nokisiamea, wihtuki chaachapamepua, te'ta Riosichi simiyame nayewatuo tuuyaopua, Riosichi newipari nayewatuo tuuyame puuu. Ka'te pichikemitia pu'kao, aamo wisikuiamekopua pu'kao.

¹⁸ Puuu muuwaeme taawe wa'a cheeka oikapua taamo pukaminao. Paoroa nahsinapakaopua kichiwa chiiao, te'yekapua pu'kao, apochi yachatoapua na'arari. Puuu chaanekapua pu'kao:

—Eesusi utewarachi aamo te'yaninia, Apoe Riosie Weratiamechi. Yaapi machenamitiapua pu'ka oowitiamechio, ikanati.

Waikaopu oowitiamechi kahtiame na'araria, ikanati teewekapua, oowitiamechi machenaka.

¹⁹ Waikaopu pu'ka oowitiame na'arasiametetekoraa, ki yowimerikapa wa'asi toomi pu'ka oowitiameeo, Paaroo chapisika panisutokapua waikao Siira tiame, ahkasi rooma yoorewa inatiame ajakachisi, muuwari mochiwarichi peereira karichi. ²⁰ Pu'ka yoorewa inatiameo chaanekapua:

—Ihji i'isaeri ti'tijoea, kiisi ta'iria mochitiapu i'wa mochiwachio. ²¹ Itapiti taamo te'terejerapu utewachi, ki taamo yorame tiia, rooma ti'tijoekapa.

²² Puuu wa'a muuwepakameai, wa'achi chaachapakapua Paaroo Siiraopua tiame. Waikao puuu yoorewa inatiamea, kuhsie wepinurakapua wakirara puhjesa. ²³ Waikao tísia wepisaapao, perekarichi yeetepatiapua pu'kao, wa'a ikisapao, wa'a perekarichi inatiameo, inatenuresa toakapua pu'kao. ²⁴ Wa'a chaanetiapa wa'a perekarichi inatiamea, epeche yooremina yeetepakapua. Wa'a yooreminaopua, kuuu yeewamee tonochi ki'kichesa toiretupua.

²⁵ Naasipa tukaomio, Paaroo Siira tiame Riosi ahjama nayeoiopua wikataka tiame Riosiwichioo, wa'achi pe'pereso keepuka mochikoioopua tiameo, ²⁶ senawato ki muuenati noonore weeea wa'ao, mochikachio. Wa'a iintokopa weee noonoka wa'a perekarichi nawateraa, yohjaparepua, wa'a perekarichi yeetaraai, wahjorepua waikao tiame; waikao kaarenaai yooma na'sokaai, tonochi ki'kicheraai, wahjorepua tiame. ²⁷ Waikao wa'a perekarichi moromaa pusasaapa, yooma wahjonatiame tewakapaopua wa'ao, ahpo merimo o'rariaipua ahpo merimachetaeo, ahpo wa'a inatiao, yooma ujumario o'raka. ²⁸ Nape Paoroa cheeka sisinamurepua pu'kao:

—Ka'te wa'a iinto muuu paaché, yooma i'wa mochiwi teeme pe'pereso aamo inatiao.

²⁹ Waikao perekarichi moromaa, tahjera itasaapa ahpo wahjachio, wa'a eenarepua u'masika, chachapia inisika majakameo. Waikaopua, chopokorieka weriparepua Paaroo, Siiraopua tiameo, yooma inamukapua pu'kao, ahpo ariwatopi chaachapariaopua. ³⁰ Pukaepa puuyanasaapa Paaroo Siiraopua tiame, iinatukerepua pu'kao:

—Eeme Riosi ti'tijoera, ¿achini iintoka newipata neeea Riosieo?

³¹ Aapoeo nehjiarepua waikao:

—Eesusichiche paparapuache muuuu, Apoe te'ta Paamirachiopua, Apoe aamo newipatemapua waikao; aamo ta'pechi mochikameo tiameo, Eesusichiche paparaso pu'kao, newipatemapua tiameo.

³² Waikao wa'api tukaoopua pehjiio, Paoroa pu'ka ta'perachi yeetotiaopua Siira tiame, kaawe tuuyeriapua pu'kao Eesusichi simiyameo, yooma pu'ka ta'pewarachi inamuachiopua tiame. ³³ Wa'a ikisaapua Paoroa, Siiraapua tiame, papakoriapua waikao eeranariachiopua wepitiai. Waikao Paoroa, neeroi maaniachi i'toka paatorepua pu'kao, yooma pu'ka ta'perachi ohjoemeopua tiame, yoomahka paatorepua pu'kaoui, ahpo Eesusichi paparawao te'ta pukachi paparame ahpo tetewipuawichiopua. ³⁴ Wa'a ikitiao perekarichi moromaa, eenechi ahpo ta'pechi i'tokao ko'koterepua. Apoeopua waikao, yooma i'ka ta'perachi ahjamaopua, tísia peenia erakorepua Riosichi, Riosio apochi u'pariopa Eesusichi paparaniameopua.

³⁵ Piariopua ka'kateweri ti'tijoea, ahpo yoorewa inatiame uhjurarepua moromao, Paaroo Siiraopua tiame puuyanapuachioo. ³⁶ Perekarichi moromaa, chaanerepua Paaroo:

—Aamo puhjenuretiame neeea, ka'kateweri ti'tijoeo. Puuyasa naaju ehpeo, kaawe eratoka.

³⁷ Nape Paoroa ahpo ma'chipanurawa uhjuratiameo, chaanerepua pu'kao:

—¿Achinikai noriwi kateweri ti'tijoea, taamo noriwi puhjenarepuao, ahpo ki kaawe noonowiria ichipunariapa? ¿Ki yooma tetewachi wepitiameteemea, rooma ti'tijoeikai, noriwi taamo puhjenureniameteemea, ke'chu taamo katewenioiopua pehji? Aapoe e'enanuremitiapua pu'kao, taamoo puuyanamiao.

³⁸ Waikao uhjuratiamea, wa'a chaachaparepua ka'katewerio. Pu'ka inamukapua ka'kateweria, rooma ti'tijoe kai te'tereriopua pu'kao, ki teesa majaka inamurepua. ³⁹ Waikao ka'kateweria wa'a e'enakao, ahpo cheriwenurerepua Paaroo Siiraoopua tiame, ahpo ki kaawe noonowiriawichioopua. Waikao puhjesapa pu'kao, wa'a muuwari mochiwachi puuyanuresache toarepua waikao. ⁴⁰ Puuyanatiaapa perekarichioopua, Riiria ta'perachi e'enatiapua waikao. Neipao, wa'ao kaawe neesetonuresaapa Eesusichi paparameo, uumatotiapua wa'a mochiwachioopua.

17

Tesaronika weeru noonoitiamē ti'tijoe rie

¹ Taamo siimpachi siimpaiopua, Aanjiporiami uumatotiapua Aporoniami tiame, Paoro ahjama Siira ahjamaopua tiame. Wa'a nokisikaopua Tesaronika ajasitiapua, i'isaeri napawikari weeriachi. ² Paoroa wa'api ihsiamekapaopua napawikarichi muitiapua wa'ao. Wa'a napawikarichio, paika resipuniame taawechi eejenatiapua wa'ao, oowe erapatekaopua wa'a ti'tijoeopua ooweru tiame, pu'ka Riosi Iyoterichi chii aeopua. ³ Kaawe nayewetiapua wa'ao, i'ka weechio Riosio, aaata uhjuramio tuuriopua pu'kao, aaata Riosie Uutiame. Ma'chiamē chaanetiapua pu'kao pu'kachi simiyameo, puuu Riosie Uutiamea, tísia aiwamerikopua pu'kao, ahkasi mukiwachisi. Nape puuu eenechi oijenamerikopua paika taawe teetoachio; wa'a chanitiamekopua Riosieo, Ehkoriaami Iyoterichio. Paoroa ma'chiamē tuuyekapua tiameo:

—Ihji Riosie Uutiame no'o aamo nayewiaa, Eesusi tewaniamepua, puuupua Riosie Weratiamea.

⁴ Waikao ookapi isaeri ti'tijoea ooweru tiamea, Paoro chii pichikekapaopua, Eesusichi paparakapua;

muuwaeme rieke ti'tijoeri tiame Riosichi paparamepa wa'asi, wa'a ikisa, muuwaeme ooweruo weruma te'tereka mochikame tiaméa, Paoro ahjama e'enepakapua, wa'a ikisa Siira tewaniamea tiame. ⁵ Nape wahjachi i'isaeri ki Eesusichi paparamea, wa'inaka tetewarepua, Paoro ahjama enepaniameo. Waikaopu i'isaeri nenekakamea, tahpitika na'ara nokaka pu'serime, noonotekapua waikao, weeru chaachapamichio Paoro na'arekao. Puuuu tahpitika chaachapasikao, ahkasi Aasoni ta'perachi ajasiriapua, wa'ao weeru noonowikapua, Paoro i'yakaopua Siira tiame. I'ka tewisaapua, ya'yawichichi upanuretiame eneriaipua panisutokao, yooma muuwaeme tetewachi. ⁶ Nape ki tewakapa Paoroo Siiraoiopua tiameo, Aasonikamera chapisa i'tokapua, panisutoka ahkasi yoorewa yawichichiopua, muuwaeme tetewachi. Wa'ao chaachapakapua wenejikao:

—Puuu ooka ti'tijoe i'wa ohjoame Paoro tewaniamea Siira tewaniame tiamea, yoomachi weeechi nokisiamekapu wewekapusikaopua ti'tijoerio, i'wa e'enakame puuuu ehpeo. ⁷ Ihji Aasonia, ahpo ta'pechi che'repatiamekapapua pu'kao. Ihji ti'tijoea, Seresa yawichitua, puipanariamekapua pu'kao, piirechi yawichi kahtiameko tuuka, Eesusi tewaniame.

⁸ Nape wa'a yoorewa ya'yawichia ti'tijoeri tetewikamea tiame, kichiweka inamuriapua pu'ka panisutokame wenejika chaachapariao. ⁹ Waikao ya'yawichia Aasonio, Riosichi poponiwaopua tiameo, toomiche koparosa toariapua pu'kao.

Paoroa Siiraa tiame, Weerea mochiwachi

¹⁰ Waikao Aasoni toitioiopua aariopa, waikachu tukaoopa, Eesusichi paparama poponiwaepa, teemea Paoroa Siiraa tiameo, ikanati Weerea mochiwachi uhjuratiapua. Weerea ajasitioopua, i'isaeri napawikarichi

e'enatiapua. ¹¹ Ihji i'isaeri Weerea ohjoemea, epeche kaaweruma iikaeme eneriapua, ki Tesaronika mochikamechitia. Ihji Weerea ti'tijoea oowerua tiame, kaawe e'raka uukapua Riosi kaaweruma tuuyewario. Senepi taawechi i'yawiame eneriapua Ehkoriaami Iyoterichi chiiao, Paoro masitiao, nane'renariapapua pichiwa chiiao. ¹² Eesusichi simiyame Paoro masitiao, muuwaeme isaeri ti'tijoe pichikekapua ooweru tiameo, ki ookapi ri'rieko tiame oowéruma; ookapi puuu Paoro masitia pichikiamea, weruma tiame te'tereka mochikamekapua, ti'tijoea ooweru tiame. ¹³ Nape Tesaronika mochikame i'isaeria, Paoro Weerea mochiwachi Eesusichi simiyame masiteka ihsiamе inamukapao, Weerea e'enariapua tiameo, weeru chaachapatemiapua Paoro na'arekao, wa'a Weerea ohjoeme ti'tijoeriopua. ¹⁴ Nape Weerea mochikame Riosichi poponiwaa, ikanati ke'chu weeru noonowinioiopua, Paoroa pa'wechitu uhjuratiapua Aatenami; nape Siiraa Timoteoa tiame, Weerea itipikapua pehjo. ¹⁵ Paoro i'tosiamе ahjamao, Aatena muuwari mochiwachisi ajasitiapua. Ehjepami taawechiami taamo i'tosiamеa Weerea e'enasapa eenechio, Siirao Timoteoopua tiameo, yaapiti Aatena e'enanureriapua Paoro kahtiachi.

Paoro, Aatena te'ta muuwarichi ihsiria

¹⁶ Aatena mochinioio, Siira puuyekaopua Timoteoopua tiame, Paoroa ki nu'uti tesiwa erepakapua wa'a muuwarichi ohjoemeo, wa'ao pochikame weeriopua ri'riosi netetiameopua, yooma ihta ri'riosiopua. ¹⁷ Waikao ahpo i'toa Eesusichi simiyame nayewemiaopua wa'ao, i'isaeri napawikarichio o'inekapua, taamo i'toa Riosichi simiyameopua. Wa'a napawikarichio i'isaeri ti'tjoeria ki i'isaeria ti'tjoeria tiame, Riosichi paparamе eneriapua

paparao, nape ki nane'riame eneriapua pehjio, Eesusichi simiyame ka'karuma tuuyewariopua. Wa'api wa'a muuwarichioipua naasipao, senepi eejenapamekaipua tiameo, ti'tijoeri wa'ami enapameopua, Eesusichi simiyame naewemiaopua. ¹⁸ Wa'a e'enakapua wahjachi ti'tijoeri, inatari pepenitame, aatia tiiachipaopua taamo ahjao ahpo penitame; wahjachi ti'tijoea tiame, achini tiiachipa i'ka weechi taamo mochiko, ahpo penitame; yooma ihta itapiti wa'atiame simiyamechi, pu'seriami nayewaka. Ookapi puuuu Paoro chiiiao, chaachapakapua:

—¿Ihtana chanika chiiame ihji tijoea kiisi inatame chiiame, oowera kihta chiiiai oowera pu'seriami nayewaka?

Nape aaata puuuu chaachapakapua:

—Iina, nape seesenu ri'riosi nayewameka chiiamepua.

Wa'a chaachapakapua Eesusi nayewaniame inamukapao, aaata mukukaiopua, eenechi ahjakame. ¹⁹ Waikao puuuu, Aareopako tewaniachi taamo i'tokapua, aapoe nanapawirachi. Wa'a siimpanioio taamo chaachapasipua:

—Taamo masitemitia eemea pu'kaoi, taamo masitejerani teemeai, pu'ka weemera simiyame aamo i'toao. ²⁰ Sewina tiamekate puuuu taamo machiyao, pukaepa te'ta kaawe taamo nane'retejerani teemea.

²¹ Yooma Aatena ti'tijoeria, seesenu wa'a mochikame tiamea, pu'kache weemera simiyameche itapiti i'yacheka pu'seriami eneriapua.

²² Napawika nanayewaniachio Paoroa, naasipa weripaka nayewekapua:

—Eeme Aatena ti'tijoeri, kii ookapi itapitichi paparamepua, tetewikame neea aamoo, yooma itapitichi ri'riosi netetiamechi paparamekoopua, oowe e'riamekoopua. I'wa muuwarichi te'ta ohjoniachio, muuwaeme ajakame tetewikania ri'riosi netetiame,

tepawetiachiami ajakame, ri'riosi tehtee netetiame.
²³ Nape piiripi tepawechi iyotetiachio, chiamekapua:
“Ihji Riosia, ki machiwamepua pehjo.”

Wéé, i'ka Riosi ki machiwamechi simiyameo, aamo nayewemania. Puuu Riosi aamo ki machiyaa pehjo, Aata puuu ki nu'uti tisiwa ki ahsepame tiame utewarieme puuu, puuu eee iintókame: ²⁴ Puuu apoe iintokamepua i'ka wehjoari netekao, yooma ahjachi iintuameopua tiameo. Apoekamerapua yomatiamé wehjoari Te'ta Nuurari Tiiameraa, yomatiamé tewekaopua aampa tiamepua tiame tísia ahpo utewaríeo; puuu, ki weechi tiopachi-ami ahka ohjoemepua, ti'tijoeri neteriachio. ²⁵ Apoe te'ta taamo Noono Paamiraa, ki aatae neesetoniamé pua, apoekamerakapua taamo neesetoamea, apoekamerakapua taamo ahjari ki'yamea, apoepua tiameo, taamo iwiya ki'yamea, ihtaoipua tiameo, taamo nakika mochikao.

²⁶ Ihji Riosia, apoe iintokame tijoe netekao, pukeri o'icharichio piiripi wa'api tijoe netekoio, ki ookapi ti'tijoeri mehtasirepua, ahkasi yomatiamé weechi pochiyachisi. Ihji wa'api Riosia pukeri yawichituwa yahchakao, piiripi yawichituwa o'inekaipua ahkasi yomatiamé wehjoarichio yawichituwa enepaterepua, ahkasi yomatiamé wehjoarichi yawichituwa mehtarepua, ahpo yawichituwa weerariaopua piirechi werasikaopua. Apoe iintokamepua tiameo, ahkasi yooma pipiripi yawichiwa asiyachi suuwerao. ²⁷ Nape te'ta ihji Riosi inataka iintoriaa, yomatiamé i'ka wehjoarichi mochikame yawichituwa, apochi e'enamichio iintokame, apochi e'enaka paparamichio iintokamepua, ihta ti'tijoerikoipua. Riosia, a'chitiaoí teeka apochi e'enajerare puuu, imasukaoi ahpo i'yasikao ki mamachiriamechitiao. Puuu Riosi teipuamea, kiisi tehki tiiatepua teipuawichioo, tewinariamewichioopua

pu'kao, Riosio tamochio, kiisi mehka kahtoi tiipa tamochio, aaatachioi. ²⁸ Riosio kiisi mehka kahtioti neeea, ahkasi taamo wa'api iwiyaoui, apoe wa'apikopapua taamo ahjao, apoe ihsiamekopapua pu'ka iwiwa taamo ahjari ki'yakao, ahkasi taamo iikachioi apoe ihsiamepua taamo ahjatekao, yooma weerewachi taamo noononiamie ahjatewaoipua. Aaata aamo ehkoriaami i'iyoteriai, eee chaachapariaipua tiameo: “Teemea Riosi tetejimarikaitepua.” ²⁹ Wa'a teeso teemea wa'a tiiachipao, Riosie wa'api ti'tjoeritetutetiamekapao, Riosio ka'te ki aaata ki ahjamee tijoe enepatetiameko, erakomete teemea, ki i'ka itapitie ki ahjamee netetiamechitia, riosirewaeniamechitiao: o'roe netetiamchitiao, sisiokieo, tehteeo, ihtaoie itapiti ri'rriosirewa, ti'tjoerie neteniameo. ³⁰ Ihji wa'api Riosi ki aamo machiriaa, aamo ti'tjioe ooweru tiame ki ahpochi paparaka mochikoioipua ahkasi wahka ihtoriachisi ehpesiamio, kihta kokosari iintokamepua ti'tjoeri pehji, yomatiamie ti'tjoeri puuyetoka yasitoapaopua, apochi paparapuawichioipua ki ka'karuma ahpo nokayao toaka, aapoe neteka ri'rriosi ahjachi paparaopua tiamé. ³¹ Nape ki ka'karuma yooraka mochinariameopua, yahchakame puuuu aaataeo, ti'tjoerio, ihta taawechi katewepuameo. Puuuu aaata ti'tjoeri katewemeri Riosi uuriaa, mukukoi eenechi oijenateka ma'chitarepua aatanakoo.

³² Waikao ookapi puuu keepuamea, pu'ka mukukai eenechi ahjaniame inamukapaopua, na'areka a'achekapua Paaroo. Nape wahjachi keepunariameaipua chaachapakapua Paaroo:

—Pu'kao, meeriamahka keepunariame teemea.

³³ Wa'a chaachapasoopua, puuyatiapua wa'ao. ³⁴ Nape wahjachi Paorochitia inatamea, pichikerepua pu'kao. Pi-iripi puuuu Rionisio tewaniamekapua, Aareopako tewa-

niamechi pirenaturichi tijoe, piirea oowitiamekapua, Ramarisi tewaniame, ookapi wahjachi aaata tiame.

18

Paoroa Koorintio mochiwachi ihsiria

¹ Neipa i'kao Paoroa, Aatena machenasaapua, Koorintio e'enatiapua waikao. ² Waikao wa'ao, wa'a natepatiapua aaata Aakira tewaniame isaeri tijoe, puuuu, Poonto weechi eenakame eneriapua, pukeri eenakame. Puuu uupiraa, Pirisira tewaniamekapua, ahjama eenakame tiame. Ihjia Iitaria weechi ohjoekaio e'enakame eneriapua, yooma i'isaeri puuyachanioipua wa'ao. Ihjia, Rooma muuwari mochiwarichio, puuyakame eneriapua wa'ao, Kaurio yawichie, puuyanuretiapa wa'ao. Paoroa piie taaweo, Aakira pehterachi siminarekapua ne'nemia. ³ Ihji Aakiraa, wisokari neteka tekipanamekopaopua Paorochitiao, wa'a itipitiapua ookapi taawe. ⁴ Waikao wa'a mochikao, senepi sawarachi resipuniame taawechio, wa'a napawikarichi eejenapatiapua, wa'a masitemiaopua Riosi tuuyewario, i'isaeri ti'tijoerio ki i'isaeri ti'tijoeriopua tiame.

⁵ Siirao Timoteoopua tiame, Maseronia o'inia e'enasoopua Paoroa, masitekache teetotiapua waikao, i'isaeri ti'tijoerio, Eesusi te'tako tuukaopua, Riosie Weratiameo, aapoeo, puuyeka mochitoriaopua enamichioo. ⁶ Nape oowe erapateniamea masitekao, Paoroa na'areka ki nahketiapa ahpo masitiao, ahpo wakirao pechichikaopua, chaanekapua pu'kao:

—Aamoe nane'renapua a'chi ikisaa, Riosie aamo kokosatioo, ka'chi teerema neeea. Ehpeo neeea ohso kaawe, seesenu ti'tijoechi siimania masitemiaopua, ki i'isaeri ti'tijoechi.

⁷ Wa'a cheesopua Paaroo, wa'a puuyasaapa napawikarichio, Tiisio Uhto tewaniame ta'perachi e'enatiapua, puuuu Eesusi Paamirachi paparama eneriapua tiame, wa'api napawikarichi chokichi ohjoeme.

⁸ Piirechi Eesusichi paparama tiame, Kirihpo tewaniame wa'api napawikarichi paamiratuamea, yooma ahpo ta'pechi mochikame tiame, Eesusichi paparakapua tiameo. Muuwaeme wahjachi Koorintio ohjoemea tiame, Paoro Eesusichi simiyame chiia pichikekopao, papatotiapua pu'kaopua waikao. ⁹ Piie tukawarichio apoe Eesusi Paamiraa, chaaneriapua Paaroo kochirewachio:

—Paaroo, muuuu ka'te seeweka simitemitiapua no'o naewakao, ka'te teewemitiaoi aamo teetoao. ¹⁰ Aamo ahjama ihsiai teetomeri neeea, aamo na'ara yoranioopua, anachaka aamo teetomichiopua. I'wa muuwarichi no'o mochitiaa, ki ookapikaitepua noochi paparameripua pehjo.

¹¹ Pu'ka nane'reriopa Paaroo Koorintioo, piie paamupari aampa naasipasi itipitiapua wa'ao, Riosi ka'karuma tuuyewari masitekaopua.

¹² Nape pu'ka taawechiami taamo mochikoio, Karioni yawichikoi Aakaya weechio, puuu i'isaeri ti'tijoeri ki Eesusichi paparakamea, ahpo pirenaturiapua Paoro nekamucheka wenejimichio. Waikao pukaeo, Paoroa chapisa i'totiapua Karioni yawichichio, peereira karichi katewemia. ¹³ Karioni yawichio, chaachapakapua wenejikapua Paaroo:

—Ihji tijoea, seenu nokiwame masitiamekapu puuuu, ki taamo Riosichi parachitia nokaya.

¹⁴ Nape Karioni yawichia, Paoroche simiyame ahpo wa'a chaaneniapao, chaanekapua i'isaeri ti'tijoeo:

—Nee, tisiwa tiame enesoopua pu'ka Paoro wenejiaopua noochio, aata meripume tiame enesoo,

aamo keepumii neeea. ¹⁵ Nape ki wa'a tiamekopua aamo chaachapao, nape oowera aamo nokiwa tiamekopua pu'kao, aamoe katewepuapua pu'kao, kihtawichio pakimetenia wa'ao.

¹⁶ Wa'a cheesaapua, ma'chi puuyanakupua pu'kao, wa'a peereira karichio. ¹⁷ Nape puuu wenejiamea, Sohtenikamera chapisikapua waikao, piiripi tijoe wa'api napawikarichi paamiratuame, pu'kao Eesusichi paparopa tiameo. Waikaopua wa'api yawichi tetewachio, tísia wewepiakapua pu'kao, pu'ka yawichio tísia nokitioo katewetaoipu, erakoka. Nape yawichi Karionia, wa'a noonoikoipua pu'kao ahpo tetewachi, oowera tetewikapua pu'kao.

Antiokía enasa Paoroa, eenechi o'inenapua ahpo paisa simiyame oira

¹⁸ Neipa i'ka wenejitiaioipua Paoroa, muuwaeme taawe itipitiapua Koorintioo. Pu'ka neipami wa'a mochisaapua Paoroa, pu'ka Koorintio tiopachi poponiwao, u'matomio tuusaapua wa'asi, Siiria weechi uumpatiapua waikao pawekakerachi, Pirisiria yeetoka, Aakira tiame. Nape Seenkera tewaniachi asisaapua pawekakera chuchupachi, ke'chu eenechi uumatonioioipua pawekakerachio, ahpo kuupa sikitekapua waikao, pu'ka kuupao Riosio, ahkasi itapiti Riosiwichio iintosapa tehpunamio tuuriamekapua. ¹⁹ Seenkera puuyasa Ejesio asisaapua Paoroa, na'pa toisaapua waikao, Aakirao Pirisiriao wa'api uupiraopua tiame, wa'a napawikarichi e'natiapua waikao. Wa'a napawikarichi i'isaeri nanapawiachio, Paoroa wa'a nayewaka ku'itapio. ²⁰ Apoeo taamo itipinuriaipua pehjo, nape Paoroa ka'chi iika itipimio tuukapua. ²¹ Nape u'matoaiopua wa'ao, cheekapua pu'kao:

—Riosi erasoo, eenechi enamane aamo ne'nemia.

Wa'a cheesopa Paaroo, u'matotiapua waikao Eejesioo, Sesarea paonamia siimpatiapua waikao, pawekakerachi. ²² Sesarea asisaapa pawekakera chuchupachio, wa'a tetekisaapa, Eerusarenite mo'moenatiapua waikao, Paoro ahjama. Wa'a Eerusareni e'ensaaapa, yooma teepotetiapua wa'ao Eesusichi paparameo. Eerusareni o'iniaio, eenechi Antiokía tetekitiapua waikao. ²³ Wa'a Antiokíao, ookapi taawe mochisaapa, eenechi puuyatiapua wa'ao, eenechi yomachi ohjomia taamo ohjoriachi, yooma pipiripi mochiwachiami wa'amio, Kaarasia weewachiohua, Rijia weechiohua tiame. Yooma wa'a ohjokao, epeche ku'ipasitiapua masitekao, pewatiame te'teremichiohua Eesusichio, ahpo paparao.

Aaporoa Eejesio nayewatunapua

²⁴ Wa'a taamo teetoiohua Paoro ahjamao, pu'ka taawechemio, aaata eenariaipua Eejesioo, Aaporo tewaniame, Arejantia muuwari mochiwachi tijoetukame, puuu isaeri tijoe enerehua. Puuu tijoea, tísia yekiyame enerehua nayewakao, ki teesa penipakame Riosi nayewaopua Ehkoriai Iyoterichio. ²⁵ Tísia machiyame eneriaipua Riosichi poeo; tísia weemuame eneriaipua Eesusichi simiyame nayewakao, nape oowera neeroie paatoniamече machiyai, Waani Paatori yooraria, kihta nane'rekamekaipua Eesusie paatoniamео, Eesusie ahpo Riosiwariе paatoniamео. ²⁶ Aaporoa Eejesioo, kihta seeweka nayewame enerehua wa'a napawikarichio. Nape Pisisiriaa Aakira tiamea, tapanarami Eejesio itipikame wa'a taamo u'matopoio, Aaporo keepusaapua nayewao, ahpo ta'pechi paajuterehua, epeche kaawe ma'chiamе tuuyepuwichiohua, ki ahpo nane'riaopua pehjo, Eesusie paatoniamеchi simiyameopua, ahpo Riosiwari tamochi yasipatekaopua, taamo ahjama

inisimichioopua. ²⁷ Aaporoa Eejesio kajusaapa masitekao, Aakaya weeechi siminarepasoopua paonamina, wa'a Riosichi poponiwaa, kaawe iintarepua tiame. Waikaopua wa'a Aakaya Eesusichi poponiwaopua, iyosi iyotesa uhjurerepua pu'kao, Aaporoe, pu'kao kaawe uuka asipumichioopua ahpo mochikachio. Waikao, Aaporoa Koorintio muuwari mochiwachi asisaapa Aakaya weeechio, wa'a Eesusichi paparameo, tísia ku'iparepua pu'kao, epeche pepenipatekaopua Eesusichi simiyameo, yooma pu'ka Eesusichi oowe e'repakameopua, Riosi cheriwepuawichioopua pu'kao. ²⁸ Aaporoa, tísia utewaeme ihsikame eneriapua wa'ao, pu'ka Aakaya mochikame i'isaeri ti'tijoechiopua, Eesusiko chaanesika te'ta Riosie Weratiameopua. Pu'ka wa'a chiiameo, Ehkoriaami Iyoterichi ne'netoka masitesirepua pu'kao, te'ta pichiwa chiiamekoo pu'ka wa'a tiiameo, yooma inamuachi. Wa'a inisika masitetiaapa, ka'chi iika ka'itame erakorepua.

19

Paoroa Eejesio ihsiria

¹ Aaporoa Koorintio ihsioio, Paoro ahjama nokisinioio tepaniami kaawiekachiami uumatokao, Eejesio tetekitia-pua. Wa'a ajasitioopua, wa'a mochiriapua ookapi Riosichi paparame. ² Pu'kao Paoroa iinatukekapua:

—¿Nane'riamekai eemeapa amochi eenariopua Riosi Riosiwario, Riosichi aamo paparariachisi o'iniaopua?

Aapoeo chaachapakapua:

—Kiisioi inamuamekai teemea Riosi Riosiwarichi simiyameo.

³ Waikao Paoroa eenechi iinatukekapua:

—¿Aachin chaanetia eeme paatoaio?

Aapoeo chaachapakapua:

Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:495Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:9

—Waani paatoachitia paatotiamekata teemea, aata Waani Arirea weechi paatoriachitia.

⁴ Wa'a chaachapasoopua, Paoroa chaanekapua waikao:

—Nane'riamenia pu'kao, Waania neeroieche paatoriamekopua ti'tijoerio, nape Waania cheekamepua tiameo: “Neipa no'o eenamechi paparakamea, yooma ihta tatakori cheriwepuamepua Riosieo.” Puuu neipa Waani eenakamea, apoe Eesusi puuuu, Riosie Weratiame, ehpe taamo nane'reka mochitoapua. Puuu Apoe Eesusia, puuu wa'apikaitepua Waani aamo paatio, aamo iikachi yasipakamepu Riosiwarira.

⁵ Waikaopu Paoro tuuyeniamea, chaachapakapua:

—¡Naakonakosa, wa'a tiame puuu naaju? Wa'a teeso, ¿Wanie taamo paatotioopua neerochio taamo ki ka'karuma nokiwa toinarekao, Riosia taamo iikachi yachapaterepua ahpo Riosiwario? —chaachapakapua waikao.

⁶ Waikao aapoeo, Paoro ahjamao Riosi cheriwema kianarepakopaopua ahpo weemera simiyame nane'rekapao, waikao Paoro ahjachi seekarepakao, Riosi cheriwema ki'yakapua pu'kawichioo. Waikaopua Riosio apochi yahchariopa Riosi Riosiwario, tísia kaawe erakokaopua, ahpo naerachi kaawe e'rekapua Riosio. ⁷ Puuu ti'tijoe kaawe erakoka naewakamea, oosa mariki aampa ookahka ti'tijoeapua.

⁸ Wa'a Eejasioo, paika meeche nokitiapua Paoro ahjamao, Paoro i'isaeri napawikarichi masitioio. Wa'a napawikarichio, kihta seeweka nayewatuka Paoroa, Riosi ye'kariwachi simiyameopua, utewaeme oowe erapatioiopua ti'tijoeo ooweruopua tiameo. ⁹ Nape Paoroa wahjachio, kiisi pichikenariopua ahpo masitiao, pu'ka Riosi Kaaweruma Poerachi simiyameo, wa'atia toisa

puuyatiapua wa'a napawikarichio. Nape Eesusichi parakameo, pirenachi i'totiapua waikao, Tiirano tewaniame masitikarichi; wa'a simitetiapua waikao masitekao. Wa'a nokitiapua waikao, utewaeme masitekaopua senepi taawechi. ¹⁰ Wa'a Eejasio masitekao, ooka paamupari ahsieme nokitiapua wa'ao. Wa'a Paoro masiteriaa Eesusichi simiyamea, kai waapisi nane'reretiapua wa'amio, ahkasi yomachi Aasia weechiamisi; wa'ami mochikameai, muuwaeme wa'a e'enakapua Paoro keepumiaopua Eesusichi simiyame masitia. Puuu wa'a e'enakamea, i'isaeri ti'tijoerikapua, ri'rieko ti'tijoeritiamé. ¹¹ Riosiai ki teesa teetoapua Paorochio, itapiti ki maaenari inisikaopua, tísia peenia tiame ki maaenari inisikaopua. ¹² Tísia Riosi utewarieme e'repakaopua Paoro, ahkasi ti'tijoeria ahpo wisasoriwaoi upapakao, Paoro wisasoriwachi ihchepatesao, ahpo kokoriame iinueka sautemia i'topakapua, na'arari tijoeturi pakitekameoi, pukae ma'chípamia.

¹³ Ookapi i'isaeri seesenu wa'ami ohjoameai, ahpo puuyachame teewameopua na'arari tijoeturio, wa'achi noonoimo o'rariaipua, Eesusi teewarachi te'yaka puuyanamo o'rakaopua na'arario, eee chaachapaka te'yariaipua:

—Eesusi teewarachi aamo te'yaninia Paoro nayewamechi. Yaapiti machenasamua pu'ka tijoecho.

¹⁴ Puuu wa'a nokayamea oowisani ti'tijoe Eesewa tatanara eneriaipua, ne'neseriosio te'ta paamiratuamera.

¹⁵ Nape pu'kao wa'a noonoimo o'roiopua Eesusi teewarachio, puuu na'arari tijoechi kahtiamea, chaanerepua pu'kao:

—¿Aatanana eemea wa'a no'o chaanemiao? Eesusikamera machiyamenia, Paoroopua tiame, nape eemeo, kiisi machiyamenia.

¹⁶ Wa'a cheeka puuu na'arari tijeochi ahjachi kah-tiamea, nasiwasiterepua pu'kao, oowisani ti'tijeochio. Waikao, puuu oowisani ti'tijoea yooma eeranatetiame ujumarepua, ki wakiraeka poiyaame. ¹⁷ I'ka wa'a tiame in-amukapa yomachi Eejasio mochikamea, i'isaeria ri'rieko ti'tijoeri tiamea, tísia majarepua. Wa'a iika Eesusi utewari iyoriwaa, ki ku'wichisi mehtarepua yomachi wa'amio.

¹⁸ Waikaopu muuwaeme tatakorkamea, Paorochi e'enakapua, Riosichi tuumia ahpo tatakorkiriao, wa'a iika Eesusichi paparakapua. ¹⁹ Waikaopu riaorósiwa nokayamea, yooma u'pariapua ahpo ki ka'karuma nokiwa iyotapeopua, pu'kao puuuu, yooma na'ichi ihpapaka kosokapua, yooma taamo tetewachi. Yooma wa'a iyotaperi kositiame natekaraa, ahkasi ooka weerewa aampa oosa mariki miiri taawechi yowiwame eneriapua. ²⁰ Wa'a ikisika epeche weeresi teetoapu Eesusichi paparaniamia.

²¹ Neipa i'kao Paoroa, Maseronia weeechi siimpuapo erapakapua, Riosi Riosiwarie i'toniapa wa'ao, wa'a o'iniaio Aakaya weeechi, Aakaya weeechi o'iniaio, ahkasi Eerusareni. Paoroa eepi chachaniaipua: “Eerusareni asisaania, siimachenia weruma Rooma mochiwachio.” ²² Wa'a siimo erapasaapa Paoroa Maseronia weeechio, pahcha uhjurakapua ooka ahpo ku'yameopua, Timoteoopua, Eerahtoopua tiame. Nape teemea pehjo, wa'api Eejasio itipikapua ookapi taawe.

Weeru chaachapari Eejasio weruma mochiwachi

²³ Pu'ka taawechiamio Eejasio muuwarichio, ki teesa noonowikapua wa'ao, Riosichi Kaaweruma Poee, na'naritokamechiopua. ²⁴ Ihji weruma noonowitekamea, Reemetio tewaniamekapua, Atemisa riosiewareniamie tiopara tataparasio, nu'nunti tiopa neteka tekipanameo, teekora. Ki ookapi

yowiyamekapua, Atemisaka tiame riosiewaeniameeo, ki ookapi netekao, tekipanakiameapua tiamé. ²⁵ Ihji Reemetioa, yooma na'poasapa ahpo tekipanatiameo, ahpo tekipanatiamechitia itapiti neteka nokayame na'poasaopua tiameo, chaanekapua ahpo tekipanatiao ahpo na'poariaopua tiame:

—Eeme ti'tijoe, yooma i'ka itapiti tehkichi tekipanamea, nane'reka mochiwi eemea, i'ka tehkieche yowika taamo ahjaka mochitoamekopua. I'ka tehki kiteresoopua, kiteremeri teemea taamo tísia paarasateka mochitoao. ²⁶ Ihji Paoroa cheeka oiyamepua, ihji ri'rriosichi taamo paparao kihta nateyamekopa puuua, kiisi ahjame ri'rriosi netetiamekapa puuua. Wa'a cheeka oika i'wao, ki ookapi toiterepua wa'asi taamoe ri'rrosiwa netetiachi paparameo, wa'a cheeka oikamepua ahkasi Aasia weechiamioi, ahkasi yomatiamé wa'aoi. ²⁷ Wa'a inisiopa i'ka tijoeo, taamo tehkiwaa teere wichitoamepua, taamoo nehjaka yowiyao. Wa'a cheeka oiwamea, ki teesa na'itu tiamepua taamo tehkiwawichioo. Simitesoopua i'ka wa'a cheesikao, taamo tehkiwao wekameripua wa'asio. Wa'a ikitioo, puuu Atemisa riosirewaai kiisi iyoripuamepua wa'asio waikao; ihji Atemisa tiopara peenia tiiiai, wekameripua pu'sereniamea tiame, aata wa'a Atemisa tiopachi muuwaeme enapaniameeo, Atemisa riosichitia paparaniameai wa'asi.

²⁸ Waikaopu i'ka inamukamea, tísia nekakoka Paorochio, weeru chaachapakapua:

—¡Atemisa Ejesio riosia, ki nu'uti riosi puuuua!

²⁹ Waikao wa'a chaachapasikaopua ki kuita rooroikao, ooka Paoro ahjama ohjoame chapikapua, Maseronia e'enakame ti'tijoe: piiripia Aakayo tewaniame, piirea Arihtako tewaniame; pu'ka chapisaopua te'ta nanapawiniachisi panisutoka i'tokapua. ³⁰ Paoroa nane'resapao,

pejana nayewamo o'rakaipua wa'a eenakao, nape Eesusichi paparame ahjama mochikamea ki toakapua si-imichioo. ³¹ Ookapi wa'a Eejasio yoorewa neese-toamea, Paoro kaawe e'riamea tiame, utewa chaanenureka uhjureriapua Paaroo, ki pakimichiopua wa'a napawitiachio. ³² Wa'a napawiniachio, yooma wewekaka nayewaka puuuu. Ookapi puuuu piiripi itapiti chaachapakapua, wahjachia, piirechi itapiti. Kiiya yoomarika wa'a e'enakamea, kiisi nane'reriai aatia tiiachipa, wa'a napawirioio wa'a e'enariapua tiame. ³³ Nape ookapi Eesusichi paparame i'isaeri ti'tijoea, Arejanto tewaniame kaawe tuuyewaopua, itaneriaipua Paoro ahjama ohjoameopua, neh-pupamichiopua wa'a muuwari napawikamechiopua. Wa'a yoratiapa puuuu, sekae teeweteriaipua muuwario nayewemiapa, ³⁴ nape muuwaria, machika isaeri tijoekopa pu'kao, ki toitiapua neh-pupamichioo. Waikao puuu wa'a napawikamea, ahkasi ooka keenako ahka siinakokapua, eee chaachapaka:

—¡Atemisa Eejasio riosia, ki nu'uti riosi puuuuuuu!

³⁵ Waikao wa'api muuwari yawichi iyoteriraa, ahkasi teewetiai te'tewesoopua pu'ka muuwario, chaanekapua pu'kao:

—Ti'tijoeri Eejasio ohjoeme, ¿ki nane'reniamekosa eemea, teemekamerakopua Atemisa riosi tiopara inatiamerakoo, pu'ka tewekachi o'inia wichikameopua Atemisaka tiameopua tehté? ³⁶ Aataai ki ka'itame tiopua i'kao, ihchi mochipuapua ohso kaawe, kihta noonopuapua kihta kaawe inatasaopua pehjiio. ³⁷ Wa'a tiiachio, kihta iintokamewicho upatiame ihji ti'tijoea, kihta ichikokamepua Atemisa tioparachio, kihtaoi a'chitiame nayewakamepua Atemisa taamo riosirewaoi. ³⁸ Puuu Reemetio tijoera, itapiti ki kaawe nokariame iinuesaapua aatachiopua, peereichi u'paka

katewemete puuua. ³⁹ Nape aaata tísia ki kaawe nokitiame katewenariamea, te'ta weruma kateweniachi, i'tomete puuua. ⁴⁰ Ihji eee ikitiame tamochio, taamo maaporichi teerepamaoipua taamoo. Seenekachioi teemea teemekamera kokosapuamepua, te'ta rooma yawichio, kihta iinuekapa teemea taamo nehpuaka chaachapamiao.

⁴¹ Wa'a chaanesapa ihji Eejasio yawichi iyoteria, nono-rapukapua waikao.

20

Paoro Maseroniami oiwa, Reesia weeechi tiame

¹ Neipa weeru noonoitiamē teewetioopua, Paoroa ahpo kahtiachi paesapaopua Eesusichi paparameo, kaawe tuuyesapa pu'kao, Maseroniami siimpatiapua waikao. ² Yooma ohjosaapa Maseronia weeechiami mochiwachio, yooma wa'ami mochikame Eesusichi paparameo, oisa erapatetiapua Eesusichio. Wa'a ikisaapua, Keeresia weeechi e'enatiapua, ³ wa'ao, paika meeche mochitiapua wa'ao. Wa'a o'iniaio Siiria weeechi siimpapoi, pawekakerachi moenoi ahpo chapipuame aaata i'isaerie nane'rekapao, ki pawekakerachi siimpatiapua wa'ao. Waikao Paoroa Maseronia weeechiami nonorapo orapakapua, ohso kaawe. ⁴ Wa'amio taamo ahjama siimpapakapua, Sopate tewaniame tijoe Piiru taanara, Werewe mochiwachi tijoe. Wahjachi taamo ahjama siimpamea, Tesaronika ohjoemekapua, piiripi puuua, Arihtako tewaniame, piiree Seeunto tewaniame. Wa'achi ihtoapua tiame, Kaayo tewaniame, puuua Rerewe mochiwachi ti-joekapua; piirechi taamo ahjama ihtoapua tiame, Timoteo tewaniame. Wa'achi taamo ahjamao, naati ihtoapua tiameo: Tikiko tewaniame, Torojimo tewaniame tiame, puuu na'paa, Aasia weeechi ti'ti-joekapua. ⁵ Yooma ihjia

Iiripo ajasitioopua, pahcha uumatosaapua wehchio, Toroa tewaniachio taamo puuyeriapua. ⁶ Teemea Paoro ahjamao, Iiripo itipika teemea, Paani Ki Rewaruraeme Koi'wa pahko u'matsoopa, uumatonariapa. Waikao pu'ka pahko u'matsoopa, pawekakerachi mo'moenasaapua, mariki taawechi paonatiapua, pahcha uumpakame mochikachiopua, Toroa tewaniachio; wa'ao, oowisani taawe mochitiapua.

Toroa tewaniachi ohjotiamē

⁷ Ehjepamio, pahcha simiyachi oowisani taaweo, Apoe Paamira Eesusi Aari Ko'karia, yorania napawitia-pua wa'ao. Paoroa pu'ka kooame ko'kotioiopua, wa'a poponiwa masitesikapua, Eesusichi paparame. Wa'a masitiai Paoroa, pu'ka meere u'matomiapa puuuu, ki ku'itapisi masitesika Paoroa, ahkasi naasipa tukaomi teetoio, itapiti ikitiapua. ⁸ Wa'a taamo napawiriachio, kaaria paika raampachikapa wa'a yooreminao. Wa'a yooreminao, weeru uutapachikapua wa'ao, weeka ajakachi tahjera. ⁹ Piiripi temari Eutiko tewaniamea, kahtiapua kaari machineporachio, Paoro keepuka. Paoro ki ku'itapi ihsiopa wa'ao masitekao, ihji temaria, ki waapisi kochipakaopua wa'ao, tenawika wichikapua wehchisi, wa'a paika kaari raampachi o'iniaopua. Teere wichisoo, aata yahchaka ne'niamea pu'kao, “mukukamepua wa'asi”, chaachapakapua. ¹⁰ Waikao Paoroa tekikao, chukipaka koomipakao wichikameo, wa'a keepuame Riosichi paparakameo, chaanekapua:

—Ka'te majako eemea. Ahjaitepua pehjiio.

¹¹ Waikao Paoroa werisipusaopua pu'kao, eenechi moenasoopua, ko'kotiapua waikao. Wa'a ko'kosepatioopa Paoroa, eenechi simitekapua masitekao, ahkasi ma'chirepachisi. Ma'chirepasoo, puuyatiapua

wa'ao. ¹² Puuu temari wichikame i'toamea ta'perachio, ki nu'uti kaawe erakosiapua eenechi ahjariopua pu'kao.

Toroa o'inia Miireto uumpatiame

¹³ Paoroa weechiami u'matomerikapa puuuu, pahcha taamo uhjurakapua Aasoni mochiwachi, wa'a ahpo puuyenuresapa taamoo. ¹⁴ Aasoni mochiwachi taamo natepasaapa teemea Paoro ahjamao, Mitireneami siimpatiapua waikao, Paoro ahjama pawekakerachi mo'moenasao. ¹⁵ Mitirene o'inia uumatosaapa, pu'ka meereo, Kii tewaniachi ma'chiachiami e'enaka teemea. Wa'ami u'matosaapa teemea, yooma tukawari pawesimika teemea pehji; ahkasi meere ma'chirepasooa teemea, Saamo tewaniachi ajasitiapua. Wa'a o'iniao yooma taawe pawesimikao, Miireto ajasitiapua waikao. ¹⁶ Paoroo ki asinarekapua Eejasioo, ki tehpe eenepanariapapua wa'ao Aasia weechio, yaapi asinariapa Eerusarenio, ke'chu Semejenato pahko asioio, ka'chi ikitioopua poesiminiachio.

Paoro nayewaria, Eejasio pa'pamuratuamewichio

¹⁷ Miireto o'inia Paoroa, Eejasio tiopachi aata uhjurakapua, wa'a pa'pamuratuameo ahpo kahtiachi e'enamichiopua. ¹⁸ Pu'ka pa'pamuratuameo ahpo kahtiachi e'enasoopua, Paoroa o'inekapua chaanekaopua pu'kao:

—Nee, nane'riame eemea achini teerio no'oo amochio, no'oo pukeri eenariachisi Eejasio mochiwachiopua, Aasia weechio. ¹⁹ Neeea aamo tesiwe e'riapao, tísia o'kewaka yasitokamenia, ihtaoi a'chi no'o ikiyaopua, aataaeoi ki ka'karuma i'isaeri no'o merinarewaoi. ²⁰ Nape neea merinareniaio, kiisi toaka simitekamenia aamowichio Riosichi kaawe enemiao, yooma tetewachi masitekaopua, yooma

ti'tiopachiamio, ahkai aamo ta'pechiamiopua tiame.
²¹ Pu'ka i'isaeri ti'tijoerio, ki i'isaeri ti'tijoeriopua tiameo, yooma tuuyekamenia aachin teeka e'enamichiopua Riosichio, ahpo tatakoriario toinarekao, Riosichi e'enaka ahpo tuumichiopua, yooma aataaiopua, Riosichi itamichiopua ahpo tatakoriwa cheriwepuawichiopua, Eesusichi paparaka. ²² Ehpeonia Riosi Riosiwario, Eerusareni simijereniamenia, ki nane'riamenia itapitiwichiojoarepua, aatiaoi no'o teeremeriopua wa'ao. ²³ Neeea naatiche nane'riamepua, Riosi Riosiwario nane'retianiapao, ahkai oiyao tisia aiwameriopia, karichi no'o yachatioopua. ²⁴ Nape tisia aiwao neee, ka'chi tiamechitia tetewamenia pu'kao; no'o ahjarioi ki te'ta nateyame tetewamenia, noochio te'ta nateyameraa, naatiche puua: no'o Paamira Eesusi tehkiwachiche, no'o teetoa ahkasi no'o kajumiachisiopia, Eesusie no'o kiaretiaopua, yomachi nayewatumichiopua i'ka Riosi taamo te'ta nakiwarichi simiyame.

²⁵ Ehpeo eemea kaawe inamumitiopia i'kao: Aataai no'o oiriachi tetewikamea, i'ka Riosichi simiyame ye'kari nayewatukao, ki oosa aampa no'o tetewimeripua wa'asi. ²⁶ Neeea te'ta ma'chitanariamepua no'oo, ahkai yomachimi no'o oiriameopua Riosichi simiyame nayewatukao. Aata ki Riosie newipatepuame itipikame enesooopua, kihta no'o toiterio tuuyewari eramania noochio. ²⁷ Yooma ti'tjoeri tuuyekame neeeapa no'o oiriachiamio, yooma ihta Riosi no'o tuuyeriaopua tuuyepuaichioo, ahsepari no'oe chanitiame puuupa wa'asi. ²⁸ Wa'a tiachipao, yooma eeme pa'pamiratuame neesetori ajawatiameo Riosiwario, kaawe aamo neesetoka mochitojeraninia, yooma Riosichi te'tereka mochitoameopua, Eesusichi paparaka. ²⁹ Neeea kaawe nane'riamepua eemechio, no'oo ki aamo ahjama

Eesusi Ajawariae Nokitiame 20:30104Eesusi Ajaw

kahtioopa, sapoorichitia amochi e'enamerekopua aamo po'wachitia ko'konarekao, yooma aamo Eesusi te'terameopua, ahkaoui aamo napawitiamechiopua, tiopachioi ki tiopachioi, ahkasioi yomatiamoei aamoo, kajuyachisi aamo toinaretepakaopua, Eesusichi paparao. ³⁰ Eemechio, amochi wa'api puuyamitepua, aamo se'wi ikitenariameopua, Eesusichi simiyame masiteniameopua, ahpo masitiakamera na'naritopuawichioopua. ³¹ Pukaepa eemea, kaawe aamo inateka mochtotopuapua pu'kao; no'o masiteriakamera na'naritopuapua, no'o senepi taawechi masiteria, ahkasi paika paamuparisi simiyame, aamo tesiwa e'riapa masiteka, o'kewasika aiwai.

³² 'Ehpeo no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, Riosi neesetorachi aamo toaninia, pu'ka neesetorae epeche aamo teetomichioopua Riosichio, Riosio, ahpo katewiachi taawechio, aamo reesemichioopua pu'kao, ahpo piipateria mochiwachi mochipuwawichioopua. ³³ Neeea Riosiwichio no'o ihsiriao, kihta toomichi ihsikamenia, kihta wisasorioi no'o kiapuaichioo. ³⁴ Nane'riame eemea no'oo, no'o sekae tekipanaka tewisikamekopua, itapiti no'o nakiyawichioo, no'o ahjama nokisiamie ko'kotepuaichioopua tiame. ³⁵ Senepi wa'api cheeka masitekamenia ti'tijoerio, tekipanaka ku'ipo tuuka, aaata tesiwa te'tereka mochikameo, itapiti nakiwewachioopua. Taamo Paamira Eesusia, wa'a tiame taamo tuuyamepua: "Epeche ta'iria itipiniamepua Riosichio, aaata kaawe e'raka kiasaa, ki aaatae ahpo kianiachitia."

³⁶ Neipa i'ka cheesaapa Paoroa, chopokorieka weripaka, Riosichi nayewekapua, yooma taamo ahjama. ³⁷ Wa'a ikisaopua, yoomahka yuuwesikao, yoomahka naarakoka ahpo koorepatiapua. ³⁸ Paoro ki oosa tetewimiapao, itipikamea tisia yuuwesikapua wa'ao, wa'a ikisao, ahjama

siimpatiapua pawekakera chuchukuachisi.

21

Eerusareni simiwa Paoro

¹ Wa'a poanatusaapa pu'ka Riosichi poponiwa pa'pamurachio, pawekakerachi mo'moenaka teemea, wa'a o'inia waikao, seene siimpaka teemea Kooso mochiwachi pawenasipa. Wa'a o'inia pu'ka meereo, Roore tewaniachi ajasitiapua pawenasi weeechi, wa'a Roore o'iniao waikao, Patara tewaniachi e'enaka teemea pawekakera chuchupachi. ² Wa'a Patara tewaniachio, tewaka teeme piiripi pawekakera, Eenisia weeechi simiyame, paonamina pa'wechi. Pukachi mo'moenasao, pukachi siimpaka teeme wa'apoo. ³ Wa'a pa'wechi nokisiaiopua, Chipire weeechi pawenasipa, tetewisika u'matotiapua, Chipire weee pawenasipao, owemina toaka. Wa'a teetokao teemea, Siiria weeechi ajasitiapua Tiiro mochiwachi, wa'ao pawekakera chuchupachi pa'wesuwe. Wa'a tetekipuapo tuuopa itapiti i'toniamoo, wa'a tetekika teemea waikao. ⁴ Wa'a Tiiro tetekisisaapa teemea, wa'a tewaka teemea taamo i'yatosia Eesusichi paparameo. Waikao wa'a itipika teeme pu'ka ahjamao, oowisani taawe. Aapoeopua Paoro, Riosiwari ne'netetiapaopua, ki kaawe tiame siimerikopua Eerusarenio, ki taamo siminurakapua wa'ao. ⁵ Neipao, oowisani taawe u'matosoopa, poponiwa mochikachi puuyanioio, muuwaeme taamo ahjama e'nakapua pa'wesuwechio. Puuu pa'wechisi taamo ahjama e'enakamea, muuwaemekapua, ooweru, kukuchi tiame. Wa'a pa'wesuwe chokoporieka ajapakao, Riosichi paparatiapua. ⁶ Waikao ahpo koorepaka kaawe teetonuretiapa teemea, teemeai wa'achi chaanesaopua,

pawekakerachi mo'moenaka teemea. Waikaopua wa'a taamo toisao, nonorakapua ahpo pe'petechiamio.

⁷ Waikao Tiuro o'inia puuyasao Paoro ahjamao, Toremáira tewaniachi e'enatiapua waikao. Wa'a teepotesaapua poponiwao, piie taawe itipitiapua wa'ao. ⁸ Pu'ka meereo wa'a puuyasaapa, Sesarea ajasitiapua. Wa'a Sesareao Paoroa, Eeripe ta'perachi e'natiapua waikao. Puuu Eeripea, Riosi tuuyewari nayewatoamekapua, piiripi puuu oowisani ajawatiamie, kooame naachutamichioo. Wa'a mochitiapua waikao ahjama, ookapi taawe. ⁹ Ihji Eeripea, naao maaraeme eneriapua ki nenewiamie pehji. Yooma naao ihjia, Riosi nayewatuame eneriapua. ¹⁰ Wa'a taamo mochikoio, wa'a eenaka piiripi tijoe, Uurea weechitepa eenakamekapua, Akausi tewaniame Riosi nayewatura. ¹¹ Puuuu tamochi eenakao, Paoro wahsipurara uusaopua, ahpo tonochi seeka ahjama purisaopua, cheekapua:

—Ihji wahsipura teekoraa, wa'a yooraka purisa chapipuumepua Eerusarenio, i'isaeri ti'tijoeo, ki i'isaeri ti'tijoechi kiapuumepua chapisao. Wa'a no'o chaanekame Riosi Riosiwaria.

¹² Wa'a tiame inamukapa teemea pu'ka Akausi chiao, i'wa Sesarea Eesusichi paparamie tiame, utewaeme yoorakai teemea Paoro, ki siimpapuawichio Eerusareniteo. ¹³ Nape Paoroa ohsotia taamo chaanekapua:

—Ka'te no'o wa'ine eemea naarakokao, no'o wa'a siimichioo. ¿Ki nane'riame eemea wa'a chaachapakao, epeche tísia no'o yuuwesitioo, aamoo epeche tesiwa e'repakao? Neeea ka'chi e'raninia Apoe Eesusiwichioo, puritiaio, ahkasi meritiaioopua wa'a Eerusarenio.

¹⁴ Ka'chi yoramekopa pu'kao, sewina erapamichio chaaneniaio, wa'atia toitiapua waikao chaanesa:

—Riosichi itama teemea aamowichioo, Apoe e'raria iintomichioo amochio.

¹⁵ Wa'a chaachapasaapa, yooma ihtakosao, siimpati-apua waikao Eerusarenio. ¹⁶ Ookapi tijoe Eesusichi paparama taamo ahjama siimpakapua, Sesarea ohjoeme. Ihji ti'tijoea Eerusarenio, Naasoni ta'perachi taamo i'tokapua, wa'a taamo cheecherepamichioopua. Ihji Naasoni tewaniamea, ki ku'witapi i'toame eneriapua Eesusichi paparakao, puuua Chipire ohjoekame tijoe.

Paaroo Saantiao ne'nemia eenaria

¹⁷ Pu'ka meereo Eerusareni mochikame Riosichi poponiwaa, tisia kaawe erakokapua taamo e'nariopa.

¹⁸ Pu'ka meereo Paoroa, taamo ahjama siinkapua Saantiao ne'nemia, wa'api Eerusarenio. Wa'a Saantiao kahtiachio, wa'a mochiriapua ookapi ti'tijoe, tiopachi pa'pamiratuame. ¹⁹ Neipao Paoroa teepotesaapa pu'kao, yooma ihta pipiripi tuuyekapua pu'kao, Riosi teetoriaopua apochio, yooma ahpo oiriachi ikitiameopua tiame, yooma Riosi tehkiwa ahpo iintoriaopua tiameo, ki i'isaeri ti'tijoechiopua. ²⁰ Apoea, yooma inamusaapa i'kao, Riosi iyorikapua, cheriwema ki'yakaopua, Riosio apochi iintoriawichioopua. Wa'a ikisaopua Saantiao, chaanekapua Paaroo:

—Eesusichi paparama i'isaeriaa, ki ookapi miiripua miria, nape yooma ihjia pehjo, Eesusichi paparamai, Moisetaru nuurari nokisiwa na'naritoamepua. ²¹ Nape puuu mi'miria aamo inamukame puuuapa, wahka seesenu weechiami aamo masitiachio, aamo wa'inameko tuuo, pu'ka aamo masitia tatanarao, ki ahpo siichitepuwa nokaka mochtomichio. Wa'a cheekao muuuu, pu'ka Moisetaru nuurario, sewinatamekata muuuu, taamo ehkoriamisi o'inia yooraka mochtioao, wa'a ihsikao muuuu, kiisi iyoriamekatamua Moise nuurario. ²² ;Ihtana

noonoika aamo nehpuapata teeme, i'wa aamo eenario nane'resoopua Eerusarenio? ²³ I'ka aamo yorajerani teemea. I'wa mochikapu naao ti'tijoe itapiti ahpo iintomo tuuria tísia ku'itiame Riosieopua, wa'a i'isaeri tiopachio siimpamerikapu tiameo, Riosi tísia ahpo iintoriawichio itapiti oowewari i'yetomia. ²⁴ Pu'ka naao yeetoka simipupua, pu'ka aamo oowewari Riosi kaawe eratewa kiamiao, Moise nuurari chiiachitia. Wa'a iintosaapa muuua, pu'ka naao ti'tijoe Riosi oowewariraoui amoe iintokepuapua tiameo, Riosiwichio ki'yakao wa'a neeseriosio, pu'ka naao ti'tijoe wichioopua, tísia kaawe iintoriopa Riosio. Wa'a aamo iintosoopua aamoo, Moisetaru nuurari yooramechitia aamo tetewimapua. ²⁵ Nane'riame muuuapa taamoo, pu'ka ki i'isaeri ti'tijoe Eesusichi paparakameo, kihta utewa chaachapakamekopua, siichitepuwa nokipuaoo. Nape i'kache ka'itari eee chiiame iyotesa uhjuriame teemea pu'ka i'isaeri ti'tijoe Eesusichi paparakameo: “Kihta suwepori nokaka mochitomitiapua, ka'te ko'komitiapua ri'riosi oowewetiameoopua, ihtaoi sa'pa eeraemeopua, ihtaoi topepaka meritiameoi.”

Paoro tiopachi chapiwa

²⁶ Waikao Paoroa pu'ka meereo, i'isaeri tioparachi siimpapua waikao, pu'ka naao ti'tijoe i'tokao. Nape ke'chu muiaiopua tiopachio, Paoroa yooma yoorarepua pukeri o'ichachi nokiwameopua, Moisetaru nuurari chiiapua piipatepuameo, ahpo naao yeetoa ahjamao. Wa'a iintosaapa Paoroa yooremina pakirepua ahpo naao yeetoa ahjama, yooma wa'a tiopachi mochikame ahpo inamuameo chaanerepua: “Oowisani taawe toiyamepapua taamoo Riosi oowewari oowewapuawichioopua, taamo piipariwichio taamo cheriwema ki'yawa Riosio.”

²⁷ Amori asiyoi pu'ka oowisani taawe puuyepuameo, ookapi i'isaeri ti'tijoe Aasia e'nakamea, wa'a tetewakapa Paaroo i'isaeri tiopachio, weeru noonoiteriapua ti'tijoerio, Paoro chapipuwichioopua. ²⁸ Waikaopua ujumasikaopua Paorochio, weeru chaachapasiriapua siinakokao:

—¡I'isaeri ti'tijoe, taamo ku'isa eemea, chapipuapu ihji tijoe! Ihjikapu tijoea, yomachi oika sewina tiame masitiame, pu'ka Moisetaru nuurari chiiiao, natepuka naewamekapua pu'kao, pu'ka ti'tijoe Moise nuurari yooreka mochikameo, ki yoorenuriapua pu'kao. Ehpeo ahkasi i'wa taamo napawikarichi eenakamepua, kiisi yooremia i'waoi, rieko ti'tijoe u'pakao.

²⁹ Wa'a chaachapaka weeru noonoitekamea, pu'ka Paaroo rieko ahjama oiyame tetewikapaopua wa'a Eerusarenio, Eejasio eename tijoe, Torojimo tewaniame.

³⁰ Wa'a chaachapakaopua, u'masika panisutoka ma'chipasapua Paaroo, yeeteparepua wa'a tiopachi ko'rera muirachi. Wa'a ikinioiopua, ki ookapi isaeri ti'tijoeri ujumasirepua wa'ao ne'nemia, yomachi Eerusareni ohjoeme. ³¹ Amori merinioi Paaroo, rooma kapitai tuuyeretiapua, yooma Eerusareni ti'tijoerio, tahpitika nokayo tuuka Paorochio. ³² Waikaopua kapitaia, ikanati na'poasapa ahpo soontarowao, u'masika ne'neriapua wa'ao, piie sienta soontaro yeeka. Waikaopu Paoro wepayamea, wa'a nokisiame tetewikapa soontaroo, teewekapua wepakao. ³³ Waikaopu kapitai asisaapua, Paaroo u'yesapaopua pu'kao, ooka kaarenae o'yenuretiapua. Wa'a iintosaapua kapitaia, iinatukekapua pu'ka ti'tijoerio: “¿Aatanapu ihji tijoea naaju? ¿Ihtana iintokamepua naaju?” ³⁴ Ookapi ti'tjoeria, piiripi itapiti chaachapapua, wahjachi puuu ti'tjoeria sewina chaachapapua. Kapitaia waikao, kihta nane'reporikopua

wa'ao, ahpo soontarokarichi i'tonurekapua waikao.
³⁵ Pu'ka soontarokarichi ajasisaapa, wa'a mo'moenaiio
iherachipoteo, mookeka mo'moenatiapua Paoroa,
tahpitika nokayopa wepinareka ti'tijoerio, Paoro
merinarekao. ³⁶ Puuu muuwari e'nakamea, pukamina
nokisika siinakosiapua, chaachapasika:

—¡Merisaa, merisaa!

Paoroa ahpo nehpuka naewani

³⁷ Amori pachaniaipa soontaro karichio, Paoroa
chaanekapua kapitaio,

—No'o toimitiao pu'ka ahjama nayewemichioo.

Kapitaia waikao, iinatukekapua Paoroo:

—¿Rieko nayewamekosamu naaju? ³⁸ ¿Ki muuukosapu
naaju Eejito tijoe, tapanaramio naao miiri uusaopua nasi-
wamerio, wakiwechi simikame nasiwamia?

³⁹ Paoroa nehjiakapua pu'kao:

—Ka'i. Isaeri tijoe neeea, Taraso muuwari mochiwachi
tijoetukame, puuu mochiwaria, ki nu'uti tiiame, Siirisia
weechei. Nape no'o cheriwamitia muuuu, pu'ka ahjama
nayewemichioo, kú'witapioi.

⁴⁰ Reesietiapa Paoroa, werisika sekae ihchi mochin-
urakapua ti'tijoerio. I'ka ti'tijoeri te'tewesooapa Paoroa,
o'inekapua waikao nayewekao, eureo naerawachi, eee
cheeka:

22

¹ —Tehtémari poponí, pa'pámira tiaméeé, no'o keep-
umitiapua ku'itapio pahchu, i'ka no'o nehpuwaka chan-
imiaoapua.

² Eureo naerachi nayewetiapa puuu muuwaria, epeche
yúúweeme itipikapua waikao. Paoroa eee cheeka
o'inekapua waikao:

³ —Neeea, Isaeri tijoepua, Taraso tijoetukame Siirisia weeechi; nape neeea, i'wa eenakamepua no'o penitapuawichioo, Amarieri tewaniame te'ta masitarie. Ki se'wika yasitokamekai neeeai, pu'ka taamo ehkoriaami yooraka mochitoriao. Ehpeoi Riosichio, tísia weemuamenia, eemechitia wa'achitia. ⁴ Neeea pukerio na'ariameai neeea, Weemera Riosichi Pooe tewaniame na'naritoameo, ahkasioipua ko'inarekao. Pukaepa pe'pereso mo'wamekainia, ti'tijoeo ooweruopua tiameo. ⁵ I'wa napawikarichi te'ta neeserosia, yooma i'wa pa'pamiratuameapua tiameo, pu'ka no'o ihsiriao, tísia nane'riamepua; aapoe wa'api noonoikame puuua, pu'ka wa'a no'o iintomichio reesiseri ki'yakamekapa, Raamahko te'ta neeserosi i'yetomichioo, yooma pu'ka Riosi Weemera Pooechi te'teriamo, i'wa Eerusareni upapuawichiopua chapisa. Nee wa'api Raamahko simika upapakamenia pu'kao, i'wa pe'pereso karichi moapuawichiopua pu'kao, kokosapuawichioopua.

*Paoroa ahpo Eesusichi paparama eneparia
(Nokitiame 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Nape wa'a simiaio neeea, amori asiyaipa Raamahkoo, kiiya oowetawe enetoioa, senawato tisiwa utewaeme tajenakapua, te'pa tewekachio. Nape ihji tajayaa, epeche utewaeme tajayamekapua ki taaachitia, puuua, yooma no'o norikame tahjepakapua. ⁷ Neeea wa'a ikitiapao, wehchi wichikania. Waikao te'pa o'inia nayewachaniame in-amukania, cheechaniame: “Sauroo, Sauroo, ¿achini iikai no'o na'ara yooraka oiyamemua?” ⁸ Neeea nehjiakapua waikao: “¿Aatanamua Paamira?” Puuu ihkeparia, cheeka no'o nehjiakapua waikao: “Eesusi neeea Nasare tijoe, pukachi aamo nasiwa yasitoo.” ⁹ No'o ahjama nokisiameai

tetewakapua tajayameo, nape no'o nayeweniaio, ki inamukapua. ¹⁰ Waikaonia, iinatukekania no'o nayewechniameo: “¿Ihtana no'o yorajeranimua Paamira?” Apoe Paamiraa no'o chaanekapua waikao: “Yaapiti werisisaa, Raamahko siimitia muuuu. Wa'a chaanepuamemua ihtana aamo yoramiao.” ¹¹ Waikaonia ki ma'chiriame itipikapaopua pu'ka tajenakameeo, panitotiania waikao, no'o ahjama nokisiameeo, ahkasi Raamahko muuwari mochiwachisio.

¹² 'Wa'a Raamahkoo, Anania tewaniame yasariaipua tijoe. Puuuu, tísia e'waka kahtiame Moisetaru nuurariopua, yooma wa'a mochikame isaeri ti'tijoeo, tísia kaaweruma nayewaniameeo. ¹³ Puuuu wa'a eenakao, no'o chaanekapua yachapatekao: “Sauro no'o Riosichi pooniwa, ma'chiriame itipisa.” Wa'ache cheesoche, ma'chirepakania puichio, kawiyame tetewipakania waikao Anania tewaniameopua. ¹⁴ Waikao Ananiaa no'o chaanekapua eee cheekao: “Puuu taamo ehkoriaami Riosiwara, ahpowichio itapiti yorakemichio aamo uukamepua. Puuu Riosi aamo uukamea, Eesusi wa'api noonora puuuu, aamoo ahpo Taana te'ta machimichiopua, Apoe Te'ta Kaaweruma tiameraopua, pu'ka ahpo Taana Eesusiopua, aamo chaanesia yorasimichiopua, te'ta e'wetoka Eesusiopua. ¹⁵ Muuuu, yooma aamo tetewaria Eesusichio, aamo chaaneriaopua tiameo, nayewamerimua pu'kao, yomatiame aamo oiyachiamiopua, pichiwataka. ¹⁶ Nape yaapiti naaju. Ihtana puuyenamua naaju Riosichi aamo tuumiao, yooma aamo Eesusichi na'ara ihsia toinarekao, Riosiopua aamoo, cheriwemichioo. Aamoo wa'a iintosoo aamo paatomania, aamoo Riosi cheeria pichiwataka; aamo Riosi tehkiwa yoramichio weeraka tiame, pu'ka aamo Riosie nuureretiaopua, ehpe o'inia o'inemichio, weratiame

itipimichiopua wa'asi.”

Paoroa tuunapua achini teeka ahpo uhjuratiame ki i'isaeri ti'tijoechiopua

¹⁷ 'Waikao ikanati wa'a iintokania. Pukaepa i'wa Eerusareni enasaania, tiopachi eenakainia Riosi ahjama nayewamiao. Wa'a tiopachi no'o ihsioio, noochi eenakapua aaata no'o nayewiame, ¹⁸ Eesusikapua ahpo no'o tetewitiame. Puuua no'o chaanekapua: “Paoro, ikanati machenamitiamua i'wa Eerusareni, i'wa Eerusareni mochikamea, kiisi aamo pichikemeripua noochi simiyame aamo nayewioio.” ¹⁹ Waikao chaanekania pu'kao: “Paamira, yomachi nane'reniamenia napawikarichiamio, aachin iintorio no'oo amochi paparakameo. Neeea amochi paparakameo, yooma wepaka chapika oikamenia pe'pereso toapuaichiopua wepika. ²⁰ Teiwa merinioio neeeai, wa'achitia kaawe iintakamenia tiame meripuawichioo, wa'achi werikame neeeai, Teiwa me'yame wakirara inatekaopua tiameo.” ²¹ Nape Apoe Eesusi Paamiraa, no'o chaanekapua: “Pe'yachi wa'a iintokai, ka'chi erapuapua pu'kao, neee yooma aamo cheriwekamenia wa'asi pu'kao, aamo ahjama teeremeri neeeai, ehpe o'inia waanamio. Muuua ihtakomitia ohso kaawe, no'oo kai waapi aamo uhjuramerikopua noochi simiyame nayewatumichioo, seesenu ti'tijoechi ki i'isaeri ti'tijoechi.”

Paoroa soontaro nuuramechi

²² Waikao Paoro keepuame ti'tijoechia, ahkasi “seesenu ti'tijoechi ki i'isaeri ti'tijoechi” nayewatumio tuukopa Paoro, kiisi keepunarekapua wa'asio. Waikao ti'tijoechia weeru siinakokao, chaachapakapua:

—¡Merisa pu'kao! ¡Merisaa! ¡Pu'kao ki oosa tetewinar-
iame teemea i'wao! ¡Kiisi ahjame nakiyame puuuu!

²³ Pu'kao simitiopa siinakokao, ahpo wisasoriwao
si'panarepua nekakokao, we'eo tiame te'pa eekachi
ihpapapopao, ²⁴ kapitaia waikao Paoroo, yooremina
i'tonurekapua waikao karisontarochio. Wa'ao, iinatukeka
wepiretiapua, aatia tiichipa siinakorio ti'tijoeriopua
merinareka. ²⁵ Nape Paoroo, puritiaiopa wa'asi
ahpo wepipuawichioo, chaaneriapua ahpo waapi
weeriameopua soontaroo:

—¿Ki se'wi noonoimeri eeme, pu'ka rooma nuurari
iyoriwa? ¿Wepipuamekosane rooma tijoekai, kihta kaawe
ne'nesa no'o iintoria tuuwao?

²⁶ Waikao kapitaia, wa'a chiiame inamukapa Paoroo,
te'te soontaro nuuramechi eenakao, chaaneriapua
pu'kao:

—Naane e'reka muuuu i'ka tijoeo, rooma tijoekaitepua.

²⁷ Waikao soontaro te'ta nuuramea, ikanati werisika
Paoro weeriachi eenakao, iinatukeriapua pu'kao:

—¿Pichiwa rooma tijoekaite muuuu?

Waikao Paoroo cheeriapua pu'kao:

—Eje'e, wa'atepua.

²⁸ Kapitaia chaaneriapua waikao:

—¡Naakona! Nape tísia nateyamepu rooma eneniamea.
Neeea ki ookapi natetekamenia rooma enepaniamewi-
chioo.

Paoroo chaaneriapua waikao:

—Nape neeea kihta natetekamepua pu'kawichoo,
neeea rooma naawakamekapa.

²⁹ Pu'kache inamukapa Paoro wepimeria, ikicha
ajapariapua. Ahkasi kapitaiai nane'rekapa rooma
tijoekopao, ki teesa majaweriapua kiiya ahpo iintomioo,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 22:30115Eesusi Ajawariae Nokitiame 23:5

te'ta ki kaawe ahpo iintokame e'rakaopua kaarena o'yekamekapapua.

Paoroa te'ta weruma napawiriachi, i'isaeri

³⁰ Waikao te'ta soontaro nuuramea, nane'renariapa pu'kao, aatia tiiachipa i'isaeri ti'tijoe nekamucheniamero, pu'ka meereopua, yooma i'isaeri neeserosio, te'ta tuuyewariopua tiameo, napawinureriapua pu'kao. Waikao te'ta soontaro nuuramea, Paoroo kaarena o'yerara puhjesapaopua, wa'a i'tonureriapua te'ta weruma napawitiachi. Waikao te'ta soontaro nuuramea, yooma napawiriopao, wa'a naasipa werapaka Paoroo, iinatukekapua Paoroo yooma napawikame inamuachio, eee cheeka:

—¿Ihtana chiiamemua aamo wenejiniameo?

23

¹ Waikao Paoroa yooma wa'a te'ta napawitiachio, kaawe ne'nepasaopua pu'kao, chaanekapua pu'kao:

—I'isaeri poponiwa, neea Eesusichi no'o paparaso wa'anao, kihta ki kaawe no'o iintorio e'raka yaaatoamenia Riosichio, ahkasi ehpe taawechiamisi.

² Waikao Anania apoe te'ta i'isaeri neeserosio yawichia, wa'api Paoro chokichi ajakameo piiripio, chu'wachi wewenurekapua Paoroo, seeka matakae. ³ Waikao Paoroa chaanekapua te'ta neeserosio yawichio:

—¿Wa'a no'o yoratenamua aamo yoorewa inatetiae no'o wewetekao, ki Riosikamera ki iyorika ihsiaitemua no'o nanarichi wewetekao? ¿Ki tísia wa'achi iintotarepu tísia aamo wewekao?

⁴ Waikao, waapi ajakamea, chaachapakapua Paoroo:

—¿Wa'a teeka te'yani muuuu, isaeri ne'neserosio, te'ta paamiratuamerao?

⁵ Paoroa wa'a chaanetiapao, chaanekapua pu'kao:

—¡Naakonakosapua! No'o poponiwa, no'o cheriwe-jerania pu'ka no'o cheeriao, ki nane'rieriapa pu'kao, te'ta aamo neeserosi paamirakooipua. Nane'resaania, ki wa'a cheemiinia pu'kao, Moise Iyoteri chiio chiio: “Ka'te na'ara chanimitiamua aamo yawichio, aaataoi.”

⁶ Waikao Paoroa nane'rekapao Saruseo ti'tijoe koo paikapi pu'kao, wahjachio parisero ti'tijoe koo papua tiameo, utewaeme nayewaka chaanekapua pu'kao, wa'a napawitiachio:

—Isaeri no'o poponíwa, parisero neeea, parisero tetejimarachi eename neeeai. No'o i'wa upatiamea, mukukai eenechi oijenaniamechi simiyame no'o pichikia, katewemiawichio upatiamenia.

⁷ Wa'a cheekopa Paoro, aapoe wa'api ahpo nayewaka chapisikapua, parisero ti'tijoea saruseo ti'tijoeapua tiame, ki yooma napati pichikiamekapapua eenechi oijenaniameo. ⁸ Saruseo ti'tijoea, ki pichikiam eeneriapua mukukai oijenaniameo, Riosi ku'iwari iintuwaoi, Riosi Riosiwarioi, ihtaoui na'arari tijoeturioi. Nape pa'parisero ti'tijoea yooma pu'kao, iintuameko erakoamekapua pu'kao. ⁹ Wa'a tiichipao, yoomahka parisero ti'tijoea saruseo ti'tijoea tiamea, weeru ahpo chaachapakapua nekokao. Waikao ookapi Moise nuurari ma'masitaria, parisero ti'tijoe chaachapachitia erakoamekapa puuua, ajapakao eee chaachapakapua yooma wa'a napawikameo, Paoro chiia nehpuapakao:

—Ihji tijoea kaawerumapua. Kihta ki kaaweruma chiame inamukame teemea pu'kao, i'wa napawitiachio. Puuu Riosie ahpo machejenetio tuuriaa, ka'chi tiame puuua, pichiwakooi puuua.

¹⁰ Waikao te'ta soontaro nuuramea, ki nu'uti simiyamekopa nekoniamero wa'ao, ki

na'atapuraichiopua Paaroo, ahpo soontarowao ahpo karisontarochi i'tonurekapua pu'kao.

¹¹ Wa'aoi pu'ka tukawarichioi, Apoe Paamiraa Eesusi, eenechi ahpo tetewiterepua Paaroo. Waikaopua chaaneriapua Paaroo:

—Ka'te tesiwa erapamua aamo ikiyao. I'wa Eerusareni aamo nayewariachitia no'oo, wa'achiche cheeka nayewapuapua, Rooma te'ta muuwarichiopua.

Paoro merimia ahpo kateweniame

¹² Ma'chirepasoopua meereo i'isaeri ti'tijoe nanaaramea, Paoro merimia ahpo kateweriapua waikao, kiisi ko'komio tuukaopua pehjo, iiweta ki me'yaapua Paaroo. ¹³ Puuu wa'a chaachapakamea ti'tijoe, u'matoame ooka weerewa eneriapua. ¹⁴ Waikao wa'a chaachapasaapua, neeserosi pa'pamuratuamechi e'enariapua, o'ochetiame tewaniame tu'tuyewachi tiame, pu'kao chaachapariapua:

—Ki teesa pichiwaka chaachapakame teemea, ki ko'komio tuukaopua, iiweta ki me'yaapua Paaroo. ¹⁵ Pukaepa teemea kapitaio, wisikueka upajerani teemea Paaroo, epeche kaawe katewemio tuuka. Kapitaie upaninoipua Paaroo, wa'ami ahka puuyeka mochima teemea merimia, ke'chu asiyoipua.

¹⁶ Nape Paoro piinira taanaraa temari, pu'ka nane'rekapaopua, Paoro tuuyeriapua pu'ka noonowinariaopua, karisontarochi simika. ¹⁷ Waikao Paoroa, paaesapa aaata kapitaio, chaaneriapua pu'kao:

—I'ka temario, te'ta aamo paamiratuamechi i'tomitiapua, itapiti tuumerikapu puuuu pu'kao.

¹⁸ Waikao kapitaia pu'ka temariopua, te'ta soontaro nuurarichi u'pakaopua, chaaneriapua pu'kao:

—Puuu Paoro peereso kahtiamea, i'ka temari aamo u'yepanurakapua, itapiti aamo tuuyemichiopua.

¹⁹ Waikao puuu te'ta nuuraria soontaro, sekachi chapika poanachi i'toka temario, iinatukeriapua pu'kao:

—¿Ihtana no'o chaanemo o'raimua?

²⁰ Waikao temaria chaaneriapua pu'kao:

—Aaata isaeri ti'tijoea, eenechi aamo wisikueka itanemio tuukapua Paaroo, epeche kaawe katewemio tuukao, eenechi weruma napawitioopua. ²¹ Nape ka'te pichikemi-tiapua pu'kao, oowera wa'a chaachapamekapu puuua, ohsotia puuua pooechi puuemio tuuyapua, ke'chu asiyoi merimia. Puuu wa'a chaachapakamea, u'matoame ooka weerewakapua, kiisi ko'komio tuukapua nerojimiao, ki me'yaapua pehji Paaroo. Aamo e'wesoo, wa'a noonoimerikapu puuua.

²² Waikaopu te'ta soontaro nuuraria, pu'ka ahpo turiao, ki aaata tuuyenureriapua.

Eeri te'ta yawichichi uhjuraniame Paoro

²³ Waikaopu te'ta soontaro nuuraria, ooka kapitai pae-sapaopua, pi'pie si'siento soontaro ye'kameopua pipiripi kapitaia, chaaneriapua pu'ka ka'kapitaio:

—Ooka siento soontaro wehchi nokisimeri na'poametiapua, paika weerewa aampa oosa mariki kawachi nokisimeri tiame, wa'a ikisa tiameo, ooka siento merijichera makoka nokisimeri. Pu'ka yooma na'poasao, Sesarea siimpapuapua, ehpe tukao tepetukao.

²⁴ Paarooi kaawai kiasaopua ahjachi yasitomichioo, kaawe neesetopuapua pu'kao, aamo nokisiachi siimpachio, ahjakame asimichioopua Eeri yawichichio.

²⁵ Puuua wa'a cheesaapua, iyosi iyotesa ki'yariapua kapitaio, eee chiiame:

²⁶ “Nee Kaurio Riisia kuchitewaamea, aamo soontaroa te'ta nuurameraa, aamo te'ta yooreniamе yawichio, i'ka iyotesa uhjurenane aamoo, aamo Eeri tewaniamepua yawichi. Ikachio, wa'a aamo uhjuriane

tiameo, no'o tísia kaawe e'rewa teepotario. ²⁷ Ihji Paoro wa'a i'toniamea, i'isaeri ti'tijoee chapisitiamekapu i'wa Eerusarenio. Pu'kaonia, amori meriniopao, neh-pupakania pu'kao no'o nuuria soontaroeo, i'kao neeea nane'rekapao, rooma tijoekopua. ²⁸ Neeea, te'ta kaawe nane'renariapa ihtatia ohjoare wenejiniameo, napawin-urekania te'ta i'isaeri pa'pamiratuameo, te'ta napawiniachio, wa'a napawitiachi chaachapamichiopua ihtanakoopua Paoro iintorio. ²⁹ Nape Paoro wenejiniamea, ahpo wa'api i'isaeri nokiwa yoorewa eneriapua, ki rooma nuurewachitia; puuuu, kihta meriwame asiyame eneriapua, kihta karichi yachaniameóipua. ³⁰ Pukaepa neeea, ookapi i'isaeri ti'tijoee meripuame inamukapania pu'kao, wa'a aamo uhjurekania i'kao. Pu'ka Paoro wenejikameo, amochi e'enanurekania pu'kao, amochi e'enaka katewemichiopua, Paoroo te'ta itapiti ki kaawe iintokame enesoo. Pu'kache no'o aamo tuuya uhjuramenia.”

³¹ Waikao soontarora, yooma ahpo nuuretiachitia neesetosiriapua Paoroo. Waikaopua Paoroa, pu'ka wa'api tukao i'toretiaapua. Wa'a mochiwachi i'totiachio, Aan-tipati tewaniachi eneriapua. ³² Puuu wehchi nokisiamea Paoro neesetokao, tukaoche neesetosapao, Eerusareni e'enariapua eenechio pu'ka meereo. Ma'chirepasoopua, kawachi nokisiameche, Sesareami uumparepua, Paoro i'tokao. ³³ Sesarea ajasisaapua, Eeri yawichi kiasapaopua pu'ka iyoterio, wa'a towariapua Paoroo. ³⁴ Waikao Eeria, pu'ka iyojura iyonasaapa, iinatukeriapua Paoroo, ihtana weechi tijoekopua Paoroo. Waikao Paoroa Siirisia weechi tijoeko tuusoopua, ³⁵ chaaneria Eeriaa:

—Ehjepa aamo wenejiame e'enasoopa, aamo keepumane aamo nehpuwao.

Waikao neesetoka yachanurariapua Paoroo, Eerore yayasariachio ahpo ya'yawichitewa ne'nemia enasaa.

24

Paoroa Eeri yawichichi ahpo nehpuvani

¹ Neipa mariki taawechio, Anania te'ta neeserosi paamiraa, Sesarea eenariapua, ookapi tuuyewari o'ochetiame tewaniame yeeka, naati u'pariapua tiame ahpo nehpuvamero, Teturo. Puua Eeri yawichichi e'enariapua, Paoro wenejiwa chaachapamia. ² Waikao napawitiachi upatiopua Paoro, Eeriaa wenejiameo, naewanurekapua. Waikao Teturo tewaniamea, o'inekapua cheekao:

—Muuu te'ta kaaweruma yawichíí, aamo iintowachi ta'iria mochikame teemea, aamokamera te'ta machiwachi epeche kaawe teetoame teemea, yooma taamo weechi ohjoemea. ³ Aamo Eeri te'ta weruma yoorewa tiamerao, yooma aamo kaawe ihsiao, kaawe uuka tete-wame teemea ahkai mochiwachiamio. ⁴ Nape ki aamo tehpe eenepajerapao, aamo taamo kaawe e'rewesoo, taamo tesiwejerani teemea ku'witapi, taamo wenejia keepukaopua. ⁵ Ihji tijoea, tísia kichiwa ihsiamekapu, ahkai ahpo pakiyachiamio i'isaeri ti'tjoerichio. Yooma weechi i'isaeri ti'tjoerichio, tísia nasiwatiapu puua. Ihjikamerakapu te'ta masitaria, Nasare pirenaturichi masitiamea. ⁶ Ki yooremo o'rariaipua taamo tiopachio, nape ke'chu ihta iintoipua pu'kao, chapika teemea pu'kao. Teemea, taamo nuurarichitia katewemo o'riapua, ⁷ nape Eerusareni te'ta soontaro nuuraria, puua Riisia tewaniamea, utewachi taamo u'yesapao, amochi taamo e'enanurakapua katewemio. Pukaepa i'wa e'enakame teemea, amochi katewemia i'ka taamo wenejiao. ⁸ Amoe iinatukesapua muua, amoe nane'remapua pu'kao, pichiwakopapua, taamo chaachapao.

⁹ Wahjachi i'isaeri wa'a ajakamea, wa'achi chaachapakapua tiameo, Teturo chiia pichiwataka. ¹⁰ Waikao Eeri

yawichia, sekae nayewenurekapua Paoroo, nayewamichiopua. Waikao Paoroo, o'inekapua waikao, ahpo neh-pupakaopua cheekao:

—Tísia kaawe e'raka cheemania no'o nehpuwao, aamoo ki ehpesi yawichituamekopua i'ka weechio, yooma nane'reka yasitoamekopua aamoo, yooma i'ka weechi ikiwameo. ¹¹ Muuuu iinatukesaa, nane'remamua no'oo, ki tehpe simiyamekopua no'o Eerusareni eenario, oosa mariki aampa ooka taawe i'toamekopua no'oo, Riosichi paparamia eenarioiopua Eerusarenio. ¹² Ki tetewitiamenia aaata nekawiameo wa'amahkao, aaataoi weeru nokiteniameoi i'isaeri tiopachio, napawikarichioi, Eerusarenioi wa'amahkai. ¹³ Ihji no'o wenejiamea, ka'chi iika pichiwatamapua ahpo wenejiao, kiisi pichiwakopa chaachapao. ¹⁴ Nape no'o ehkoriaami Riosiwa yooreka yasitoo, pichiwa puuuu. Pu'ka wa'api Riosi Tijoe Tijotukame masiteka yasitoame neeea, i'ka Weemera Riosichi Pooe tewaniame, nape pu'kao no'o wenejiamea, ki kaaweruma masitewa teewanipua. Neeea yooma Ehkoriaami Iyotetiame pichikiamepua, Moisetaru iyoteria, Riosi na'nayewatura iyoteria tiame. ¹⁵ Neeea no'o wenejiamechitia, nane'reka yasitoamenia, eenechi taamo oijenatesoopua Riosio, wa'achitia napati taamo katewemerikopua, ka'karumao ki ka'karumaoi tiame. ¹⁶ Pukaepa neeea, tísia iyorika yasitoamepua Riosichio, kihta a'chi teerenariapa Riosichio, ti'tijoerioi tísia kaawe e'raka no'o tetewijerapa.

¹⁷ 'Neeea mehka oika, ookapi paamusapa eenechi eenakamenia, ku'iwa u'pakaopua Riosichi poponiwa tooremuamewichioopua, Riosiwichioo, itapiti oowewari u'yepaka tiame. ¹⁸ Pu'ka Riosi oowewa wa'a no'o toayoi tiopachio, wa'a no'o tewakapu ookapi i'isaeri ti'tjoeria Asia weechiana e'enakame, no'o Riosi oowe-

wari tooemia simirioiopua, no'o Riosi ahjama katew-eriwichioo, i'isaeri ti'tjoeri nokiwarichitiaopua. Nape neeea wa'a tiopachio kihta na'ara ihsikame tetewitiame-
nia, aaataoi no'o weeru nokiteriaoio, ti'tjoeriai wa'ao, kiteeriaipua weekao. ¹⁹ Puuukamera i'wa e'ename tee-
riaipua no'o wenejimiao, itapiti te'ta ki kaaweruma no'o iintokame enesoo. ²⁰ Nape ki e'nariopua pu'kao, ihji Eerusareni ti'tjoe i'wa e'enakamera, no'o wenejimeripua, aapoekamera Eerusareni te'ta weruma napawitiachio, te'ta itapiti ki kaawe no'o iintokame enesoo, aapoekame inamukamekapapua wa'a napawitiachio. ²¹ Nape wa'a te'ta napawitiachio, kihta te'ta na'ara iintokame tewiti-
amenia, i'kache no'o cheekopa nenekakamepua wa'ao: “Eemea mukukai eenechi ahjaniame no'o pichikiopa, no'o wenejiamepua.”

²² Nape Eeria, kaawe nane'riamekapa pu'ka Weemera Pooe masiteniameo, wa'atia toimo orapariapua pehjiio. Pukaepa yooma wa'a napawikameo, chaaneriapua:

—Apoe yawichi Riisia enasopa, katewemania pu'ka aamo peereirao.

²³ Waikao Eeriaa chaaneriapua ahpo kapitaio:

—I'toka i'kao waami yahchaka iinuemiachi, kaawe neesetopuapua pu'kao. Yooma wa'a ne'nemia enapameo reesisepuapua pu'kao, itapitie ku'inariameopua wa'a ena-pakao.

²⁴ Paikapi taawechi neipao, wa'a eenare Eeria ahpo uupi Ruusira tewaniame ahjama, isaeri oowitiame. Paoro kahtiachi e'nasaapua, ahpo mochipariachi paaeriapua Paoroo, keepunariapapua pu'kao, achini teeka paparani-
ame Eesusichio, Riosie Weratiamechio. ²⁵ Waikao Paoroo chaaneriapua, te'ta kaawerumache yasitomerikopua, kiisi newitoteka ahpo ki kaawe yoranarewao, nape pu'ka aata ki ka'karuma yoorakameo, kokosapuamekopua Riosieo,

katewewa taawechio. Nape Eeria wa'a tiame inamukapao, seeweparepua. Wa'a erapakaopua, chaaneriapua Paoroo:

—Wa'asi, wa'asi, no'raka ehpeo aamo kahtiachio. Mee-riamahka aamo keepumane eenechio.

²⁶ Eeria weesa paaeriaipua Paoroo, nape ki pichiwa keepunareka paaeriaipua, ohsokamera puuua, Paoro toomiwarakamera inatariaipua, Paoro peereso kahtia, ma'chipawa nateteniam. ²⁷ Ooka paamupari u'matoiopua, piirechi yawichi weraretupua Eeri yawichituriachio, Poonsio Ehto tewaniame. Nape Eeria, ahpo yawichiwa toyaiopua, ki ma'chipasa toariaipua Paoroo, kaawe itipinariapa i'isaeri ti'tijochiopua, wenejiameo.

25

Paoroa Ehto peereirachi

¹ Ehto Sesarea mochiwachi enasaapua, wa'a ahpo yawichituwa yasipamiachio, paika taawe yasisaapa wa'ao, Eerusareni moenariapua. ² Wa'a asisoopua i'isaeri ti'tijoea te'ta neeserosi pa'pamiratuamea wa'a tiopachio, wahjachi i'isaeri pa'pamiratuameapua tiameo, Ehto yawichichi e'enariapua Paoro wenejiwa nayewemia. ³ Tesiwa chaachapaka itaneriaipua yawichio, Paoroo Eerusareni upajerakaopua eenechio, Ehtoo wa'a Eerusareni katewejerakaopua Paoroo. Nape aapoeo, oowera wa'a chaachariapua pooechi merinariapa. ⁴ Nape Ehto wa'a chaanetiapao, chaaneriapua:

—Ka'i neea pu'kao. Paoroo wa'api Sesarea peereso yasimeripua pehjo, neeaioopua tiameo, ku'we no'rameripua. ⁵ Aaata pu'ka katewenaria Paoroche simiyameo, no'o ahjama siimpapuapua, ookapi i'isaeri pa'pamiratuamea. Itapiti te'ta ki kaawe iintokame enesoo, Sesarea wenejipuapua.

⁶ Ihji Ehtoa, osanao taawe oosa mariki ahka wa'a kahtiaio, no'rariapua eenechi Sesarea. Sesarea asisaapa pu'ka meereo, ahpo yawichituwachi yasipasaapua, ahpo kahtiachi upanurakapua Paaroo. ⁷ Paoro upatioopa yawichi kahtiachio, puuu i'isaeri pa'pamuratuame Eerusareni e'enakamea, Ehto kahtiachi norikame ajapakaopua, weeka itapiti na'ara tiiame wenejikapua Paaroo. Nape aataai kihta ahpo wenejia pichiwa chaachapakapua Paaroo. ⁸ Waikao Paoroa Ehto yawichichi ahpo nehpuwachio, cheekapua:

—Nee, Ehto yawichii. Yooma ihji ti'tijoe chaachapariaa, kiisi pichiwapua. Neeea kihta na'arakamepua pu'ka i'isaeri ti'tijoerio, pu'ka iyoriwachioi, pu'ka i'isaeri tioparachi iyoriwachioi, te'ta Seresa yawichichioi, ihtaoi rooma yoorewarichioi.

⁹ Waikao Ehtoa, yooma neneku peereiniame inamusapua, kihta weruma a'chi tiiamekoipua Paaroo, nape kaawe itipinariapa i'isaeri pa'pamuratuamechio, oowera iinatukekapua Paaroo:

—¿Eerusareni aamo uhjurajeranimua, wa'a aamo katewepuwachioo?

¹⁰ Nape Paoroa wa'a chaanetiaapa, cheeka nehjiakapua:

—Ka'i. I'wa kahtiam eeneepa rooma peereirachi, te'ta yooma no'o katewepua tiiachikamera. Te'ta nane'riame muuuapa no'oo, kihta iintokamekonina aataoi i'isaeri ti'tijoecho. ¹¹ Ki nu'unti na'ara iintokame enesainia, meripua nakiyame enesaoinia, kihta chanimiinia meripuaio. Nape kihta na'ara iintokame eenesaane, aataai ki reesisemetepua no'oo, nanaarame i'isaeri ti'tijoeri no'o i'tomichioo. Nape aamoo ka'chi iika kateweme teeresoo, te'ta Seresa weruma yawichichikamera no'o i'tojeraninia, wa'akamera no'o katewekepuawichioo.

¹² Waikao Ehtoa, ahpo tu'tuyewari ahjama nayewasaa-pua poanachio, eenechi enasaapua chaanekapua Paaroo:

—Wa'a tiame aamo itayopao, wa'a rooma yawichichi i'topuame muuuu, Seresa te'ta yawichi aamo katewemichiopua.

Ehto Aaripa nayewia, Paoro wenejiwachi simiyame

¹³ I'ka chaachapatioi ookapi taawe i'toiopua, Aaripa epeche yawichiai, wa'achi eenakapua Sesarea ahpo uupi Werenise tewaniame yeeka. Ihji Aaripa yawichia, Ehto yawichi yawichitumia kaawe e'remia e'enakame ener-iaipua wa'ao. ¹⁴ Ehtoa ookapi taawe itipikopa wa'ao, Paorochi simiyame nayeweriapua Aaripa yawichio. Ihjia chaaneriapua pu'kao:

—I'wa kahtiapu piiripi tijoe Eeri toaria peereso.

¹⁵ Eerusareni no'o oiyoio, wa'a isaeri tiopachi neeserosi pa'pamiratuamea, o'ochetiame tewaniame pirenaturi tiamea, no'o itanekaipua Paaroo, ahpo kiapuaichiopua puuuu, meripuawichioo. ¹⁶ Nape neeea rooma ti'tijoerio, ki wa'a nokiwameko tuukania pu'kao, ki

pirena ajawaka te'ta iintoria iinatukesaaapua, ki pahcha katewesaopua ahpo nehpuwawa wenejiwao.

¹⁷ Pukaepa pu'ka taawechi noochi e'enasoopua Paoro wenejiameo, ikanati pu'ka meereopua, no'o yawichi yasirachi yasipasaapa, i'noranurakania waikao, pu'ka peereso. ¹⁸ Nape puuu wenejiamea, aataai kihta te'ta tiame chaachapakapua Paaroo, no'oo te'ta

weruma iintorio maaeriachitiao. ¹⁹ Puuu pu'ka wenejiamea, aapoeche ahpo yooreka mochiwache eneriapua. Naatiche wenejikapua Paaroo, aatache

Eesusi tewaniame, pu'kao mukukai eenechi ahjakameko tuuwame. ²⁰ Neea ka'chi ikime e'rapania pu'ka

katewemiaio, iinatukekania Paaroo, Eerusareni ahpo

i'tojeraopua, wa'a ahpo katewepuawichioopua. ²¹ Nape apoe Paoroo, ki Eerusareni ahpo katewenurekapua. Ohso kaawe te'ta yawichichi ahpo katewejerekapua puuuu, Rooma kahtiame te'ta yawichichi. Pukaepa i'wa yachatoamekania pehjo, ahkasi Rooma no'o uhjurachisi, te'ta weruma Aukuhto Seresa yawichichi.

²² Waikao Aaripa yawichia, chaaneriapua Ehtoo:

—Keepusa kaawe eramiinia pu'kao.

—Kaawepua —cheeriapua Ehtoa—. Meere aamo keep-utemane wa'a teesoo —cheeriapua.

²³ Pu'ka meereo Aaripaa, napawiniachi eenariapua ahpo uupima, Paoro keepumia. Te'ta weruma teetoka eenakapua ahpo so'sontarowa ahjama, te'ta weruma te'terewaeme wa'api mochikameai, ahjama muikapua tiame weeresi yoorekoo. Yooma tísia nateyame waki-raemekapua. Waikao wa'a napawitiachio Ehtoa, upanurakapua Paoroo. ²⁴ Ehtoa waikao, cheeka nayewekapua napawitiachio:

—Aaripa yawichii, wahjachi tiame taamo ahjama napawikame, wa'a weerame eemea i'ka Paoro aamo tetewachio, Eerusareni e'ename pu'ka wenejiameo, pu'ka iintoria chaachapamia aamo keepumiao. No'oo puuu i'isaeria, no'o merinuriaipua pu'kao, ²⁵ nape neeea, pu'ka wenejiwao ki meriwame asiopao, ki me'yakania. Nape apoe wa'api te'ta yawichichi ahpo katewenu-rakopao, wa'a tiachipa wa'a uhuramo o'rania, te'ta Rooma Aukuhto yawichichi. ²⁶ Nape kihta tewakapa neeea pu'kao, itapiti te'ta weruma na'ara iintoriao, kihta iinuekane no'o te'ta yawichi chaanemiao, Rooma kahtiameopua. Pukaepa i'wa u'pakania napawitiachio, yoomahka iinatukepuaichioopua, nape muuu te'takamera Aaripa yawichi. Wa'atiao itapiti aamo tewikesoopua na'ara iintoriao, pu'ka iyotesa uhjuramania waikao, te'ta

weruma Rooma yawichichiopua. ²⁷ Ki kaawe tiame maaenania, aaata peresoo no'o uhjuraniao, kihta te'ta na'ara iintoria iyotesaopua.

26

Paoroa nayewena Aaripa yawichi ahpo nehpurawa

¹ Wa'a chaanetiaapa Aaripaa Ehto yawichieo, chaanekapua Paaroo:

—Muuupechi aamo nehpuo.

Waikao Paoroa, sekae ihchitasaopua wa'a napawikameo, eee cheeka o'inekapua:

² —Muuu te'ta Aaripa yawichiii, tísia nateyame e'ramenia, ehpe aamo tetewachi no'o nehpuamiaopua, yooma ihta i'ka i'isaeri nanaaramee no'o wenejiwao.

³ Neeea noochio epeche kaawe e'ramepua, aamo tetewachi no'o nehpuamiapao, epeche machiyamekopua i'isaerio, aachin tiamekopua pu'ka nokiwao, ihta taamo peereitaopua tiame i'isaerio. Pukaepa no'o anachaka keepusaa, tísia kaawe enemiimua.

Paoro ihsika yasitoria, ke'chu Eesusichi paparaio

⁴ 'Neeea i'isaeri ti'tijoeo, nu'utikai nane'reniamenia, achini teeka yasitoriaopua no'o weewachio, neipaoi no'o weripasooopua Eerusarenio, achini no'o teereriopua.

⁵ Apoeo nane'rekamekopua no'oo, te'ta pariserokopao, pu'ka pariseroo te'ta Moise nuurari iyorika mochitao, no'oo pu'kao te'ta iyorika yasitokamekoopua, pu'ka no'o ma'chitanariaa ma'chitamapua. ⁶ Ehpeo i'wa no'o weraniame peereichio, no'o ehkoriaami noonoriwa Riosiwarachi paparapa i'wa weraniamenia, pu'ka Riosiwara iintomo tურიachi pichikiapa. Puuu Riosi iintomo tuuriaa, weemera ahjari taamo kiapuamepua, ahpo ahjama mochipuame, ki

wahjiamesi, nape pahchao taamo oijenatemeripua muk-
isoo. ⁷ ¡Naakonakoo, yawichi Aaripa! Ihji no'o weneji-
amea, ki Riosi iintomo tuuria puuyeka mochitoamepua,
nape yooma taamo oosa mariki aampa ooka tetejimarit-
uriaa, Riosi te'ta iintomo tuuriakamera puuyeka mochi-
toamepua. Pu'kawichio iyorika mochitoamepua, ehko-
riamisi o'inia, senepi taawechi kiisi toaka wa'api tee-
toka. Nape ihji no'o wenejiamea, kihta wa'a te'tiamepua.
⁸ Waikao eemea no'o wenejiamea:

—¿Achini iikai eemea kiisi pichikiamepua Riosio,
eenechi ahjatiamekopua mukukoio? —cheekapu Paoroo,
ahpo weneji ne'nepakao.

Paoroo Eesusichi paparama na'arario tuuna

⁹ 'Nee, Aaripa yawichíí, neeeai pukeri simiyachio,
kiisi pichikiamekaipua Eesusio Riosichi eenamekoopua.
Pukaepa neeea Eesusi Nasarenichi pichikiameo, na'ara
yoramia naanariainia pu'kao, yooma ko'inareka.
¹⁰ Wa'a iintokamenia Eerusarenio. Neeea Eerusarenio,
muuwaeme Eesusichi paparama, karichi to'wakamenia,
wa'a neeserosi pa'pamiratuame nuurarichio. I'ka
Eesusichi paparama ko'iniameo, wa'achi e'rakamepua
neeeai. ¹¹ Kiisi seenepi simikame yomachi napawikarichi
oika, utewaeme na'ara yoorakamenia pu'kao,
toimichiopua pu'kao, ahpo Eesusichi paparao. Tísia
nekamuchiameai neeea pu'kao, wa'a tiipaonia pu'kao,
ahkasi seesenu mochiwachiamioi naanaritokamenia
pu'kao, kiisi ta'iria mochiteka.

Aachin teeka papararia Paoroo Eesusichi
(Nokitiame 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'Pu'ka eratoka simikamenia Raamahkoo, pu'ka
i'isaeri tiopachi pa'pamiratuamee uhjuritiaio. ¹³ Nape
no'oo pooechi ihtoiopua, amori oowetawe enetoiopua,

tewekachitepa o'inia no'o tahjepakame tetewakania, nape epeche utewaeme tajayame ki taaachitia, no'o norikamesio, yooma no'o ahjama nokisiamechio. ¹⁴ Wa'a iikapa teemea, yooma wehchi ruhjikapua. Waikao te'pa o'inia, cheechaniapua euro naerachio: “Sauroo, Sauroo, ¿achinikai noochi nasiwanimua? ¿Ki aamo wa'api na'atanimua wa'a ihsikao, oisi ahpo ichera chejiwa temuyamechitia?” ¹⁵ Wa'a chaanetiapa neeea, iinatukekania: “Paamira, ¿aatana muuuu chiia?” — chaanekania waikao. Waikao no'o chaanekapua: “Eesusi neeea aamo ahjama nasiwao. ¹⁶ Werisísaa. Neeea aamoo, no'o yorakeka yasitomichio aamo machejeniam neeea, aamoo no'o nayewatuamera enemichiopua, yooma i'ka no'o aamo tetewiteriao, yooma ihtaoiopua tiameo, no'o aamo tetewitemiaopua pehjiio. ¹⁷ Nee Eesusia, ahkai no'o aamo uhjurachi, aamo ahjama ihsimania, i'isaeri ti'tijoechio, ki i'isaeri ti'tijoechioiopua tiameo, aamo neesetoka. ¹⁸ Yooma i'ka nayewejerania ti'tijoechio, nane'reka mochtomichiopua ahpo, ki kaawe nokaka mochtomichiopua, pu'ka nane'resaapua, Riosi yooreka mochtomichiopua. Ehpeopua pehjiopua, ki ka'karuma nokaka mochtomichiopua tukaparichi nokiwame, ki mamachiriamechitia te'terewachi. Nape muuu Paoroa, muuu ihsimeripua puusira wahjonekaopua, ka'karuma nokiwachio. Wa'a iikame enesaapua waikao, ki Satanasikamera yooreka mochtomeripua, Riosikamera yooreka mochtomeripua waikao, ahjachi paparakao. Noochi paparam enepasoopua Riosia, cheriwemapua pu'ka tatakoriao. Waikao yooma ahpo piipateria tatakoriao, ahpo Piipateria Mochitiachi, mochtemapua.” Wa'asa no'o chaanekapu Eesusia.

Paoro tewekachi tetewitiame e'wari

¹⁹ 'Wa'asa iikameka neeea, Aaripa yawichi. Waikao o'inia, pu'ka Eesusi e'waka yasitoame neeea, yooma pu'ka no'o chaaneretia yorasika, tewekachi o'inia no'o nayewetioio. ²⁰ Pukeri simiyachio, Raamahko mochiwachi nayewatukania pahchao, neipao Eerusareni mochiwachi, wa'a ikisa yomatiam Uurea mochiwachiami. Yooma wa'ami oisaapa, ki i'isaeri ti'tijoechi oisikania, yooma wa'achi chaanekania tiameo, Riosichi e'enanurekapua pu'kao, ahpo cheriwewa itamichiopua tiameo, ahpo tatakoriwa cheriwepuawichioo. Yooma toinurekania pu'kao, ki ka'karuma yooraka mochikao, ohso kaawe ka'karumakamera yoranurekaopua pu'kao. Wa'a te'teresaapua, pichiwa Riosichi paparamechitia ahpo te'terepo tuukania, ti'tijoeopua pu'kao, yooma tetewipuawichiopua pu'kao, ahpo Riosichi ka'karuma eneparioopua. ²¹ Pukaepa neeea Eerusareni tiopachio, Eesusichi simiyame naewamekapa, chapitiamenia merinarekao. ²² Nape ahkasi ehpeoi Riosie no'o neesetotiamekapaopua, wa'apitia simitiamenia, Eesusichi simiyame nayewatukaopua, yooma ti'tijoeuwichiochio, te'ta weeweruma tiamewichioo, ki weeweruma tiamewichiooioopua. Kiisi se'wika i'toame neeea, pu'ka ehkoriaami Riosi na'nayewatura chaachapariaopua, Moisetaru iyoteriaopua tiame, yooma pu'ka chaachapariaopua, ahka ihtoriachiohua pehjo, itapiti te'ta aiwameri ikipo tu'tuitiameopua Riosie Uutiameo, Meesia tewaniameopua. Puuu Meesia, Eesusi puuu, Nasare ohjoekame. ²³ Ihji Meesia Riosie Uutiamea, pu'ka ehkoriaami chaachaparia ikirepua mukukao. Ihji Eesusiai apoe cheekamepua tiameo, apoekopua tuuka ehkoriaami nayewatiameo, eenechi ahjamio tuutiameopua mukukaio, paika taawe simiyachiohua. Ehkoriaamio

chaachapariaipua tiameo, ihji Eesusia itapiti tajayameka teeremerikopua, yooma ihta ti'tijoechiopua, yooma aaata tukapachi mochitoamewichioopua, yoomahka tatakoriria cheriweka newipatepuaichiopua Riosieo, ihta ti'tijoerioipua, i'isaeri ti'tijoerio, ki i'isaeri ti'tijoerioipua tiame.

Paoro Aaripa yawichi Eesusichi paparatenaria

²⁴ Wa'a cheeka ahpo nehpoiopa Paoroo, Ehtoa, sisinaka chaanekapua Paoroo:

—Paoróo, ¿ki rooroikamekosa muuua? Muuua, u'matoame aamo penitapao, rooroikamekoimua.

²⁵ Nape Paoroa nehjiakao chaanekapua:

—Ka'íí, te'ta yawichi Ehtóó. Kiisi rooroikamekaite neeea. Kihta a'chi tiame neeea. Te'ta pichiwa chiiamenia no'o chiiao. ²⁶ Ihji Aaripa yawichiaa, kaawe machiyamepua i'ka itapiti no'o nehpuka chiiao, pukaepa ahjachi e'raka nayewiamenia pu'kao. Ki wa'ami ahka noriwi ikikamepu no'o chiiaa, pukaepa nane'riamecheko e'ramenia Aaripa yawichio. ²⁷ Aaripa yawichii, ¿pichikiamemua pu'ka ehkoriaami Riosi na'nayewatukame chaachaparia? Eje'e, nane'riamenia aamoo pichikiamekoo.

²⁸ Waikao Aaripa yawichia cheekapua Paoroo:

—Kiiya no'o Eesusi Riosie Weratiamechi, paparama erapatiamemua.

²⁹ Paoroa chaanekapua waikao:

—Kiiyai ahseparioi, noochitia te'ta Eesusi paparama erajeraninia, nape ki no'ochitia i'ka kaarenae o'yaeka; ki aamoche wa'a e'riamenia, yooma i'wa napawikame no'o keepuamechiopua tiamé.

³⁰ Waikao Aaripa yawichia werisikaopua ahpo uupima Wereniseo, Ehto yawichi tiame, yooma na'pa ya'yawichi ahjama e'enakameopua tiame. ³¹ Yooma

puuuu ajasika ma'chi uumpakapua, Paorochi simiyame
ahpo katewemiaopua, aachin teeremiaopua pu'kao.
Wa'ao puuuu, ahpo chaachapariapua:

—Kihta iintokame ihji tijoea, meripuameoi ki ahsepa-
mepua, karichi yachapuameoi ki ahsepamepua.

³² Waikao Aaripa yawichia chaaneriapua Ehtoo:

—Ihji tijoea toipuame eneriaipua, ki te'ta Seresa
yawichichi itakame enesoo, ahpo katewepuameo.

27

Paoro te'ta Rooma weruma mochiwarichi uhjurawa

¹ Waikao wa'a napawitiachio, Ehto yawichia Aaripa
yawichia tiame, yooma katewesaapa taamo uhjurapua,
Rooma i'totia teemea waikao iitaria weeechi. Waikao
Paoroa wa'a siinpaniachio, Uurio tewaniame kapitai
soontarowae neesetotiapua, wahjachi pe'pereso
i'toniamae ahjama. Ihji Uurio tewaniamea, te'ta
rooma yawichi kapitairakapua, piie siento soontaro
pirenaturi ye'kamekapua, Te'ta Weruma Yawichi
Soontarowara tewaniame, puuuu teewaeriaipua tiameo,
Aukuhto pirenaturi. ² Sesarea o'inia, Aramiti upatia
teemea, pawekakera chuchupachi. Wa'a o'inia
pawekakerachi mo'moenaka teemea, amori Aasia
weeechi pawesimerichi, puuuu simiyaio tetekiwachio
chukipasimerichi. Taamo ahjamao simikapua tiameo,
Arihtako Tesaronika ohjoeme, Maseronia weeechi. ³ Wa'a
ikisaa pu'ka meereo, Siironi tewaniachi chukipakapua
pawekakeraa. Wa'ao Uurio kapitaia, kaawe uuka
tetewikapua Paoro, reesisekapua wa'ao, Paoro kaawe
e'ria ne'nemichioopua, Paoro ku'inariameopua itapitio,
reesisetiapua tiame. ⁴ Siironi puuyasaapa teemea, Chipire
pawenasipa weechiamina uumatokapua, Chipiree
nehpupasi eekao, tamomina ekayao. ⁵ Wa'a o'inia pa'we

simikao, Siirisia waapiami uumatotiapua Paajiria tiame, waikao Miira muuwari mochiwachi ajasitiapua, Riisia weeechi.

⁶ Wa'a Miira mochiwachio Uurio kapitaia, wa'a tewekapaopua piiripi pawekakera Arejantia o'inia eenameo, litaria simiyamekopua pu'kao, wa'a mo'moenaputia teemea. Waikao pukachi uumatotiapua pawesikao. ⁷ Pukachi pawesikaopua waikao, weeka taawe tehki nokisikaopua muuwénatio, Kiiniro ma'chiachimi e'enatiapua. Eekao tamomina puuchiopa pehjo, Saramoni ma'chiachimi e'enatiapua, ki ekayachiami. Wa'a nokisika Keretami e'enatiapua pawenasipa weeechi, pu'kao noorika ku'risikao. ⁸ Wa'a Kereta tetuyachi muuenati nokisikaopua, Kakupa Pawekakera Chuchupaniachi tewaniachi, ajasitiapua waikao, waapi Raasea tewaniachikapua wa'ao.

⁹ Wa'a nokisiniioipua tísia tehki nokisikaopua eekaeo, ki ku'itapi wekatetiamekapaapua, tuurawiai amori asiyachikopa wa'asio, tísia maapori teeremerikapa pa'wesimitiao. Waikao Paoroa, kaaweruma tuuyaipua pawekakera i'toameopua:

¹⁰ —Pa'pamiratuame, maapori teetomeri tetewamenia, i'ka taamo siimpao. Maapori tiame tamochio, ki ahjapuameoi te'tiamepua, yooma taamo i'toaii pawekakerachio, wewekatepuamekopua tiame. Pukaepa i'wa itipitia kaawe eneriaipua pehjo, ahkasi tuurawi u'matoachisiopua.

¹¹ Nape soontaro kapitaia, pawekakera i'toamekamera e'wekapua, ki Paoro chiia. ¹² Ohso kaawe uumatopo erapakapapua wa'ao, ki kakupakopa wa'a itipipuameo pawekakera chuchupachio, ki kaawe teeremioopa te'ta tuuroi wa'a itipiniamewichioo, uumatotiapua wa'ao. Ihji kapitaia, Weenise ajasimo o'rakapua ohso kaawe, wa'a

pawekakera chuchupachio epeche kakupakopua wa'ao tuurawi u'matoachisi itipiniaio, epeche kaawe nehpu-pawichiokopua wa'ao, ahkaoi eenakoi weruma eekao. Wa'a Weenise pawekakera chuchupachio, Kereta weeechi pa'we naasipakaapua.

Weruma yu'ki pa'wechi

¹³ Waikao ke'chu puuyaniaio, tekiyana o'inia eejekoopua teesa, ikanati uumatiapua waikao Kereta chokichiami nokisika. ¹⁴ Nape wa'a nokisinioio, senawato cherayachi kawiyanakia ki nu'uti eeje kao, ki muuenati taamo takiputokekapua pawekakerao. ¹⁵ Waikao teemea ka'chi iika ye'katoame tiiapa pawekakerao, taamo toaka teemea taamo takiputomichioapua eekao. ¹⁶ Waikao teemea, Kaura tewaniachi pawenasipa, pukaminami uumatoka teemea, wa'a pukaminamio ki te'ta ekayachikopua. Wa'ami nokisiaio, newiakera panitoniameo, tehki nokaka moenaputiapua, tísia ekayopa. ¹⁷ Moenapusaapa pu'kao, weruma pawekakerao, wiitarie wipirinaka puritiapua ki kahsimichioopua. Waikaopua ekajitora wisasorio, yooma tekiputiapua tiameo, setechi chaipuameo pawekakerao, siintoka uwatiame panisutotiaapua eekao. ¹⁸ Pu'ka meere ma'chirepasoopua eekaa, epeche ki muuwenati taamo wewekopa pawekakerao, pa'weoi ki muuwenati noonotekopa pe'kokao, pawekakera mookecheraa, o'inetiapua waikao ihpapasikao. ¹⁹ Paika taawechi wa'a teetoniopua eekae i'towaeo, waikaopua, aapoe ahpo ahjae tekipana ihpapakapua waikao, yooma pawekakerachi ahjae tekipananiameopua tiameo. ²⁰ Wa'a neerochi nokisikao, muuwaeme taawe ki tetewitia taaa, so'poriai. Epeche tahpitika iintokopa eekao yu'kiopua tiame tamochi motakao, ki taamo ahjamio erakoai teemeapa.

²¹ Tehpe wa'a te'tetonioiopua tísia chorowakao, Paoroa taamo naasipa weripaka chaachakapua, yooma taamo inamuachio:

—Pa'pamira, no'okamera e'weme teeriai eemea ke'chu puuyanioi Kereta weechio. Ki puuyasaa teeme wa'ao, ki wa'a ikimiai teemea, i'ka tísia maapori ikiwao, itapiti wewekateniameopua tiameo. ²² Nape tísia maapori tiame teetoiopua tamochio, ka'te yuuwesimitia. I'ka pawekakerao yooma pihtukooipua, ki wahjipamerikaite teemea, aataai. ²³ Pa'a tukaoo, Riosi ku'iwariie nayewetiame neeea, no'o Riosiwa iyorika kahtia. ²⁴ Puuu Riosi ku'iwari no'o chokichi weripakao, no'o chaanekapua: “Ka'te mahjamua Paaroo, i'ka aamo maapori ikiyao, asimeriche muuuu, te'ta Seresa yawichichio. Wahjachi aamo ahjama nokisiameai, aamo i'wa ihtopua ahjamao, newipameripua tiameo.” ²⁵ Wa'a tiachipa eemea ehpeo, oisa erakomitiapua, neeea tísia ahjachi e'ramenia no'o Riosichio, wa'ache iintoka itipimerikopua. ²⁶ Naatichepa wekamerapua, ihji pawekakera wahka weechi pawenasipa chaika.

²⁷ Kereta puuyatiachi o'inia, oosa mariki aampa naao taawe nokisinioio ahkaoi i'toniai eekaeo, Aatiatiko pa'wechiami nokisia teemea. Naasipa tukaomi ahkaopua, pawekakerachi tekipanamea, waapi tetewiriapua itapiti we'eka tiame. ²⁸ Waikao ihtetakapua neeroi weeruo. Wa'ao neeroia, piire weerewa oosa mariki aampa puhsani neneku matokasi, enekapua. Epeche waanami ihtetatiapua eenechio, piire weerewa aampa oowisani nenekumi matokasi, eneriapua wa'ao. ²⁹ Wa'a kehki ihtekakapa wa'ao, majawekapua waikao pu'ka pawekakerao, temosochiami ahka motochipuameo. Waikao, naao ihkonchura pawechaira ihpapatiapua waikao pukaminatipoo, neerotere

chaimichiopua pu'kao. Waikao wa'a noonoisaopua, Riosichi itakapua ku'we ma'chirepario. ³⁰ Nape pu'ka pawekakera chaiputioiopua wa'asi, pawekakerachi ku'kuyamea, newikakerachi ujumamo o'rariaipua pehjo. Puuuu, pawekakera tawemina ihpapamerichitia pawechairao, newikakerakamera na'sochariaipua ahjachi puuyanariapua weechio. ³¹ Waikao Paoroa, wa'a noonoimeri erapakaopua, yooma inamuachio, chaanekapua kapitaio:

—Ki aamo wa'inesoo i'ka ti'tijoe ujumanariao, eemeai ki newipamapua waikao.

³² Waikao soontaroa kapitaie nuuretiapao, tehpunekapua newikakera o'yarao, neerochi uumpamichiopua pa'wechio.

³³ Amori ma'chirepoiopua, Paoroa yoomahka ko'konurekapua pu'kao. Pu'kao chaanekapua:

—Oosa oowisani taawe i'tonapa teemea, ihtana taamo ikipuame puuyetokaopua, kiisi koaka. ³⁴ Aamo utewa chaaninia ko'komichioo, utewaremichiopua aamoo aamo newipawichioo, i'waopua, aaataai ki wekamerikopua, pi-iripi kuuparaai.

³⁵ Wa'a cheesaopua Paoroa, piiripi paani uusao, cheriwema kiasaopua Riosio, chi'wanasa ko'kakapua.

³⁶ Waikao yooma oisa erapakao, ko'kosikapua waikao tiame. ³⁷ Wa'a nokisiamе pawekakerachio, ooka siento paika weerewa oosa mariki aampa puhsanika teemea.

³⁸ Neipa ahpo aiwachisi ko'kosaapa, neerochi ihpapatiapu tiiriko i'toniamea, ki te'ta peteremichiopua pawekakerao.

Pawekakera piwitewitiame

³⁹ Ma'chirepasoopaa pawekakerachi ku'kuyamea, ki machikapua pu'ka weeeo. Nape sihkoraka tiiachikopa wa'ao, wa'ami naasipao ki temosochika

tiiopa wa'ao, wa'asi i'toka chuchapamo orapakapua pawekakerao, wa'asi asitepo teeresoopua. ⁴⁰ Waikao pu'ka pawekakera nerochairao, wa'api tehpunesa toitiapua. Waikao, pawekakera ka'ketora tetekiputiapua ahjae suuwenapuawichiopua wa'a sihkochio. Waikao tiameo, eenechi na'sonetiapu pawekakera ekajitoraai, oowepote panisuka sa'ranatiapua. Waikao eekaa wa'a ikitiopao, muuenati ku'ika takijipaka, suwenapakapua wa'a sihkochio. ⁴¹ Nape wa'ate ihtoaiopua taweminao, seete roomosachi chaikapua neeroteereo, wa'asio ki noonokapua. Wa'a iikopa pu'ka pawekakerao, pa'we pe'koniraa ki muuenati wepakao, yooma kahsichapua pukaminarao. ⁴² Waikao soontaro kapitairaaa, wa'a ikiyopa pawekakerao, ki ka'keka ujumamichiopua pe'peresoo, ko'imo o'raipua pu'kao. ⁴³ Nape pawekakera kapitaia Paoro newipatenariapaopua, ki reesisekapua ko'imichio. Wa'a ikisaapa nuurakapua, yooma pepeniamera ka'kekao, pahcha puuyamichiopua weeechio. ⁴⁴ Wahjachi ki pepeniameopua ka'kekao, taparasichi chuchutoka puuyanuretiapua ka'kekao, pawekakera chi'wapame uusaopua. Wa'a nokaka puuyatiapua pawekakerachio, ka'karuma e'enatiapua weeechio, wakiyachio.

28

Paoroa Marata weeechi pawenasipa

¹ Wa'a weeechi newipatiachio, Marata tewaniachiko tuuyetia teemea. ² Wa'a weeechi ti'tijoeria, kaawe uuka taamo tetewikapua, kaawe yooraka. Wa'a e'enatioio, tísia tuuropa wa'ao yukuyopao, yooma muuwaemewichio na'yeketia teemea, muuwaeme wekanami, taamo tata-pamichioopua. ³ Paoroa, na'ichi toamia paikapi kuuu

kairiaipua; nape pu'ka kuuu na'ichi toanioiopua, kuu-uchi machenaka sayawea tataeo, Paoro sekachi ni'yepaka ki'kikapua. ⁴ Waikao wa'a ti'tijoeria, sekachi chuchapakame tetewapa sayaweo, chaachapakapua ahpo:

—Ihji tijoea tijoe ko'yamekoipu seenekachi. Newikameaipua pa'wechio, Riosia ki ta'iria yahchamepua kokosakao, ahpo tísia tatakoriamekokoioipua.

⁵ Nape Paoroa na'ichi sasawekaopua sayaweo, na'ichi ipakapua. Paoroa ka'chi iikapua sayawe ki'kitiaio.

⁶ Puuu Paoro ki'kitiame tetewikamea, mukimeri puuyeka mochikaipua, tísia ahpo a'popakaopua. Nape tehpe puuyenoi ka'chi iikopa pu'kao, sewina erapakapua waikao, “aaata riosikoipu naaju”, chaachapaka.

⁷ Wa'a waapi i'ka Paoro ikiriachio, wa'a maniriaipua ookapi waasa, wa'a te'ta weruma tiaame tijoe wasawara, Puurio tewaniame. Puuuu, epeche weruma tiame eneriaipua wa'ao, wa'a Marata weechiopua pawenasipao. Puuuu tísia kaawe yooraka taamo tetewikapua, paika taawe simiyame taamo ku'ipaka. ⁸ Puuu Puurio noonoraa, erawitari kokoreriaipua pu'ka taawechiamio, che'eka.

Paoroa wa'a tiame inamukapa Puurio noonorao, wa'a siimpatiapua waikao pu'ka ne'nemiao. Paoroa wa'a ajasitioopua, pu'kao aampa seekarepakaopua, Riosichi itanekaopua pu'ka yachapario, yachapatekapua pu'kao.

⁹ Waikao yoomachi wa'a weechi ohjoemea, i'ka yachapteriame inamukapao, wahjachi kokoriameapua tiamea, wa'achi e'enariapua tiame, Paoro i'yasikaopua ahpo yachapatepuaichioo. ¹⁰ Waikao taamo mochikoio, wa'api mochikamea taamo kaawe e'rekao, taamo pochiwekapua ahpo kaawe yoorarie, yooma taamo wa'a mochika nakisiaopua. Wa'asi taamo u'matomiachioipua neipamio,

taamo ku'ika mo'moenapukapua tiameo, yooma itapiti taamo nakimiaopua pawesiniachio.

Paoroa Rooma muuwarichi asina

¹¹ Uumatopuachi asisoopua, paika meecha i'tonioikapua wa'a Marata weechi pawenasipao, uumatoka teemea waikao, piirechi pawekakerachiopua. Puuu pawekakeraa, wa'achi puuyekame eneriapua tiameo, tuurawi u'matooiopua pehji. Puuu pawekakeraa, Arejantia eenakamekapua tiiriko i'toame. Pu'ka pawekakera mootaminao, ooka wa'achi te'tiame ajawetiamekapua, ri'riosi netetiame. Puuu ooka ri'riosi netetiamea, ahpo poponiemeko tuuyetia teemea, piiripi puuu Kahtori tewaniame, piirea Poorusi tewaniamekapua. ¹² Wa'a puuyasaa, Sirakusi ajasitiapua waikao, pawekakera chuchupachi. Wa'a mochitiapua waikao paika taawe. ¹³ Sirakusi puuyasaapua, Reejio tewaniachi e'enatiapua suwesika teetoka. Pu'ka meereo, tekiyana ejesoopua, Reejio puuyasaapua, eekae panisutotiaapua teemea pawekakerao, piie taawechi ajasitiapua ahkasi Pooteori tewaniachi, pawekakera chuchupachio. ¹⁴ Wa'a tewaka teemea ookapi Eesusichi paparame. Puuu waikao, ahpo ta'pechi taamo paajutekapua, wa'a taamo checherepamichiopua oowisani taawe. Neipa Pooteori o'iniao, wehchi pooesimika teemea, ahkasi te'ta weruma Rooma muuwarichisiopua. ¹⁵ Wa'a Rooma mochikame Riosichi poponiwaa, waapi taamo nokisiamе nane'rekapaopua, waapi Aapio pooechiami itapiti noonoi puame naewaniachi karichio, wa'a taamo natepakapua ookapia, Rooma o'inia taamo taamo natepameria; wahjachi Rooma neipa puuyakame taamo natepameria, pu'ka wa'api Aapio pooechiamio, Paikaná Nawajira tewaniachi waapi taamo natepakapua. Paoroa wa'a ahpo natepatiamе tetewapao, oisa erapakapua. Waikao Paoroa kaawe e'rakao, cheriwema ki'yakapua taamo Noonо Riosio.

¹⁶ Wa'a uumatosaaapa, ahkasi Rooma ajasitiapua waikao, te'ta muuwarichi. Wa'ao Paoroa, te'ta weruma Rooma muuwarichi ajasisaopua, piineri ohjoremichio reesisetia Paoroa, piiripi soontaro neesetoeka.

Paoroa i'isaeri ti'tijoe pa'pamiratuame nayewena Rooma muuwarichi

¹⁷ Paoroa paika taawe wa'a kahtiaio, i'isaeri pa'pamiratuame paaenurekapua, ahpo kahtiachi napawimichio. I'kao ahpo kahtiachi napawisooapa, eee cheeka chaanekapua pu'kao:

—Poponiwa, i'wa aamo paaenurekania, itapiti Eerusareni no'o ikiria naewanariapa, pu'kawichio i'wa upatiapa peeresoo. Neeea, i'ka nane'rejeraninia, neeea ahkai no'o oiriachiamio, kihta ki kaawe ihsikamenia i'isaeri ti'tijoechio, ihtaoi taamo ehkoriami o'inia nokaka mochitoniamio. Nape Eerusareni i'isaeri pa'pamiratuamea, rooma ya'yawichichi no'o nehjakapua wenejikao. ¹⁸ Puuu ya'yawichi rooma yawichituachi ihchiamea, utewaeme no'o iinatukekaio, kihta tewakapa noochio, mukiwame asiyame wenejiwao, no'oopua waikao, no'o toinariaipua. ¹⁹ Nape puuu no'o wenejiame i'isaeri pa'pamiratuamea, ki nahkekapua pu'kao no'o toimichioo, ohsotia no'o merinurekapua. Pukaepa i'wa te'ta yawichichi itakania no'o upapuaichioo, no'o katewepuawichioo, kihta iinuekainia no'o iintoria wenejipuaawichioo. Nape wa'a chaachapatiainia merinarekao, kihta nekamuchiamenia pu'kao, aataoi no'o tetejimari i'isaeriopua. ²⁰ Pu'kawichio i'wa aamo paaekamenia, aamo tuuyenariapa aatia tiiachipa i'wa no'o kahtiaopua kaarenaekao. I'wa eee teeka no'o kahtiaa, naati tiiachiwichopua: Riosi taamo uhjuremo tuuria taamo puuyeka mochitoawichioo, aata taamo tatakori cho'weka newipatemeriwichioo,

Riosie Apoe uhjurepo tuutiameopua. I'wa kahtiamenia kaarenaekaopua o'yetiame tiame, pu'ka aaata taamo newipatemeru eenariame nayewatuka oiyamekapa.

²¹ Aapoeo chaachapakapua waikao:

—Teemea, Rooma mochikame i'isaeri pa'pamuratuamea, kihta wenejiwa i'tochetiame u'yepaniame teemea pehjio, aaataeoi Eerusareni mochikame te'ta pa'pamiratuameeo. I'wa enapameai, aaataai ki aamo wenejiamepua, itapiti ki kaawe aamo iintorio tuukao. ²² Nape kaawe taamo naewejerani teemea, pu'ka weemera Eesusichi simiyame paparaniameopua, muuwaeme ti'tijoerio ki kaawerumako tuuya.

²³ Waikaopu i'isaeri pa'pamiratuame napawikamea, piie taawe yahchakapua eenechi napawipuachio. Pu'ka napawipuachi asisoo, muuwaeme napawikapua wa'ao, Paoro checherepachio. Paoroa napawikopao, piari o'inia ahkasi ariwachisi naewekapua pu'kao, weemera simiyamechiopua Riosi poechiopua, Riosi ye'karichi tiameopua. Pu'kao aapoeo machiyamekopua Moisetaru Iyoteriopua, wahjachi Ehkoriaami Riosi na'nayewatura Iyoteriaopua tiameo, pu'ka Iyoteri chiiae Paoroa, oowe eratemo o'rakapua pu'kao, pu'ka aapoe chaachapaopua aaata enamerikoo, Eesusiko tuukaopua pu'kao. Puuukopua tiameo, taamo kokosapuame newipatemeria, ki kaawe taamo nokariawichioopua. ²⁴ Waikao ookapi puuua, —jNaakona! jPuuukaitepua? —chaachapakapua— . jPuuukaitepua wa'a teesoo Eesusi enamio tuutiamea?

Nape wahjachia wa'a tiame inamukaio, ki wa'achi erapakapua. ²⁵ Ki yooma wa'achi erakopa Paoroa, chaanekapua pu'kao, ke'chu no'rapoio:

—Pichiwa machenakame Riosi cheeriaa, Ehkoriaami Isaia Iyoterichio, ahpo chiia taamo noonori chaanemichio

uhjurarioiopua. Riosia Isaiao chaaneriaipua ahpo Riosiwario, eee tiame:

²⁶ Wa'a siimitia pu'ka mochiwachi, pu'kao chaanemia:

Eemea keepuaio, ki nakiyamepua.

Eemea, ma'chiamē pichiwa tetewameaipua, ki wa'a eranariamepua.

²⁷ Ihji ti'tijoeria wa'a te'tiamepua, peewame iikaemekapa; ihji ti'tijoeri nahkaraa, peewamepua pichiwari ahpo inamumiao,

te'ta pichiwariwichioo, kupiyamepua puusiraa;

ki pahteka tetewinariamepua, ahpo puusieo,

ki pahteka inamunariamepua, nahkaeo,

ki pahtenariamepua ahpo iikachio.

Wa'a te'tiapaopua, ki noochi e'enanariamepua ahpo sautepuawichiopua tatakorio.

²⁸ Neeea aamo tuuyenarenia, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, seesenu ti'tijoeri tuuyepuamekopua tiameo, ki i'isaeri ti'tijoerichi. Puuuape no'o keepumapua, i'ka Eesusichi simiyame ka'karuma tuuyewariopua, puuua wa'a ikisaapua Eesusichi paparamapua.

²⁹ I'ka cheesaapa Paoroa, wa'asi kajukapua pu'ka napawitiameo. Waikao puuua wa'a napawikamea no'rapaio, Paoro nayewaria Eesusichi simiyame, ahpo chaachapasiriapua, pooechio.

³⁰ Paoroa pu'ka napawitiachi u'matosoopua pehjiio, ooka paamupari yasakapua wa'ao pehji, Rooma weruma muuwari mochiwachiopua. Wa'a yasakaopua, yooma ahpo kahtiachi enapameo, kaawe e'raka asipukapua pu'kao. ³¹ Yooma pu'ka ahpo kaawe e'raka asipuaio, ta'iria masitekapua pu'kao, Riosi ye'kariwachi simiyameopua naawesari, Eesusi Riosie Weratiamechiopua, apoe taamo Paamirachi simiyameopua tiame. Aataai ti'tijoeai, kihta a'chi chaachapakapua ihtaioi itapitio.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:31143Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:31

I'ka no'o iyotiao, wa'asi kajunania, Eesusi ajawaria
nokariao. Cheriwema wa'asi.

Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma
Tuuyewari

Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma
Tuuyewari New Testament

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huarijio

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 1 Jun
2022

c8002ff9-eafc-5d29-b2c7-a847cdca6c74